T.C.

İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Gazetecilik Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Amerikan Medyasının Dış Haberlerinde Medya-Politika İlişkisi Bağlamında Bir Değerlendirme: New York Times Gazetesi Örnekleminde 2013 Mısır Askeri Müdahalesi Haber Kapsamının Analizi

Ahmet Faruk Çeçen
2501121129

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ali Murat Vural

İstanbul 2014

T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
1982 ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı :**AHMET FARUK ÇEÇEN** **Numarası : 2501121129**

Anabilim/Bilim Dalı : GAZETECİLİK **Tez Savunma Tarihi : 30.06.2014**

Danışman : PROF. DR. ALİ MURAT VURAL **Tez Savunma Saati : 10.00**

Tez Başlığı :**"AMERİKAN MEDYASININ DIŞ HABERLERİNDE MEDYA-POLİTİKA İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME: NEW YORK TİMES GAZETESİ ÖRNEKLEMİNDE 2013 MISIR ASKERİ MÜDAHALESİ HABER KAPSAMININ ANALİZİ"**

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin **35. Maddesi** uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜ'NE** OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-PROF. DR. ALİ MURAT VURAL	[signature]	Kabul
2-PROF. DR. ASLI YAPAR GÖNENÇ	[signature]	kabul
3-DOÇ. DR. GÜLİN TEREK ÜNAL	[signature]	Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. AYŞEN AKKOR GÜL		
2- DOÇ. DR. UĞUR GÜNDÜZ		

ÖZ

Amerikan Medyasının Dış Haberlerinde Medya-Politika İlişkisi Bağlamında Bir Değerlendirme: New York Times Gazetesi Örnekleminde 2013 Mısır Askeri Müdahalesi Haber Kapsamının Analizi

Küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisinin, Mcluhan'ın global köy kavramsallaştırmasına insanlığı giderek yaklaştırdığı ileri sürülebilir. Yerellikten giderek sıyrılan insanoğlunun birbiriyle ilişkilerinde küresel haber ağlarının ciddi bir yer tutmakta olduğu bir varsayım olarak ortaya konabilir. Bu çerçevede medya organizasyonlarının dış haberlerde nasıl bir işleve sahip oldukları ve bu organizasyonlara yüklenen sorumlulukları ne oranda yerine getirdikleri iletişim alanındaki çalışmaların başlıca sorularını oluşturur. Kitle iletişim çalışmalarında, ekseriyetle hükümetler medyayı manipüle eden ve bu yolla rıza üreten unsurlar olarak ele alınmıştır. Literatürde dış haberlerde medya politika ilişkisini ele alan, iki baskın yaklaşım vardır. Dış haberlerde hükümetlerin medya üzerinde hegemonyası olduğunu ileri süren yaklaşımları Rıza Üretimi- Propaganda Modeli ve Endeksleme Hipotezi olarak ortaya koyabiliriz. CNN Etkisi yaklaşımı dış haberlerde medyanın hükümetler üzerinde hegemonyası olduğunu ileri süren yaklaşım olarak literatürde yer almaktadır. Dış haberlerde hükümetlerin medya üzerinde hegemonyası olduğunu ileri süren yaklaşımlar, medyanın dış haberlerde Amerikan elitleri arasında bir ihtilaf olmadan eleştirel haber kapsamı ortaya koyamayacağını belirtir. Buna karşıt olarak, CNN Etkisi medyaya dış haberlerde aşırı bir güç atfederek, insani dramların medyada yer bulmasıyla oluşan kamuoyunun hükümetin politikasını değiştirmesine yol açacağını ileri sürer. Çalışmada bu yaklaşımlardan ortaya konan hipotezler Amerikan basınından bir örneklem ile değerlendirilmiş, New York Times'ın 3 Temmuz 2013 Mısır Askeri Müdahalesi haberlerine yapılacak içerik analiziyle sınanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre bu yaklaşımların dış haberlerde medya politika ilişkisi adına güncel durumu açıklamada yetersiz kaldığı ortaya konmuştur ve dış haberlerde medya politika ilişkisinde tek taraflı bir hegemonya olmasından çok daha kompleks bir durum olduğu belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Amerikan Elit Medyası, CNN Etkisi, Dış Haberlerde Medya-Politika İlişkisi, Endeksleme Hipotezi, Global Köy, Hegemonya, Küreselleşme, New York Times, Rıza Üretimi- Propaganda Modeli,

ABSTRACT

Evaluating American Media In The Context Of Media Politics Relation In Foreign News: An Analysis Of 2013 Egypt Military Intervention In New York Times Sample

It can be argued that the effect of globalization and technologic improvements have been leading humanbeing to the "global village" conceptualization of Mcluhan. It is a well-known assumption that global news networks have importance for human beings' relations to eachother who have been globalising. In this context, the function of media organizations and at what rare they discharge their responsibility are the basic questions of mass communication studies. In mass communication studies, for the most part, media is just a tool for government to manufacture the consent. There are two different approaches on media-politics relations in foreign news through which study's hypothesis were formed that will be applied a content analysis on New York Times' coverage on 3 July Egypt Military Intervention. While the first one is claming that media is just a tool for government, the other suggests the media can affect how government makes policy. Manufacturing Consent-Propaganda Model and İndexing Hypothesis can be shown as an examples of the former approach as well as CNN Effect can be example of the latter one. Manufacturing Consent-Propaganda Model and indexing hypothesis suggests that news coverage which criticizes or challenges executive policy occurs when there exists elite conflict with regard to that policy. CNN Effect suggesting that the transmission of the information and images of human suffering to the vast majority of individuals around the world attract public attention and so impel policy-makers to respond promptly to news accounts and give them no change to put military actions or economic sanctions on agenda. Hypothesis based on abovementioned two approaches were examined through a sample of American elite media and tested through New York Times' news coverage on 3 July Egypt Military Intervention. According to the findings of the study, the abovementioned approaches on media-politics relations in foreign news fail to explain the given situation of the media-politics relations in foreign news as well as the findings argue that relations of media- politics in foreign news which have been defined as one dimensional concept, are more complex than ever defined

Key Words: American Elite Media, Hegemony, Globalization, Global Village Media-Politics Relation On Foreign News, New York Times, Manufacturing Consent-Propaganda Model, Indexing Hypothesis, CNN Effect

ÖNSÖZ

Dış haberlerde medya-politika ilişkisi yalnızca ülkemizde değil dünyada da az çalışma yapılmış bir alandır. Bu alandaki baskın yaklaşımların dünyadaki son gelişmelere ayak uyduramamış ve dar kapsamlı yaklaşımlar olması bu konuda çalışma yapılmasının önemini arttırmaktadır. Bu nedenlerden dolayı bu alandaki yenilikçi çalışmalar hem Türkiye hem de dünya adına önem arz etmektedir.

Çalışmamda bana ciddi katkı veren hocalarımın hepsine teşekkürü borç bilirim. Özellikle, tezin her aşamasında bilgi ve moral desteğini hiçbir zaman benden esirgemeyen tez danışmanım ve asistanı olmaktan onur duyduğum hocam Prof. Dr. Ali Murat Vural'a çok teşekkür ederim.

Eleştirileriyle bana çok değerli katkıda bulunan hocalarım Doç. Dr. Burcu Kaya Erdem, Prof. Dr. Bekir Berat Özipek, Doç. Dr. Abdullah Özkan, Yrd. Doç. Dr. Şener Aktürk, Arş. Gör. Dr. Artun Avcı'ya ve hem tez hem de jüri üyeliği aşamasında bana yardımlarını hiç esirgemeyen hocalarım Prof. Dr. Aslı Yapar Gönenç Doç. Dr. Gülin Terek Ünal, Doç. Dr. Ayşen Akkor Gül ve Yrd. Doç. Dr. Uğur Gündüz'e teşekkürü borç bilirim. Amerika'da misafir araştırmacı olarak bulunduğum dönemde hem tezim konusunda bana yardımcı olan hem de dersleriyle beni aydınlatan hocalarım Doç. Dr. Ahmet Kuru, Prof. Dr. Melissa Wall ve Prof. Dr. Saba Özyurt'a teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitim hayatım boyunca bir hoca olarak desteklerini hep hissettiğim Prof. Dr. Suat Gezgin, Prof. Dr. Arzu Kihtir ve üzerimde emeği olan İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'ndeki tüm diğer hocalarıma şükranlarımı sunarım. Çalışmam esnasında desteklerini benden esirgemeyen Arş. Gör. Serkan Bulut, Arş. Gör. Yıldıray Kesgin, Arş. Gör. Rabia Zamur ve Arş. Gör. Taybe Topsakal'a teşekkür ederim.

Son olarak tez süresinde desteğini ve sevgisini benden hiç esirgemeyen eşim Fulya Çeçen ve Çeçen ailesinin her bir bireyine hayatımı anlamlı kıldıkları için şükranlarımı borç bilirim.

Ahmet Faruk Çeçen

İstanbul, Haziran 2014

İÇİNDEKİLER

Tablolar Listesi **Sayfa No**

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AK Parti: Adalet ve Kalkınma Partisi

Bknz: Bakınız

CBS: Columbia Broadcasting System

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

CIA: Central Intelligence Agency

CNN: Cable News Network

Çeviren: Çev

Editör/Yayına Hazırlayan Ed veya Haz

JDP: Justice and Development Party

KAL: (Korean Air Lines-Kore Hava Yolları Uçuş 007)

NYT: New York Times

RPP: Republic People’s Party

TV: Televizyon

VD: Ve diğerleri

GİRİŞ

Yönetim meşruiyetinin bir hükümdarın elinde olduğu yapılardan halka eş deyişle milli iradeye dayalı olduğu demokratik siyasi yapılanmalara evrilmesiyle birlikte kamuoyu kavramı giderek büyüyen bir önem arz etmeye başlamıştır. Kamuoyunun gelişimine koşut olarak medyanın etkisi artmış ve medyanın toplumu dönüştürebilecek bir güç olduğunun anlaşılmasından bu yana bu etkiyi kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak isteyen güç odakları olmuştur.

Liberal düşünce içinde gelişen demokrasi algısı bağlamında, basına özel bir değer ve görev atfedilmiştir. Bu atıf, basının kendine özgü kodlarından (yani dolayımlama gücü ve yöntemlerinden) dolayı, kamuoyu adına iktidarı tarafsız bir şekilde takip ettiği ve sistemde meydana gelen aksaklıkları duyururken herhangi bir etki altında kalmadığı yani halk adına bir görev yapan bekçi köpeği(watchdog) olduğu ön kabulüne dayanmaktadır. Bununla beraber, tarihsel izlekte, teorik düzeyde liberal basın yaklaşımından çoğu kez sapıldığı görülmüştür ve bu sapışın en önemli nedeni, yönetici sınıfın, yönetsel faaliyetleri hususunda halk nezdinde rıza üretiminin en önemli aracının medya oluşu, olarak kabul edilmiştir. Akademik araştırmaya dayalı metinlerde, medyaya atfedilen söz konusu önemin, sadece ülkeyi yöneten hükümetler için değil; aynı zamanda toplumdaki tüm baskı grupları için de önemli olduğu defalarca belgelenmiştir. Bu bağlamda, liberal teoride yer alan, basının bekçi köpeği olduğu kabulü yerini, basının lapdog yani "kucak köpeği" olduğu iddialarına bırakmıştır.

Küreselleşme etkisi ve yeni teknolojik gelişmelerle birlikte, medyanın sadece iç politikada değil, dış politikada da etkin bir güce sahip olduğu kaçınılmaz şekilde kabul görmektedir. Bu durum medyanın, rıza üretimi sürecinde uluslararası meşruiyetin sağlayıcı araçlarından biri olan, dış haberlerdeki rolünün de sorgulanmasını beraberinde getirmiştir. Bununla beraber bazı düşünürler uluslararası olaylarda da medyaya bekçi köpeği rolünü biçmeye devam etmişlerdir. Özetle, ilgili konuda, akademik metinlerdeki temel ayrışma noktalarından biri, medyanın dış haberlerde, watchdog ya da lapdog mu yoksa daha karmaşık bir rol mü oynadığına dairdir.

Sözü edilen ayrışma noktasına, bilimsel bir yaklaşımla açıklık getirme ihtiyacına yönelik olarak gerçekleştirilen bu tez çalışmasının Birinci Bölümü, medyanın, yönetici sınıflar yahut ulusal-uluslararası güç odaklarına lapdog olarak hizmet ettiğini söyleyen yaklaşımları serimlemeye yönelik iken; ikinci bölümde, medyaya watchdog rolünü biçen yaklaşımlar eksiksiz olarak aktarılmaya çalışılacaktır. Bugüne dek ilgili ayrışmaya neden olan iki farklı yaklaşım ilk iki bölümde aktarıldıktan sonra, çalışmanın üçüncü bölümünde, dış haberlerde medya-politika ilişkisinin bekçi köpeği yahut kucak köpeği tanımlamalarıyla açıklanmasının yeterli olmayacağı kabulünden hareketle, medyanın rolünü tanımlamaya dönük yeni kavramsal çerçeve adına neler ortaya konulabileceğini tartışan yaklaşımlara yer verilmiştir. Söz konusu tartışmanın, medyanın uluslararası etki gücüne dair, watchdog ya da lapdog tanımlamalarının ötesinde bir kavramlaştırmaya ihtiyaç olduğu anlayışından hareket eden, daha karmaşık bir rol arayışlarından olduğu söylenebilir.

Birinci Bölümde dış haberlerde hükümetin medyayı yönlendirdiğini iddia eden yaklaşımlar olan Rıza Üretimi-Propaganda Modeli ve Endeskleme Hipotezine yer vermeden önce bu yaklaşımların temeli olarak gösterilebilecek hükümetin medyayı yönlendirdiğini iddia eden yaklaşımlar ele alınacaktır. Bu yaklaşımlardan ilki demokrasi kuramcılarından Lippmann'ın Rıza Üretimi kavramıdır. Lippmann 1920'li yıllarında kamuoyu kavramının önemini kavramıştır ve siyasi karar süreçlerinde halkın desteğini almak isteyen siyasilerin kitle iletişim araçları vasıtasıyla rıza ürettiklerini belirtmiştir. Lippmann'ın hükümetlerin medyayı yönlendirdiğini iddia eden diğer teorilerde olduğu gibi hiçbir Marksist temeli olmaması ve liberal bakış açısıyla bu eleştirileri yapması dikkate değer bir veri olarak ele alınabilir. Lippmann'dan sonra yer verilen yaklaşımlar, Gramsci'nin hegemonyası, Althusser'in Devletin İdeolojik Aygıtları ve Eleştirel Teori (Frankfurt Okulu) hükümetin ya da egemenlerin medyadaki etkisini ideolojik ve kültürel açıdan ele almışlardır. Herbert Schiller Kültürel Emperyalizm ya da Amerikan İmparatorluğu'nun Hegemonyası yaklaşımı, ekonomi politik açıdan bu etkiyi incelemiştir. Küresel bir vizyon ortaya koymayan ilk üç yaklaşımın aksine Schiller'in yaklaşımı küresel bir hegemonyanın düzeyini tartışmıştır.

Hükümetin medya üzerindeki hegemonyasının dış haberlerde de olduğunu ileri süren yaklaşımlar Birinci Bölümün ikinci kısmında aktarılacaktır. Marksist terminolojiden faydalansa da Marksist bir yaklaşım olarak değerlendirilemeyecek olan Chomsky ve Herman'ın Rıza Üretimi-Propaganda Modeli hükümetin medya üzerindeki hegemonyasını Schiller gibi ekonomi politik açıdan ele almaktadır. Bu yaklaşımda Chomsky ve Herman Lippmann'ı eleştirseler de bu yaklaşım Lippmann'ın rıza üretimi yaklaşımının devamı olarak konumlandırılmıştır. Bu yaklaşımın temel hipotezi hükümetlerin medya üzerinden halk rızası ürettikleridir. Endeksleme Hipotezi ise ekonomi politik bakış açısıyla medya-politika ilişkini ele almamıştır. Bu hipoteze göre medyanın işlevi ya da medyanın politikayı etkileyip etkilemediği yerleşik ya da kurumsallaşmış normlar, profesyonel standartlar ve günlük haber kapsamındaki dış politikayı ya da dış politika konularının alanını tanımlayan bireysel gazetecilik standartları ile alakalı olmalıdır. Belirli farklılıkları görülen Rıza Üretimi-Propaganda Modeli ve Endeksleme Hipotezindenortak çıkartılan hipotez şudur: Medya dış haberlerde ancak ciddi bir elit ihtilafı olursa eleştirel haber kapsamı ortaya koyabilir.

İkinci Bölümde dış haberlerde medyanın hükümeti yönlendirdiğini iddia eden yaklaşım olan CNN Etkisine yer vermeden önce bu yaklaşımın temeli olarak gösterilebilecek medyanın hükümeti yönlendirdiğini iddia eden yaklaşımlar ele alınacaktır. İlk olarak ele alınacak yaklaşım Liberal Çoğul Paradigma ve Liberal Basın Değerleridir. Bu yaklaşımla demokrasilerde medyaya verilen bekçi köpeği ya da dördüncü güç görevinin tarihsel perspektifine ve bu görevin tanımlanmasına yer verilmiştir. Otorite Karşıtı Liberal-Sol Gazeteciler(Liberal Medyaya Muhafazakâr Eleştirisi) yaklaşımında Amerikan medyasının sol-liberal ideolojik bakış açısından dolayı sermaye ve muhafazakâr karşıtı olduğu yaklaşımlarına yer verilmiştir.

Bu iki yaklaşımdan beslenen ve dış haberlerde medyaya hükümet karşısında aşırı bir güç yükleyen CNN Etkisi yaklaşımından şu hipotez ortaya çıkartılmıştır: "Medyanın dış haberlerde insanlık dramlarında yaptığı yayıncılık siyasi elitlerde öylesine bir kamuoyu baskısı oluşturmaktadır ki hükümet bir süre sonra politika değiştirmek zorunda kalıp askeri müdahale ve ambargo gibi seçenekleri politika olarak belirlemektedir."

Çalışmanın Üçüncü Bölümünde, dış haberlerde medya-politika ilişkisine dair yer verilmesi gereken temel parametrelere yer verilecektir ve bekçi köpeği yahut kucak köpeği tanımlamalarıyla açıklanmasının yeterli olmayacağı kabulünden hareketle, medyanın rolünü tanımlamaya dönük yeni kavramsal çerçeve adına neler ortaya konulabileceğini tartışan yaklaşımlar ele alınacaktır.

Çalışmanın Dördüncü Bölümünde çalışmanın problemi, amacı, önemi, hipotezleri, kapsam ve sınırlılığı, örnek olayı, evreni ve örneklemi, yöntemi ve tanımları ve aktörleri aktarılacaktır. Çalışmanın problemi dış haberlerde medya politika ilişkisini ele alan baskın yaklaşımların (Rıza Üretimi-Propaganda Modeli, Endeksleme Hipotezi ve CNN Etkisi) dış haberlerde güncel medya politika ilişkisini açıklayıp açıklayamadığının belirlenmesidir. Bu problem, New York Times'ın 3 Temmuz 2013 Mısır Askeri Müdahalesi haber kapsamına yapılan içerik analizi ile incelenecektir. Çalışmanın Sonuç Bölümünde, Üçüncü Bölümde ele alınan yaklaşımlar göz önünde bulundurularak karmaşık bir ilişki olarak ele alınan dış haberlerde medya politika ilişkisi adına, baskın yaklaşımların durumu ele alış biçimlerinden farklı bir çerçeve ortaya koymak adına neler söylenebileceği tartışılmıştır. Ayrıca Üçüncü Bölümdeki yaklaşımların baskın yaklaşımlardan farklılıkları ve bu çalışmanın konudaki sınırlılıkları belirtilmiştir.

1.MEDYA-POLİTİKA İLİŞKİSİNİ HÜKÜMET HEGEMONYASI ÜZERİNDEN ELE ALAN YAKLAŞIMLAR

Bu bölümün ilk kısmında hükümetin medyayı yönlendirdiğini iddia eden yaklaşımlar olarak bu durumu liberal bakış açısıyla ele alan Lippmann'ın Rıza Üretimi ve Marksist temelli eleştirel yaklaşımlar olarak Gramsci'nin Hegemonyası, Althusser'in Devletin İdeolojik Aygıtları ve Herbert Schiller'in Amerikan İmparatorluğu'nun Hegemonyası ya da Kültürel Emperyalizm yaklaşımı ele alınacaktır. Birinci bölümün ilk kısmındaki yaklaşımlar bir anlamda ikinci kısımdaki yaklaşımlar açısından kavramsal temeli oluşturur. Birinci bölümün ikinci kısmında dış politikada hükümetlerin medyayı yönlendirdiğini iddia eden yaklaşımlar olarak Rıza Üretimi-Propaganda Modeli ve Endeskleme Hipotezi ele alınacaktır.

1.1.Hükümetin Medyayı Yönlendirdiğini İddia Eden Yaklaşımlar

Hükümetlerin medyayı yönlendirdiği tezini temel alan yaklaşımların temel argümanı liberalizm ve liberal basın değerlerinin gerçekçi olmadığı, basının tarif edildiği gibi bir dördüncü güç olmayıp hükümet ve elitlerin çıkarları için propaganda yapan bir araç olduğudur. Görüldüğü gibi eleştirel görüşlerin liberal değerlere göre medya için farklı bir bakış açısı vardır. Eleştirel görüşlere göre medyanın işlevi, egemen tanımlardan oldukça farklıdır. Bunlara göre medya başat ekonomik kültürün devamlılığını sağlar ve elitler için halk üzerinden rıza üretir.

1960'larda başlayan gazeteciliğin eleştirel sosyolojisi, bu yıllardan beri hep rekabetçi normatif idealle eleştirel bakış açısı arasındaki çatışmaya ev sahipliği yapmıştır. Mcnair de gazeteciliğin normatif yanını, eşdeyişle ideal gazeteciliği arayan bakışı "rekabet paradigması" ve "egemenlik paradigması" olarak ikili bir bakış açısıyla incelemiştir. Mcnair rekabetrekabetçi normatif ideal ilekısaca liberal kapitalist bakış açısını anlatır. Medyanın liberal toplumlarda yurttaş adına "kamu gözcülüğü" yaptığını ileri süren bu görüş aynı zamanda gazeteciliğin bu fonksiyonuna ilişkin normları ve kısaca "gazetecilik etiği" dediğimiz mesleki kodları gözeten bakış açısıdır. Rekabetçi paradigma ile beraber onun karşıtı olarak durumu yine ekonomi-politik bağlamda değerlendiren "egemenlik paradigması" liberal çoğulcu bakışının, eşit, entelektüel rekabetinin kapitalist sistemde aslında mümkün olmayacağını belirtir.(Arsan, 2008, s.70-71)

Rekabetçi paradigmanın kuramsal altyapısı Marksist temele dayanır. Birinci bölümde ele alınacak Eleştirel Teori (Frankfurt Okulu), Gramschi'nin Hegemonyası, Althusser'in Devletin İdeolojik Aygıtları Marksist temellidir. Dış haberlerde medya-politika ilişkisini ele alan Chomsky ve Herman'ın Rıza Üretimi-Propaganda Modeli bu üç yaklaşım gibi Marksist temelli olmasa da Marksist literatüre oldukça fazla sayıda atıfta bulunan bir yaklaşımdır. Chomsky ve Herman'ın Rıza Üretimi-Propaganda Modeli yaklaşımının öncüsü olan Lippmann'ın Rıza Üretimi kavramı, Marksist temelden olmasa da siyasi elitlerin halkın rızasını medya üzerinden elde ettiğini ortaya koymuştur.

1.1.1.Lippmann-Rıza Üretimi

Demokrasiye geçiş süreci olarak da nitelendirilebilecek XIX. Yüzyıldan XX. Yüzyılın ilk yarısına dek geçen sürede pek çok düşünür kamuoyu konusunda düşünceler ortaya koymuş, tanımlar yapmıştır. I. Dünya savaşı ise kamuoyunun gücüne ilişkin düşüncelerin açıklık kazanmasında önemli bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Özellikle de kitle iletişim araçlarının kamuoyu oluşturmadaki etkisi belki de ilk kez I. Dünya savaşı sırasında açıkça gözlemlenir. Lippmann'ın kamuoyu adlı kitabı bu açıdan özel bir önem taşır. Lippmann kamuoyunun oluşumunda basının rolüne sıkça vurgu yapar. Hatta kitabın bir bölümü gazetelerin kamuoyu oluşturmakdaki rolünü anlatmak için ayrılmıştır. (Güngör, 2011, s. 290)

Birinci Dünya Savaşı'nda Amerikan halkını savaşa ikna gereksinimi ve Avrupa'da Faşizm ve Nazizm ile kitlelerin yönlendirilmesindeki başarılar, iletişimin kontrolüne (baskı ve korku yanında, özellikle ikna ve propagandayla) olan ilgi devletin ve özel kurumların desteğiyle artmıştır. İletişimin akademik disiplin olarak oluşmasına ve kuram ve araştırmaların gelişmesine Walter Lippmann gibi katkı veren başka bir liberal kuramcı da Harold Lasswell'dir. Laswell "*Birinci Dünya Savaşı'nda Propaganda Teknikleri*" çalışmasını yapmıştır. Bu çalışmada propagandayı, ayrı bireyleri bir bütünleşmiş kitleye kaynaştıran, modern dünyanın en etkili güçlerinden biri olarak nitelemiştir. Lasswell ayrıca propagandayı "sosyal dayanışma" aracı olarak sunmuştur (Erdoğan veAlemdar, 2010, s.92). Lasswell'in kitle iletişim araçlarının propaganda amaçlı kullanıldığını belirtmesindeki neden kitle insanının propagandaya karşı direnecek eleştirel bir akıldan ve bilgi birikiminden yoksun görmesidir. Kitleler, kısaca çobanlar tarafından yönlendirilen sürü olarak görülmüştür. Ekonomik, siyasal ve entelektüel seçkinler kitle iletişim araçlarını kullanarak bu insanları yönlendirebilmiştir (Yaylagül,2010, s.53).

Lasswell bu konuda sadece durum tespiti yapmamış kitlelerin kontrolü için, propagandanın gerekliliğini de ortaya koymuştur. Lasswell'in bu yaklaşımı, o zamanda egemen olan uyaran- tepki (stimulu-response) modeline dayanmıştır. Bu da, doğrudan etki, güçlü etki tezini desteklemiştir (ki buna bağlı olarak, Sihirli Mermi Ve Hipodermik İğne gibi teori anlayışı/iddiası gelmiştir) (Erdoğan veAlemdar, 2010: s.58).

İnceoğlu “Tutum Algı İletişim,” (2010, s.73) adlı eserinde kitle iletişim araçları üzerinden oluşturulan algıyı simgesel algı olarak nitelendirmiş veLippmann’ın bu alana yaptığı katkıyı şöyle açıkmıştır:

“Savaş ve siyasetin bile reklam söyleminde kurgulanıp sunulduğu çağdaş toplumların medya demokrasilerinde, bireyin algılamalarının kendi haline bırakılamayacağı gerçeği, daha 1930’lu yıllarda fark edilmiştir. Hatta Walter Lippmann 1922’de yayınladığı kitabında kamuoyu, imaj, demokrasi gibi kavramlardan söz ederken birilerinin, küçükazınlıkların çoğunluklar adına düşündüklerinden, birtakım imgeler ve imajlar oluşturarak onlara sunduklarından ve onların da bunları aynen alıp kullanmaya yönlendirildiğindensöz etmektedir. Lippmann, özellikle de o yıllarda kitlesel bir niteliğe bürünmeyebaşlamış olan gazete, radyo ve sinema gibi kitle iletişim araçları yoluyla insanlara, kendilerinin olmayan, kendi yaşamlarında yeri bulunmayan birtakım gerçekliklerin, başkalarının yaşamlarına ilişkin birtakım kesitlerin sunularak insanların, bunları, kendi gerçeklikleri gibi algılamalarının sağlanmasına çalışıldığına dikkat çekmiştir(s. 73).”

Medyanın kamu gündemini etkilediğine dair ilk çalışma olan eserinde Lippmann, içinde yaşadığımız çevre ile ilgili bildiklerimizin çoğunu doğrudan deneyimlerimizle edinmediğimizi, kitle iletişim araçları aracılığı gibi dolaylı yollarla edindiğimizi ve bunların yalnızca bir görüntüden ya da anlam haritasından ibaret olduğunu söylemektedir.(Yüksel, 2001, s.33)

Bir liberal demokrasi kuramcısı olarakLippmann’ın Rıza Üretimi yaklaşımı Herman ve Chomsky’nin Rıza Üretimi-Propaganda Modeline öncülük etmiştir. Liberal basın tezlerini reddeden, belli oranda Marksist literatüre dayanan Herman ve Chomsky Lippmann’ı eleştirmişlerdir.

“Walter Lippmann, yazılarına “liberal demokratik düşüncenin ilerici bir kuramı” gibi alt başlıklar vermiştir. Ancak Lippmann halkı kandırma görevi olan propaganda komisyonlarına katılmıştır ve onlarınbaşarıların onaylamıştır. Lippmann ayrıca "Demokrasi sanatında devrim" olarak adlandırdığı şeyin, rızanın üretilmesi, yani yeni propaganda teknikleriyle halkın istemediği şeylerin onaylanmasını sağlamak için· kullanılabileceğini iddia

etmiştir ve bunun iyi hatta gerekli bir fikir olduğunu da düşünmüştür (Chomsky, 1993, s. 32-33).

Chomsky sadece Walter Lippmann'ı değil dönemin başka önemli bir demokrasi kuramcısı olan John Dewey'i de eleştirmiştir. Bununla beraber bu iki isim yaşadıkları dönemde vatandaşların demokrasi rolü ve medyanın vatandaşlar üzerindeki rolünün ne olması üzerinde tartışmışlardır. Schugurensky (2005,s.1) "Vatandaşların Demokrasideki Rolü Üzerine Walter Lippmann John Dewey Tartışması" adlı makalesinde, Lippmann'ın halkın eline büyük bir güç veren herhangi bir demokrasi modeli konusunda şüpheli hatta buna karşı olduğunu söylemiştir. Schugurensky buna örnek olarak da Lippmann'ın katılımcı demokrasinin işlemeyeceği demokratik halkın bir mit olduğu ve yönetimin politik temsilcilere ve onların uzman danışmanlarına devredilmesi gerektiğini söylediğini belirtmiştir. Çünkü Schugurensky, Lippmann'ın politik propagandanın faydası noktasındakiampirik delillere ve insanların nasıl düşüneceğini şekillendirmek için yapılan kitlesel reklamlara dayanarak kamuoyunun yoğun oranda liderler tarafından belirlendiği düşüncesinde olduğunu söylemiştir. Lippmann bu sürece "Rıza Üretimi" adını vermiştir ve bu konudaki ilk kitabı "Kamuoyu ve sonraki kitabı Hayalet Kamu"da sıradan vatandaşların objektif gerçeklik hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığını, onların fikirlerinin baştakiler tarafından istenildiğinde manipüle edilebildiğini iddia etmiştir. Lippmann ayrıca katılımcı demokrasinin işe yaramaz bir dogma ya da imkansız bir rüya olduğunu söylemiştir vekatılımcı demokrasiyi savunanları cahil kitlelerin rolünü idealize eden nostaljik kişiler olarak tanımlamıştır. John Dewey, Lippmann'a cevap niteliğindeki " Yeni Cumhuriyet" ve " Halk ve Problemleri" adlı kitaplarında demokrasinin sadece yöneticilerin idaresine hapsedilmemesi gerektiğini söylemiş ve politik karar verme süreçlerinde halkın katılımının altını çizmiştir.

Öte yandan Michael Schudson "Lippmann Dewey Münakaşası ve Walter Lippmann'ın Anti-demokratik İddiası Üzerine 1986-1996" adlı makalesinde yıllardır Lippmann'ın demokrasiyi yetersiz bir yönetim sistemi olarak gören kibirli biri olarak gösterildiğini belirtip, Lippmann gibi temsili demokrasiye bu kadar bağlı olan birinin neden bu kadar yanlış anlaşıldığını açıklamaya çalışır. Bu konuda Lippmann'ın temsili demokrasiye değil gazeteciliğe ve gazetecilere olan inancını kaybettiğini belirtir. (Schudson, 2008, s.1331)

Bir liberal demokrasi kuramcısı olarak Lippmann'ın gazeteciliğe olan inancını bu kadar kaybetmesi sonradan, Marksist bakış açısını da yansıtan Chomsky ve Herman'ın Rıza Üretimi; Propaganda Modeli'nin temelini oluşturacak rıza üretimi kavramını ortaya atmasına neden olmuştur. Bu konuda V. O. Key, Jr, Lippmann'ın kamuoyu kitabınıyazdıktan sonra dünya siyasetinde yaşanan gelişmelerin onun insan ırkı için beslediğihayallerinde ümitsizlikler yarattığını ve bunun üzerine bir başka önemli eserini,"Phantom Public" (Hayalet Kamu)'i yayınladığını söylemektedir (Bayram, 2011, s.122).

Lippmann bununla beraber ilk kitabı olan kamuoyu'nun çıktığı 1922 yılında, haber değerleri kavramını ortaya atmıştırve haber seçiminde haber değerlerinin nesnel seçim faktörleri içermesi gerektiğini belirtmiştir. "Tartışmasız bir şekilde Batı demokrasilerinde bugün mevcut olan kriz, gazetecilik krizidir" diyecek kadar çok gazeteciliğin demokrasinin gelişmesinde dördüncü güç olarak önemine inananLippmann, gazeteciliğin bu rolünü ancak haber seçiminde nesnel kurallara sadık kalarak gerçekleştirebileceğini belirtmiştir. Böylelikle objektif gazetecilik yapılabilir ve ideolojik ya da çıkara bağlı olarak hareket etmeyen, haberleri nesnel kriterlere göre seçen, pasif haber iletici olmaktan başka rolü olmayan gazeteciler ve basın yaratmak mümkün olabilecektir. Basının gerçekliği kendine göre inşa ettiğinin ve bununda önemli mekanizmalarından birinin basmakalıplaştınlmış (stereotip) sunumlarla gerçeği tahrif ettiğinin farkında olan Lippmann, böylelikle basının kendine özgü bir gerçeklik değil nesnel bir gerçeklik inşa edebileceğini düşünmektedir (Arcan; 2010,s.91).

Lippmann'ın hükümetlerin medyayı yönlendirdiğini iddia eden diğer teorilerde olduğu gibi hiçbir Marksist temeli olmadığını ve medyanın demokrasideki rolünü çok önemli bulan bir liberal demokrasi kuramcısı olduğunu belirtmekte fayda vardır.

1.1.2.Marksist Temelli Eleştirel Yaklaşımlar

Marksist ekol (okul), iletişim olgusunu "kaynak-ileti-alıcı" çizgisel modelinden farklı olarak ele almaktadır. Anaakım kuramlar için büyük önem taşıyan etki konusu, eleştirel yaklaşımlarda ideolojik egemenlik ve mücadele, bilinç yönetimi ve sahte-bilinç biçiminde incelenir. İletişim, insan etkinliklerinin ayrılmaz bir parçası olarak; insanın kendini ve toplumunu üretmesinin zorunlu bir koşulu olarak görülür. Marx'a göre her toplumda

“ekonomik temel ya da altyapı” ve “üstyapı” ayırt edilir. Altyapı, üretim güçleri ve üretim ilişkilerinden oluşur. Üstyapıda ise yasal ve siyasal kurumlar, düşünme biçimi, ideolojiler ve felsefeler birlikte yer alır (Yüksel, 2013, s.157).

"Liberalizm, ifade özgürlüğünün korunmasında kitle iletişim araçlarının vazgeçilmez bir rolü olduğunu öne sürmüştür. Buna cevap olarak Marksizm, kitle iletişim araçlarının eşitsiz toplumsal ilişkilerin, ideolojik toplum imgelerinin ve temsillerinin biçimlenmesine destek olduğunu söylemiştir. Bu anlamda Marksizm'in temel dayanağı, mülkiyet meselesi ile medya ürününün kültürel içeriği arasında bir bağlantı olduğunu ileri sürmesinden kaynaklanır. Marksistler, sınıf egemenliği koşullarında fikirlerin serbest mübadelesinin gerçekleşebileceğini varsayan liberal açıklamaları eleştirmişlerdir (Arcan, 2010, s.66).

Yaylagül (2010, s.143-144) sosyal üretimin niçin insanlar arasındaki ilişkilerde belirleyici rol oynadığını inceleyen bir bilim olarak tanıttığı ekonomi politiğin, kapitalist ekonomik ve siyasi yapının içerisinde hareket eden medya ve kültür endüstrilerini ve onların içeriklerini ve kültürel alandaki üretim ve dağıtım süreçlerini incelediğini belirtir. Markizm’in verili toplumu açıklamasında önemli bir yer tutan ekonomi politik yaklaşım kitle iletişim araçlarının toplumdaki rolünü açıklamada da önemli bir görev ortaya koymaktadır.

İletişimi anlama ve incelemede anaakım yaklaşımları eleştiren ve bu yaklaşımlardan farklı bir bakış açısı geliştiren yaklaşımlara genel olarak “eleştirel yaklaşımlar” adı verilmektedir. Eleştirel yaklaşımlar, kitle iletişim araçlarını daha çok kapitalizm, sınıf çatışması, toplumsal iktidar ilişkileri, ideoloji gibi kavramlar üzerinden tartışır. Pozitivist-deneyci yaklaşımlarla belirlenen anaakım kuramlarını eleştiren bu yaklaşımların çıkış noktası, büyük oranda Karl H. Marx’ın görüşleridir (Yüksel, 2013, s.178).

Marksist temelli eleştirel yaklaşımlar, Frankfurt Okulu eleştirel kuramlarını, klasik Marksizmin ekonomi-politik yaklaşımını ve eleştirel kültürel çalışmaları içeren geniş bir araştırma alanını kapsar. Genel olarak bu çalışmalar iktidarın devamlılığı için kullanılan araç ve yöntemler ile ideolojinin oluşumu ve baskısını konu ettikleri için ideoloji ve medya ilişkisine odaklanmışlardır. Eleştirel iletişim ve kültür kuramındaki gelişmeler, eleştirel yaklaşımı ideoloji, bilinç ve hegemonya kavramlarını kapsayacak bir konuma getirmiştir (Tekinalp ve Uzun, 2009; s.33).

1.1.2.1.Gramsci (Hegemonya)

Antonio Gramsci (1891-1937) önde gelen Marksist düşünürlerdendir. Gramsci Marx'ın kendi çalışmalarında kapitalist toplumdaki siyaset ve kültür alanlarını önemsemediğini düşünür. Sınıf mücadelelerinde Marx'ın politik stratejilerin gerekliliğine yönelik bir vurgusu olmadığını belirtir. Çünkü Gramsci'ye göre kapitalist üretim ilişkilerinin sürdürülmesinde devletin çok önemli bir etkinliği vardır ve Sınıflı toplumlarda başat sınıfın etkinliği sadece ekonomi üzerindeki hâkimiyetinden kaynaklanmaz. Bunun yanında politik ve kültürel alanlar da sınıf egemenliğinin güçlenmesine hizmet etmektedir. Gramsci, Kapitalist toplumlarda ekonomik krizler olmasına rağmen toplumsal devrimler gerçekleşmediğini belirtmiştir ve devletin, düşünce üreten kuruluşların ve organik aydınların önemine dikkat çekmiştir. Gramsci, devletin bütün sivil toplum alanlarını kuşattığını ileri sürmüştür. Ona göre dinsel ve siyasal kuruluşlar (Örneğin, kilise ve sendikalar gibi) yönetimleri aracılığıyla devlete bağlanmıştır ve devlet egemen sınıfınegemenliğinigerçekleştirmesine hizmet eden bir aygıttır (Yaylagül,2010,s.108-109).

Gramsci sosyal kontrol ile ilgili iki farklı model ortaya koyar:

1:Cebri (zorla) Kontrol: Direkt güçle ya da güç kullanma tehdidi ile elde edilen kontroldür (hegemonyaya dayalı liderlik düşük ya da kırılgansa bir devlet buna ihtiyaç duyar).

2: Konsensüs Kontrolü: Bu kontrol dominant bir grubun dünya görüşüne bireyler tabi olup böylece asimile olduklarında ortaya çıkar (Rahman, t.y;s.92).

Gramsci'ye bu ayrımı yaptıran şey bir azınlığın toplumun geri kalanına yani sayısal olarak çoğunluğa nasıl hükmettiği ve bu çoğunluğun hükmedilmeyi ve yönetilmeyi nasıl kabul ettiğidir. Gramsci bu sorunun cevabını kültür, iktidar ve ideoloji kavramlarıyla bağlantılı olan hegemonya kavramında bulmaktadır. Gramsci'ye göre bir avuç kapitalistin toplumu yönlendirebilmesi, bu azınlığın ülkedeki temel kurum olan devlete ve onun organlarına ve kitle iletişim araçlarına sahip olmasıyla açıklanabilir. Bu araçlar sayesinde azınlık çoğunluk üzerinde kontrol sağlamaktadır (Yaylagül, 2010, s.109).

Gramsci kapitalizmin 20. yüzyıldaki gücünü zora dayalı bir sistem olmaktan ziyade toplumun rızasını sağlayan bir hâkim ideoloji üreterek (hâkim hegemonyayı inşa ederek), kendini yeniden ürettiğini öne sürmüştür (Yüksel, 2013,s.142).

Gramsci'nin etkisi İngiliz Kültürel Çalışmalar ekolünü etkilemiştir. Birmingham Çağdaş Kültürel incelemeler Merkezi(The Birmingham Center for Contemporary Cultural Studies) olarak da adlandırılan bu merkez özellikle ilk dönemlerde Althusser ve Gramsci'nin teorik yaklaşımlarına dayanarak kültür incelemeleri gerçekleştirmiştir. İngiliz Kültürel çalışmalarının öncüsü olan düşünürlerden Raymond Williams Marksist kültürel teori açısından hegemonya konseptinin gelişimini ana bir dönüm noktası olarak değerlendirmiştir. Williams, Gramsci'nin literatüre kazandırdığı Hegemonya konseptinin,hakim ideolojinin nasıl medya kültürüne dair pek çok fikir(haber, eğlence, kurgu) ortaya çıkardığı ve belli sınıfın domine ettiği toplumu koruduğunu açıkladığını belirtmiştir (Rahman, t,y, s.92).

İngiliz Kültürel Çalışmalar ekolünden başka önemli bir isim olan Stuart Hall'a göremedya dünyadaki olaylar hakkında anlamlar üretmektedir ve Medya imajları basit bir şekilde dünyayı yansıtmaz. Bunu yaparken medya, olayları ve olgulrı seçer, yapılandırır ve biçimlendirir. Böylece medya hali hazırda var olan bir anlamı iletmek yerine kendisi bir anlam üretir ve ürettiği anlamı iletir (Yaylagül,2010,s.101).

Yaylagül'e göre Gramsci'nin hegemonya kavramımedyaya uygulandığında görülür ki medya, okuyuculara /izleyicilere/dinleyicilere egemen sınıfın değerlerini aktaran bir araçtır. Medya genel olarak egemen yapıya ve egemen değerlere karşıolanve bunları tehlikeye atan her türlü olaya karşıdır. Bunlar içerisinde işçi sınıfına ve onun ideolojisine ve yakın olma ihtimali bulunan sendikalar ve bunların egemen düzen içerisinde bir tehdit oluşturan eylemlerine (yani grevler) toplumsal düzeni tehdit eden protestoculara ve gösteri yürüyüşleri yapanlara, Marksizm'e, solculara, çevrecilere ve farklı cinsel kimliklere karşıdır. Bunun yanında, kapitalist üretimilişkileri doğal düzen kabul edilir. Kapitalizm adına yapılan her türlü girişim toplum çıkarı olarak sunulur. Medyada haber değeri olacak olay ve olgular hep egemen sınıfın bakış açısıyla sunulur. Bireycilik yüceltilir. Yoksullukta ve başarısızlıkta bireyler suçlanır. Kusur bireylerde aranır. Kitle İletişim Araçları egemen temel değerleri kabul eder ve sağduyuya uygun olarak yani herkesin bildiği bir dünya tasarımı sunar. Sonuç olarak medya egemen değerleri aktararak hegemonyayı yeniden üretir (Yaylagül, 2010,s.101).

1.1.2.2.Eleştirel Teori (Frankfurt Okulu)

Frankfurt Okulu veya resmi adıyla Frankfurt Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü 1923 yılında bir grup entelektüel/akademisyen tarafından kurulmuştur. Eleştirel Kuram, Frankfurt Okulu olarak bilinen birkaç düşünürden oluşan topluluğun ortaya attığı bir kavramdır (Bağce, 2006; s.7).

Frankfurt Okulu ve diğer bir adlandırmayla Eleştirel Teori, temel olarak doğaya üstünlük atfeden, insanları efsane ve mitlerden kurtaran ve neticede bireyi, insani olmayan belirlenmiş ilişkiler yasasına mahkûm eden Aydınlanma Geleneğine yönelttikleri totaliterlik iddiaları ile düşünce dünyasında yerlerini almışlardır. Onlara göre dünyanın büyüsünün bozulması ve efsanelerden kurtarılmasının bedeli, yeni efsanelerin yaratılması ve insani olmayan güçlere yeni bir tür teslimiyetle ödenmiştir. Araçsal akıl aracılığıyla devreye sokulan bu yeni yabancılaşma, bilim alanına da sirayet ederek her şeyi teknik yararlılık ve kişisel çıkara indirgemiştir (Şan veHira, t.y; s.1).

Frankfurt Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü'nün 1923'ten 1970'lere uzanan tarihinde hem enstitünün hem de üyelerinin ilgi alanlarında farklılaşmalar olmuştur; bu nedenle Frankfurt Okulunu anlamlandırmak için farklı dönemlemeler yapılmaktadır. Okulun Carl Grünberg'in yönetimi altında, kurulduğu ilk dönemlerdeki amacı, disiplinlerarası incelemelerle birlikte işçi hareketi üzerine toplumsal ve tarihsel araştırmalar yapmaktı. Burada amaç Marksist aydınları toplayıp I. Dünya Savaşı sonrası başarısızlığa uğrayan İşçi Sınıfı Hareketlerini ve Marks'ın ihmal ettiği toplumsal koşulları yeniden ele alma ve açıklama isteğidir. Sonra başka isimlerin ardından Horkheimer 1930'dan 1958'e kadar enstitü müdürlüğünü yürütmüştür. Horkheimer'ın emekliliğinden sonra Adorno on yıl boyunca bu görevi yaptı. Horkheimer ile Frankfurt Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü'nün çalışma sahasında önemli bir farklılık görülmüştür. Özellikle kapitalist toplumun gelişiminin kültürel boyutları üzerine yoğun çalışmalar yapılmaya ve rasyonellik üzerinde durulmaya başlanmıştır (Bağce,2006,s.8).

Temel yaklaşımları özet olarak şöyledir; Frankfurt Okulu'na göre kitleler kapitalizmin ve kapitalistlerin kontrol ettiği kültür endüstrileri tarafından kolayca aptallaştırılabilirler. Metot olarak eşyayı temsil eden kavramlara bakarak kötümser ve sinik bir şekilde onları gerçeklerle karşılaştırırlar. Onlara göre; kapitalist toplumlarda gerçekler burjuvazi tarafından üretilir ve kültür endüstrilerince işlenir. İdeoloji gerçekliği çarpıtır. Bunu yaparken amacı eşit olmayan güç ve iktidar mücadelelerini gizlemek ve mevcut sistemi meşrulaştırmaktır (Yaylagül, 2010,s.95).

1944'de TheodorAdorno ve MaxHorkheimer kitle kültürünün süreçlerini ve ürünleri adlandırmak için "Kültür Endüstrisi" sözcüğünü türettiler (Storey, t.y;s.62). Okulun en önemli amaçlarından biri de Kültür Endüstrisi ya da genel olarak tahakküm olarak adlandırdıkları bu durumun kültürel boyutlarının çözümlenmesidir (Bottomore, 1997, 61).

19. Yüzyıl'ın sonu ve 20. Yüzyıl'ın başlarında Amerika ve Avrupa'da yükselmeye başlayan eğlence endüstrisinin, kültürel biçimlerinin metalaşmasını vurgulamak amacıyla kullanılan bu kavram söz konusu düşünürlere göre, eğlence endüstrisinin yükselmesi kültürel ürünlerin standartlaşması ve rasyonalizasyonu ile sonuçlanmıştır. Üretilen bu kültürel veya sanatsal ürünler kapitalist birikim ve kar elde etme amaçlarına uygun olarak kitlelerin tüketimi için hazırlanmıştır (Çağan, 2003, s.183).

Horkheimer ve Adorno, gerçekte, kitle toplumunun, kurgusal/paket deneyimler, beğeni ve zevklere açıklık gösterdiğini belirtir. Bireyler, Kültür Endüstrisinin icat ettiğihayatları yaşarlar. Burada iradi bir tercih söz konusu değildir. Bu endüstri karşısında bireyleredilgenleştirilmiştir. Parasal, zamansal ve kültürel iktidar ellerinden alınmıştır. Kaba tabirle"kalabalıklaşmış" "amorf" ve "atomize" olmuşlardır. Paket, kopya hayatları yaşamak butoplum için sorgulanma gereği duyulmayan, sanki doğal bir şeymiş gibi yaşanır. Kültür Endüstrisi yoluyla, birey ve toplum, kurulu iktidar aygıtlarının onadığı bir mecrada tutulur. (Yakışır, 2009; s.13)

Kültür Endüstrisi, esasında statükonun yeniden üretilmesinden ibarettir. Bu nedenle de toplumdaki eşitsizlikleri onaylar. Geçmişte insanlara hitap eden kültürel alanlar farklılaşmıştır. Burjuva toplumlarında yüksek kültür ve eğlence kültürü arasında kesin

çizgilerle bir ayrım vardır. Kitle toplumunda ise yüksek kültür, eğlence kültürüne ve popüler kültüre karıştırılarak tümden kitlesel ve ticari bir hale dönüştürülmüştür (Şan ve Hira, 2014,s.8).

Okul, medya ve popüler kültür eleştirisinde, kültür ürünlerinin özgürleşme yolunu engelleyici özelliklerini vurgulayarak toplumsal dönüşümü desteklemiştir. Örneğin, Marcuse'nin Tek Boyutlu İnsan'ında sunduğu ileri endüstriyel toplum eleştirisinde, teknolojinin bireyi kendine özgü gelişiminden alıkoyarak tek boyutlu hale getirdiğini görürüz. Bu tek boyutlu toplumda medya, bireyin baskı altına alınması amacıyla oluşturulan, gerçek gereksinimleri dışındaki yapay gereksinimlerin özendiricisi konumundadır. Yine Marcuse'un aynı eserde ortaya attığı tek boyutlu dil yaklaşımı, haberin dilini ele alırken alımlama konusuna yönelik çıkarsamalarla birleştirilmesi ile dil ve düşünceyi ayrı olarak ele almayan bir bakışa sahip olması bakımından önemlidir (Aygün, 2011, s.13).

Frankfurt Okulu'nun üyeleri Kültür Endüstrisi tarafından oluşturulduğunu savunan popüler kültürü insanları "güdüp yönetme" çerçevesinde değerlendirmişlerdir. Frankfurt Okulu düşünürleri, kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkisini bir şırınganın aşı şırıngalamasına benzetmektedirler. Milyonlarca kişi, kitle iletişim araçlarının şırıngaladığı mesajı her gün almakta ve bu mesajlar toplumda ani tepkilere ve hareketlenmelere yol açmaktadır. Adorno'nun öncülüğünde daha çok gelişen okul literatürü, popüler kültürü kitlelerin endüstriyel üretim mantığıyla ele almış ve dolayısıyla kapitalist sistem içerisinde metalaşmış 'Kültür Endüstrisi' ürünleriyle *'kültürel aptallar'*a dönüştürdüğü fikri üzerinde son derece ısrarcıdır. Çünkü Frankfurt Okuluna göre kapitalizm, kitle toplumu niteliği taşır ve bu toplumda işçi sınıfı örgütlenmiş değildir. Atomlaşmış yani birbirinden kopuk bireylerin oluşturduğu bir yapıya sahiptir. Faşizm gibi ideolojilere kolayca çekilebilirler. Dolayısıyla Adorno ve Horkheimer, Alman faşizmine özgü gelişmeyi bir bütün olarak kapitalizmle genelleştirir ve Amerikan 'Kültür Endüstrisi'nin faşist devletle aynı işi gördüğünü iddia eder (Ercins, 2009,s.495).

Bu noktadan bakıldığında Kültür Endüstrisi, popüler kültür, yani radyo, televizyon, kitap, magazin ve gazeteleri, popüler müziği meydana getiren tüm faaliyet ve düzenlemelerle, kültürel organizasyonları ve bu arada kültürün standartlaşmasını dile getirmek için kullanılır. Adorno Kültür Endüstrisinin kapitalizmin egemenliğini pekiştirip güçlendirmek için kullanıldığını belirtir. Kültür Endüstrisinin olumlayıcı kültürü, günlük yaşamın

sorumluluğundan, ağır ve sıkıcı işlerinden çok az bir çaba ile geçici bir kaçış sağlayarak, oyalanmaya ve zihinsel uzaklaşmaya yol açar. Bu amaca ulaşmak için birtakım standardizasyon teknikleri kullanır, sıradan tepki mekanizmaları geliştirir, sözde bir bireysellik için uygun yollar ortaya koyar. Bununla beraber Frankfurt Okulu bu kaçışın gerçek bir kaçış olmadığını, zira onun sağladığı kaçış ve dinlenme, yalnızca insanları yaşamlarındaki temel baskılardan uzaklaştırmaya ve çalışma azimlerini arttırmaya hizmet ettiğini söyler(Özkul, 2013,s.56).

Martin Jay, Frankfurt Okulu'na göre, "kitle kültürü"nün demokratik bir kültür olmadığını ve "popüler kültür" kavramının da ideolojik biçimde kullanılmakta olduğunu öne sürmektedir. Kültür Endüstrisi, gerçek bir kültür yerine kendiliğinden olmayan "şeyleşmiş" ve "kalıplaşmış" bir kültürüretmektedir. Kitle toplumunda geçmişte olduğu gibi birbirinden farklı yüksek kültür ve alt kesimlerin kültürü de kalmamıştır(Sevim, 2010, s.510).

Adorno ve Horkheimer'in Kültür Endüstrisine ve sanayi tekellerine dayanarak geliştirdikleri toplumsal tahakküm anlayışı, Gramsci'nin "Hegemonya" kavramıyla desteklendiğinde anlamına kavuşmaktadır (Demir,2010,s.5).

Kitle kültürü birçok farklı şekilde değerlendirilmiştir. Liberal görüş kitle kültürünü demokratikleşme olarak değerlendirmektedir. Bu görüşe göre, kapitalizm bir yandan eğitim seviyesini arttırmış, diğer yandan da daha önce yalnızca yüksek kültüre ait olan ürünleri ucuza piyasaya sunarak daha fazla kesimin bu ürünlere ulaşmasını sağlamıştır, bunun sonucu olarak toplumda demokratikleşme gerçekleşmiştir. Marksist ve eleştirel yaklaşım ise kitle kültürünü, metalaşma, şeyleşme ve ideolojik egemenlik kavramları çerçevesinde açıklamaktadır. Frankfurt Okulu düşünürlere, sanayi sonrasında, 'pasif, ilgisiz insanların atomize bir şekilde çoğaldığı, geleneksel değerlerin çözüldüğü, insanların kitlesel bir şekilde üretilen tüketiciler haline geldiği' bir toplum tanımlamıştır. Toplum kitle iletişim araçları vasıtasıyla herhangi bir tepki vermeden bilgi ve becerilerini egemen sisteme sunmaktadır(Sarı,2006, s. 44).

Popüler kültürün 'özgürleştirici veya hegemonik' özellikleri konusunda ana hatlarıyla iki görüş vardır. Birincisi, popüler kültürü kitle kültürüyle aynı olarak ele alır ve konuyu yüksek kültür ile kitle kültürü ikilemi tartışması içinde inceler; Frankfurt okulu dışında Marx, Gramsci, Althusser popüler kültüre olumsuz yaklaşmakta, kitle kültürüyle eş görmekte ve kitleleri 'güdüp yöneterek' ' yanlış bilinçlendirdiğini' ileri sürmektedirler. İkinci

görüş ise, popüler kültürü kitle kültüründen ayırarak, 'halkın sesi' olarak görür ve özellikle tüketilme anında halkın bilinçli tercihine vurgu yaparak, popüler kültür içerisindeki Özgürleşim olanaklarını işaret eder (Arık, 2004,s.328).

Okul üyeleri Nazi Almanya'sında kitle iletişim araçlarının nasıl hegemonyayı üretmek ve rıza üretimini sağlamak için propaganda ile kullanıldığını görmüştür. Bu dönemde modernitenin geldiği durum olarak faşizmi tanımlamış ve Amerika'da bulundukları dönemde ise Almanya'da gördükleri ve faşizan olarak tanımladıkları telkin yöntemlerinin Amerika'da kapitalist amaçlar için kullanıldığını tespit etmişler ve bu modernitenin geldiği araçsal akıl yani aklın araç olması olarak tanımlamışlardır.

Öte yandan Eleştirel Okulun yani Frankfurt Okulu'nun geç bir üyesi olan Habermas'a ayrı bir parantez açmak gerekir. Habermas bürokrasilere ve otoriteye karşı mücadelede iletişime ciddi bir paye vermiştir. Hardt'a göre aslında Eleştirel teori bir teoriden ziyade eleştirel bir konum olarak değerlendirildiğinde, bugünün eleştirisine girişerek geleceğin potansiyeline işaret eden bir teorik konumdur. Hardt bu görüşünü Habermas'tan yaptığı şu alıntıyla ortaya koymuştur. Habermas'a göre bu konum, merkezinde insan varlığının taşıdığı potansiyelin yer aldığı özgürleşimci bir ilgi (emancipatory interest) içerir(Hardt, 2005, s.47).

Kejanlıoğlu'nun aktarımına göre; Habermas, modern toplumlardaki demokratik tartışma ortamının kitle iletişim araçları tarafından empoze edilen fkaynkKültür Endüstrisiyle sona erdiğini ileri sürmektedir. Kitle iletişim araçlarının ticarileşme kaygısı toplumsal çıkarların gözetilmesinin önüne geçerek, medya tarafından yaratılan kamusal alanı büyük ölçüde bir reklam platformu haline getirmiştir. Habermas'a göre siyasal partiler, kamuoyunu medya teknikleriyle güdüp yönlendirmeye başlamış dolayısıyla da kamusal alan, gösteri ya da güdüp yönlendirme için imal edilmeye başlamıştır. Böylelikle, on yedinci yüzyıl sonunda feodalizme ve merkezi devlete karşı, akılcı eleştirel bir tartışma ortamı sonucunda oluşan, görece olarak eşitlikçi bir kamusallığın ortaya çıkardığı kamuoyunun yerini, yirminci yüzyıl refah devletinde belirli birey, grup ve kurumların görüşlerinin tartışılmadan diğer birey, grup ve kurumlara benimsetilmesiyle oluşan birkamusallığın sonucunda ortaya çıkan bir kamuoyu almıştır. Başka bir ifadeyle, "kamu olmayanın görüşü" kamuoyu haline gelmiştir(Yakışır, 2009, s.14).

1.1.2.3.Althusser (Devletin İdeolojik Aygıtları)

1918 yılında Cezayir'de doğan Marksizm'i bir bilim olarak gören Althusser'in çalışmaları yapısalcı gelenek içinde yer alır. Althusserci Marksiszm'in bir özelliği Marks'ın Hegel'ci özcülüğünü reddetmesidir. Özcülük, şey'in, öz'ün tek bir unsuruna ya da özelliğine indirgenmesidir. Althusser iki türlü özcülüğü reddeder. Bunlar ekonomizm ya da ekonomik belirlenicilik ve hümanizmadır. Hümanizmayı reddeder çünkü hümanizma içinde, toplumsal gelişme önceden verili insan doğasının bir parçası olarak görülür. Dolayısıyla Alhusserci Marksizm anti-ekonomist ve anti-hümanisttir (Yaylagül, 2010, s.115).

Althusser'in Gramsci ve Frankfurt Okulu düşünürleri ile örtüşmesiözne ve ideoloji ilişkisi açısından kitle iletişim araçlarına yaklaşımları ve bireyin özne olarak fikirlerini geliştirmesi noktalarında ortaya çıkar. Marksist ideoloji kuramından etkilenen Althusser görüşlerini Gramsci'nin geliştirdiği egemen ideoloji ve hegemonya kavramları etkisinde geliştirir. Gramsci'nin anlatıldığı bölümde de belirtildiği gibi Gramsci günümüz modern toplumlarında varolan doğrudan egemenlik biçiminin yerini hegemonik ilişkilerin aldığını belirtir. Ona göre iktidarlar sivil toplum, demokrasi gibi paravanların arkasına sığınarak insanlarda rıza oluştururlar ve bu rıza üzerinden hegemonik ilişkileri işletirler. Bu doğrudan olandan çok daha etkilidir çünkü örtük ve derinden işler. Egemenlik yine azınlıktadır, bağımlılar yine geniş kitlelerdir. Tek farkı ise egemenlerin egemenliklerini, bağımlıların rızasını alarak meşru zeminde işlemeleridir. Gramsci'nin egemenlik ve hegemonya ayrımıyla, bunlara bağlı olarak geliştirdiği rıza kavramı Althusser'in "Devletin Baskı Aygıtları" ve "Devletin İdeolojik Aygıtları" ayrımının temelini oluşturmaktadır (Güngör, 2011, s.195).

Althusser'in Gramsci ve Frankfurt Okulu gibi hepsi ayrı ayrı Marksist terminolojiden etkilenmiş ve dönüşümüne katkıda bulunmuş bu isimleri anlamak için Marksist temelde ideoloji ve ideolojinin oluşumunda medyanın rolünü irdeleyen Sholle'nin bakış açısına da burada yer vermek gerekmektedir. Sholle:

"Marx'ın kapitalizm hakkındaki görüşleri büyük ölçüde sınıf mücadelesi nosyonuna *dayanıyordu (yani kapitalizmin çöküşü proletaryanın yükselişiyle gündeme gelecekti).Bu niçin gerçekleşmedi? İdeoloji kavramı, proletaryanın sınıf bilincinin gelişmemesi ve yönetici sınıfın düşüncelerinin yönetici düşünceler olarak kalmasını açıklamaya yarar. Ama niçin ideoloji*

terimi? Birincisi, " söylem" , " dünya görüşü," , " bilgi ya da rasyonellik biçimi"nden farklı olarak ideoloji terimi olumsuz bir yan anlam taşır. "İdeoloji"üretilen bir bilgi , "hakikat'ın karşıtı olan bir bilgi, baskı altında tutan meneden bir bilgidir. Terim böylece sistematik bir şekilde üretime özellikle de sınıfsal özneler tarafından üretime bağlanabilir. İdeoloji neden sonuç arasında bir yer tutar- ideoloji üretir, ama yalnızca kendisini önceleyen bir dizi maddi ilişki tarafından üretildiği sürece üretebilir. İkincisi, ideoloji Marksist gelenekte oldukça iyi temellendirilmiştir. İdeoloji bir ortodoksinin gelişiminde anahtar rol oynamış, dogma gücüne erişmiş bir kavramdır(Sholle, 2005,s.255.)."

İdeolojiye yüklenen bu olumsuz anlam Althusser'de de kendini hissettirir. Althusser Arcan'ın(2009, s.79) belirttiği gibi kitle iletişim araçları üzerinden yayılan söylemin egemen ideolojiyi beslediğini vurgulamıştır. Arcan:

"Anlamlandırmanın iktidar gerektirdiği ve iktidarın ideolojisi ile yakından ilişkili olduğunun açığa çıkması ile Eleştirel Medya Çalışmaları ideoloji ve ideolojiksöylemlere özel bir önem vermiştir. Modern toplumun en etkili ideolojik kurumlarından birinin kitle iletişim araçları olduğu ve ideolojilerin büyük orandasöylem yoluyla edinildiğinin açığa çıkmasıyla toplumsal pratiklerimizin pek çoğununideolojiler tarafından telkin edildiği ve söylemler dolayımı ile egemen ideolojinindolaşıma girdiği üzerinde durulmuştur. Althusser, Gramsci ve Foucault bu çalışmaların temel izleklerini belirlemiş düşünürlerdir."

Bu Althusser'in olağan üstü kavrayıcı tanımıyla ideolojiye yer vermek gerekirse: "bireylerin gerçek varoluş koşulları ile aralarındaki imgesel ilişkilerin bir temsilidir." Althusser'deilişkininimgesel karakteri ve temsili niteliği, ideolojinin tahrif edici ve aldatıcıniteliğinegönderme yapar. (Arcan,2010, s.79)

Althusser, ideolojinin yeniden üretiminin devletin ideolojik aygıtlarıyla gerçekleştirildiğini belirtir. Bilindiği gibi Althusser "Devletin baskı aygıtları" ve "Devletin ideolojik aygıtları" olarak ikili bir ayrıma gider. Buna göre devletin baskı aygıtları hükümet, ordu, polis gibi kurumlardan oluşur ve zor kullanırken, Devletin İdeolojik Aygıtları aile, eğitim, din, medya gibi kurumlardan oluşur ve ideolojiyi kullanarak işler. İdeoloji artık, sırf bir çarpıtma veya yanlış düşünme, özneler ile gerçeklik arasına giren bir perde olmaktan ziyade, öznelerin üretimi için vazgeçilmez bir araçtır. (Aygün,2011, s.27)

Bir Marksist olarak Althusser'in, ideolojinin kendisini Devletin İdeolojik Aygıtlarında somutlaşan ve bilinci biçimlendiren bir güç olarak görüp ideolojiye göreli bir bağımsızlık tanıyarak ekonomizme karşı gelmesi şaşırtıcı olarak adlandırılabilir (Yaylagül, 2010, s.115). Althusser aynı zamanda kapitalist toplumda var olan unsurların proletaryayı aldattığını ve böylece proletaryanın bulunduğu konumu anlayamayıp dünyayı burjuvanın bakış açısıyla gördüğünü belirten yanlış bilinç kavramının ideoloji olarak algılanmasına da karşı çıkar.Bu açıdan yanlış bilincin Marksist terminolojideki yerine bakmak gerekirse: Marx bazı yapıtlarında ekonomik temel ile ideolojik üstyapı arasında bir nedensellik ilişkisi varsaymıştır. Dolayısıyla ideolojiyi olumsuzlayan bir tutum takınmıştır. Buna göre düşünceler ve tutumlar, sınıfsal çıkarların (maddi yapının) bir yansıması olup, işçi sınıfı bilinci gerçekliği olduğu gibi (kendi sınıf çıkarları doğrultusunda) değil, ancak tersine çevrilmiş haliyle kavrayabilir. Bilindiği gibi Marx ideoloji olarak aktardığı bu durumu ("yanlış bilinç") olarak adlandırır (Öngen, 2002, s26).

Althusser'in ideolojinin yanlış bilinç olarak algılanmasına karşı çıkmasının nedeni ideolojilerin insanların zihinleri tarafından üretildiğine inanmamasıdır. Ona göre ideoloji kiliseler, camiler, okullar, sendikalar ve medya gibi insanların nasıl düşüneceğini onlara öğreten ve kendisinin Devletin İdeolojik Aygıtları dediği kurumlarda somutlaşan maddi bir yapı tarafından üretilir (Yaylagül, 2010,s.115).

Althusser, kitle iletişim araçlarını ideolojik mücadele sahası olarak tanımlar. Althusser bu sonuca şuradan varır; toplumsal üst yapının iki farklı ve bağlantılı kurumu olan Devletin Baskı Aygıtları ve Devletin İdeolojik Aygıtları; verili bir toplumun üretim biçimlerininkendisini sürdürmesi için gereken koşulların yeniden üretilmesi ve öznenin genelideoloji çerçevesinde kurulması ile ilgili bir işlev görmektedirler. Devletin ideolojik aygıtları, ideoloji çerçevesinde bireyin özne olarak kurulmasına yardım ederken,ideolojiyi somutlaştırır ve ona maddi var oluş kazandırırlar (Onay, 2006,s.33-34).

Althusser ideolojiden ve onun "özne"si olmaktan kaçınmanın mümkün olmadığını ileri sürerken temel argümanı şudur: Burjuva toplumlarında insanlar ne kadar birey olarak düşünülüp değerlendirilse de kendilerini özne olarak algılamaları doğuştan getirdikleri bir özellik değildir. Egemen yapı tarafından bireye özne rolü empoze edilir. Althusser'e göre Devletin İdeolojik Aygıtları insana ne olacağını öğrettir, ayrıca toplumsal hayata ilişkin sahip olunan tüm düşünce ve pratiklerin toplumsal yapı tarafından belirlendiğini söyler. Althusser

ayrıca öğretilen rolün gereği olarak insanlardan bazı pratikler beklendiğini söylerve ideolojik pratikler olmasa sınıflı toplumların kendini yeniden üretemeyeceğini ekler. (Yakışır,2009, s.72)

1.1.2.4.Kültürel Emperyalizm (Herbert Schiller Amerikan İmparatorluğu'nun Hegemonyası)

İletişimin ekonomi politiği ile ilgili çalışmalar, öncelikle iletişimin uluslararası boyutunun incelenmesi ile başlamıştır.1970'li yıllarda, uluslararası iletişim alanında yapılan çalışmalarla iletişim alanının uluslararasında eşitsiz bir bağımlılık içerisinde gerçekleştirildiği ve bu durumun kültür ve medya emperyalizmi olduğu görüşü geliştirilmiştir. Üçüncü dünya ülkeleri merkez ülkelerden ürün transfer etmekte ve bununla birlikte gelen profesyonel ideolojiler toplumların bilincinin ve kültürünün şekillenmesini sağlamaktadır.1960'lı yıllarda Latin Amerika ülkelerinin analizi sonucu bağımlılık kuramlarına dayalı olarak kültürel bağımlılık kuramı geliştirilmiştir (Yaylagül, 2010, s.156). Kültürel Emperyalizm bu kuramın temsilcilerinden olan Herbert Schiller'in "Amerikan İmparatorluğu'nun Hegemonyası," kavramsallaştırması bu çalışmayla olan yakın ilgisi nedeniyle incelenmeye çalışılacaktır.

Bu noktada ekonomi politik kavramını ele almak faydalı olacaktır: Ekonomi politik bir perspektiften bakıldığında, medya mülkiyeti yöneten sınıfın medya kurumlarını kontrol edebilmesinin en önemli aracıdır. Ekonomi Politikçiler, Marksist "alt yapı\üst yapı" görüşünü benimseyerek ideolojinin ekonomik alt yapı tarafından belirlenen bir üst yapı olduğunu benimserler. Ekonomi politik yaklaşım, kapitalistlerin sahip olduğu medya organlarının ve medya içeriğinin ekonomik iktidarın safında olacağını öne sürer. Bu bakış açısı, medya mülkiyetindeki değişmelerin iktidar ilişkilerini büyük ölçüde değiştirmeyeceğini, her medya sahibinin çıkarlarıyla uyumlu hareket edeceğini varsayar.Böylelikle medyanın içeriği de kapitalist sistemin yarattığı ürünlerden ve kitlelere göndermek istediği iletilerden azade olmayacaktır. Bir anlamda medya, ona sahip olan ve onu denetleyen sınıfın çıkarları temelinde bir işleyiş gösterir. Medya içeriğinin toplumdaki ekonomik ilişkiler tarafından belirlendiğini savunan ekonomi-politik görüş, medyayı bubağlamda eleştirmektedir (Yakışır,2009,s.16).

Bu yaklaşım tıpkı Eleştirel Teori (Frankfurt Okulu), Gramschi'nin Hegemonyası, Althusser'in Devletin İdeolojik Aygıtları gibi Marksist temelli eleştirel bir yaklaşım olmakla beraber bu üçünden farklı olarak iletişim araçlarını kültürel ve ideolojik aygıtlar olarak görmekten çok onları Marksizm'le daha örtüşen bir şekilde ekonomi-politik şekilde ele almaktadır. Ayrıca bahsedilen üç yaklaşım ve Lippmann'ın rıza üretimi yaklaşımından farklı olarak kitle iletişim araçlarının küresel boyuttaki etkilerini inceler.

Kültürel Emperyalizm Eleştirel Bir Giriş kitabındaTomlimson(1999; s.13) bu kavramla ilgili şunları söylemiştir:

"Kültürel Emperyalizm'in pek te uzun bir tarihi yoktur. Radikal Eleştirinin pek çok diğer terimi gibi o da 1960'lı yıllarda ortaya çıkmış görünmektedir.Marksistlerce geliştirilen ve daha sonra neo-Marksistlerce de benimsenen Kültürel Emperyalizm teorisi, gelişmişülkelerin egemen kültür ve değerleriningelişmekte olanülkelere kitle iletişim araçları yolu ile benimsetilmeye çalışılması ile ilişkilidir."

Kültürel Emperyalizmi yaratan etkeni medya emperyalizmi olarak gören Erdoğan Schiller'den alıntı yaparak şunları yazmıştır:

"*Media emperyalizm kavramı konuya kültürden çok diğer faktörlere (ekonomik tabana, üretim ilişkileri, üretimin örgütlenmesi ve günlük işleyişine) eğilerek yaklaşır. Medyaemperyalizmi milletlerarası bir süreci ifade eder. Bu süreçte (a) medya teknolojisi, bu teknolojinin yapısı, sahipliği, üretim ve dağıtımı, içeriği, (b) milli sistemler ve sistemler arası ilişkiler ve (c) bu ilişkiler biçiminin sürdürdüğü etki ve egemenlik düzeni öncelikle sözkonusudur. Media emperyalizmi medya araç ve ürünlerinin (iletinin) üretimi, dağıtımı ve tüketimi ilişkilerinde belli güçlerin diğerleri üzerinde egemenliğidir. Milli ülkeler söz konusu olduğunda, medya emperyalizmi kendini bir ülkenin diğer bir ülkeyle medya ilişkisinde dengeli bir alışverişin olduğu bir ilişki düzeni yerine, bir tarafın diğeri üzerinde etken egemenliği demektir*(Erdoğan, 1995;s.221)."

Medyaya büyük oranda güç atfeden sadece Tomlimson değildir. Güneş de bu konuda şunları söyler:

"*Medya gerçek yaşamın ekonomik sorunlarını, siyasi çekişmelerini, sağlık, trafik, terör vb. sorunlarını bireye unutturarak fantastik âlemde bireye şans ve fırsat kapılarını açmakta, tüm olumsuzluklar yasamın çarpıklıkları olarak kalmaktadır. İşte amnezi bu*

noktada ortaya çıkar yani birey gerçek sorunlarını unutup, yaşamın gerçeklerinden uzaklaşmaktadır (Güneş, 2001,s.48).”

Kendisine bu kadar güç atfedilen medyanın teknolojik gelişmeler ve küreselleşme etkisiyle küresel boyutta da bu etkiyi sürdürdüğü ve ulusal çapta olduğu gibi kendini var eden elitler için küresel çapta da rıza üretmesi ve kültürel etkiyi yayması yine Kültürel Emperyalizm ile bağdaştırılmalıdır. Schiller medyanın bu durumdaki pozisyonuna şöyle değinmiştir:

“ABD/Batı medyası iki yönlü ve sürekli olarak gelişmektedir. Ticari kurallara göre çalışmaktadır ve geliri itibari ile de reklâmlara bağımlıdır. Gerek yapısı, gerekse destekçileri itibari ile genel ekonomiye bağlıdır. Medya, başlı başına bir endüstridir. Biri diğerinden bağımsız çalışan birimler bütünü değildir. Farklı ürünler sunmaz. Verdikleri imajlar, mesajlar, tasarımlar ve hedefleri itibari ile amaçları diğer işletmelerden farksızdır. Bu amaçlar, kârlılık ve özel mülkiyet esasına dayalı tüketim düzeninin kabulünü ve devamlılığını sağlamak doğrultusundadır. Küresel ekonominin işleyiş mantığı çok iyi betimlenmektedir. Dünya ekonomik yapısının işleyiş şekline bakarsak; Avrupa ve Ortadoğu ülkeleri ürettikleri malları ABD'ye ihraç etmektedir. Buna karşılık ABD, bu ülkelerin başka büyük pazarlara açılmasına engel olmakta ve dünyadaki enerji kaynaklarını kendi denetiminde tutmaktadır. Amerikan medya yöneticileri, ülke içinde ve dışında istedikleri etkiyi yaratabilmek için yoğun ve bilinçli bir çaba içinde çalışmaktadır. Amerikan Kültür Endüstrisi, Amerikan kültürünü dünyaya pazarlayarak, hem ticari anlamda kazanç sağlamakta, hem de kendi ideolojisinin propagandasını yapmaktadır. Çıkar uyuşmazlığı olan durumlarda ise, ihtilaflı olunan ülkedeki farklılıklar öne çıkarılmakta ve taraflar kışkırtılmaktadır. Bunun sonucunda ortaya çıkan çatışmaya, demokrasi adına müdahale edilerek denetim ele geçirilmektedir. Böylece ABD, -ekonomisi, hükümeti ve ordusu işbirliği içinde- dünya egemenliğini sürdürmeye çalışmaktadır (Mora, 2008, s.10).”

Herbert Schiller’i eleştirel medya çalışmalarının Amerika’daki en önemli temsilcisi olarak tanıtan Yaylagül Schiller hakkında şunları söyler:

“Daha çok iletişimin uluslararası boyutlarıüzerinde çalışan Schiller, iletişimin kapitalistAmerikan imparatorluğunun (emperyalizminin) yayılmasıiçin nasıl hizmet ettiğini ortaya koymuştur. Schiller'in “Mass Communication and American Empire,”çalışması, az

bulunan Marksist. Ampirikçalışmaların istisnai bir örneğini sunar. Schiller'in tezine göreABD'nin televizyon alanında ihraç ettiği programlar dünyayı kontrolüaltına almak isteyen Amerikanaskeriendüstriyel kompleksininçıkarına hizmeteder. Schiller'e göre, iletişim ve medya alanındaki kültür emperyalizmi emperyalist sisteminönemli bir parçasıdır. Kültürel ve ekonomik alanlar birliktedir. Kültürelüretim kapitalist biçimde bir endüstri olarak örgütlenmiştir. Bu sistemde üretilen ürünler, diğer ürünlerden farklı olarak ideolojik bir karakter taşımakta ve sistemin çıkarınahizmet etmektedir (Yaylagül, 2010,s.157-158)."

Schiller'in kavramlaştırmasından anlaşılacağı gibi Kültürel Emperyalizm en temelde iki kavramla alakalıdır. Bunlar: Kültür ve egemenliktir. Kültürel Emperyalizm, bir anlamda Kitle İletişim Araçları çıkmadan önce diğer kültürleri domine eden bir yapı olsa da Batılılaşmanın ya da Batı kültürünün başka kültürler üzerindeki egemenliğinin Kitle İletişim Araçları ile yükselişinin anlatıldığı bir kavramsallaştırmadır.

Kültürel Emperyalizm noktasında kültür ve egemenlik kavramlarına değinmekle beraber Schiller'in kültür emperyalizmini nasıl tanımladığına yer vermekte fayda var. " Bir toplumun yönetenler sınıfının, uluslararası sistemin hâkim merkezi gücünün değer yargılarını ve sosyal yapılarını benimsemek ve sosyal kurumlarını bu merkezi gücün sosyal kurumlarına, kültürel değerlerine benzer biçimde oluşturmak yönünde ikna edilmesi veya (baskı veya zorla) mecbur bırakılmasıdır (Uluç,2003, s.104).

Schiller'in iddiasına göre, Amerika'daki telekomünikasyon alanı görünüşte ticari olmasına rağmen Amerikan radyosu, genel anlamda gittikçe Federal hükümetin, özel olarak da Savunma Bakanlığının kontrolüne girmiştir. 1950'den sonra özellikle 1961'deki Küba "Domuzlar Burnu" çıkarmasının fiyasko ile sonuçlanmasından sonra Amerikan televizyonu gittikçe Washington'ın denetimine girmiştir. Amerikan televizyonu Amerikan savunmasının en büyük yardımcısıdır ve kesinlikle federal hükümetin uygulamalarını eleştirmez. Schiller ayrıca 1960'larda birlikte Amerikan televizyonunun dünyada büyük bir patlama göstermesini, bütün dünyayı denetlemek isteyen Amerikan askeri-endüstriyel kompleksinin genel girişimlerinin bir parçası olarak görmektedir.(Yaylagül, 2010,s.159)

Schiller'in görüşlerinden etkilenen Erdoğan'a göre uluslararası iletişim ilişkilerinde birçok ülke güçlü birkaç kapitalist ülke ile rekabet edebilecek durumda değildir. Dolayısıyla ilişkilerde bu ülkeler bağımlı durumdadır. Bu bağımlılığın beraberinde getirdiği Kültürel

Emperyalizm ülkeler arasındaki var olan ekonomik ve siyasal ilişkiler düzenini destekleme yönünde hizmet gören bir süreçtir. Bu bakımdan, medya ideolojik bir görev yapar. Bu ideolojik rol açıkça propaganda kanalları (Voice of America, Radyo Free Europe, Radyo Liberty ve Küba'ya yönelik radyo yayınları gibi) veya örtülü ve çok daha etkili bir şekilde, nutral eğlence ve informasyon olarak kendini sunan ifadeler (tv programları, Reader's Digest, Time, News Week, filmler, müzik ürünleri) biçiminde genel medya tarafından sunulur (Erdoğan, 1995,s.214).

Schiller'in bu tespitlerinde dikkat çekici olan nokta Amerikan hükümetinin, Amerikan medyasıve diğer ülkelerdeki medya üzerinde yaptığı bu hegemonya çabası zamanla Marksist terminoloji dışında da kendine yer bulmuş ve Algılama yönetimi veya kamu diplomasisi olarak adlandırılmış olmasıdır.

Bu konuda örnek vermek gerekirse, Oliver Boyd-Barrett'in (2004, s.436)değindiği nokta Amerika'da ve dünyada medyanın bağımsızlığı noktasında pek çok soru işareti doğurur. Barrett'a CIA 1970'lerde dünya çapınca düzinelerce gazete ve dergiye sahip olduğunu ileri sürer. Watergate skandalını ortaya çıkaran gazeteci olarak bilinen Carl Beinstein'ın ortaya çıkarttığı tablo 1977'de 400 Amerikan gazetecisinin 25 yılın bile üzerinde bir süreden beri CIA tarafından çalıştırıldığını göstermektedir.

1.2.Dış Haberlerde Hükümetin Medyayı Yönlendirdiğini İddia Eden Yaklaşımlar

Rıza Üretimi- Propaganda Modeli ve Endeksleme Hipotezi bu kategorzizayonda incelenmeye çalışılacaktır.

1.2.1.Rıza Üretimi-Propaganda Modeli

Demokrasi teorisyenleri Beyaz Saray'ın politikalarının halkın çıkarları için aslında halka en iyi hizmet eden politikalar olmayabileceğini belirtir (Entman, 2003).

Chomsky Medya Denetimi kitabında iki farklı demokrasi kavramı sunar:

“Bir demokrasi kavramınagöre, demokratik bir toplum, halkın kendileriyle ilgili sorunların ele alınmasına anlamlı bir biçimde katılma araçlarına sahip olduğu ve bilgilendirme araçlarının artık ve serbest olduğu bir toplumdur. Sözlükte demokrasiye bakarsanız, buna benzer bir tanım elde edersiniz. Buna alternatif demokrasi kavramı, halkın kendisiyle ilgili sorunların çözümüne katılımının engellenmesi ve bilgilendirme araçlarının sınırlı tutulması yanında sıkı bir şekilde denetlenmesi gerektiği yolundadır. Bu belki tuhaf bir demokrasi kavramıolarak görülebilir, fakat egemen kavramın bu olduğunu anlamak önemlidir. Aslında uzun süredir yalnızca uygulamadadeğil, kuramda da bu böyledir. Bu bakış açısının büyük ölçüde gözler önüneserildiği on yedinci yüzyıl İngiltere'sindeki ilk modern demokratik devrimlere kadar giden uzun bir tarihi vardır (Chomsky, 1993, s.30).”

Chomsky Birinci Dünya savaşında Amerikan halkının savaşa karşı isteksiz olduğunu belirtip ancak Wilson yönetiminin savaşa girmek için söz verdiğini ve bunu gerçekleştirebilmek için Creel komisyonu adında bir propaganda komisyonu kurulduğunu belirtir. Bu komisyon altı ay içinde pasifist bir halkı Alman olan her şeyi yok etmek, Almanları lime lime etmek ve savaş çığırtkanı bir halka dönüştürmeyi başarmıştır. Bu başarıdan sonra sendikaları yok etmede ve basın özgürlüğü ve siyasal düşünce özgürlüğü gibi tehlikeli sorunları bertaraf etmede hayli başarılı olan histerik bir Kızıl Panik’i kamçılamada da aynı teknikler kullanılmıştır. Chomsky bu komisyonu destekleyenler arasında Jonh Dewey gibi ilerici aydınlarda olduğunu belirtir ve onların topluluğun daha zeki üyelerinin yani kendilerinin isteksiz bir halkı korkutarak şoven bir fanatizm yaratarak savaşa sürüklemekten gurur duyduklarını dile getirir. Chomsky rıza üretimi kavramını alarak geliştirdiği Walter Lippmann’ın da bu propaganda komisyonlarında olduğu belirtir.

Kitle iletişim araçları olarak radyo, televizyon ve yazılı basın halk adına, halk için gerçeği ve doğruyu aradığını, sunduğunu ve aktardığını her fırsatta belirterek yayın faaliyetlerini yerine getirmektedirler. Gerçeğin aranmasındaki yılmaz görevlilerolarak gerekirse yaşamlarınıda tehlikeye atarak topluma, olayları ve olaylarınarkasındayatan, görünmeyenleri aktardıklarım ifade ederler. Chomsky'ye göre yukarıda yazılanlara ancak onun tabiriyle "medya cahilleri" inanabilir. Çünkü ona göre, medyanın böyle bir amacıyoktur. Yani medya halkıbilgilendirme, halkısavunma gibi bir kaygı taşımamaktadır. Medya, belli büyükşirketlerinelinde, onlara bağımlı olduğu için "kamu çıkarlarına değil, devlet'in ve diğerşirketlerin çıkarlarına hizmet eder."Peki medya hiç mi muhalefet, eleştiri yapmaz?

Chomsky'ye göre, evet yapar ama bunu da oyunun kurallarıiçinde kalarak yapar. "Medya hükümet politikasınısorgular ve karşıçıkar ama bunu devlet-şirket iktidarının gözünde ortak olan çıkarlanyla belirlenen çerçevesi içinde kalarak yapar (Erdem, 2006, s. 202-203)."

Medya, kendini kontrol ve finansa eden güçlü sosyal menfaat gruplarına neden hizmet ettiği noktasını Chomsky ve Herman ekonomi-politik yaklaşımla açıklar. Belirtildiği gibi bu iki isimLippmann'ın Rıza Üretimi kavramını geliştirip Amerikan medyasının haber üretiminin ekonomi politiğini inceledikleri Rıza Üretimi-Propaganda Modelini geliştirmişlerdir. Ekonomi-politik açıdan bu konuya ele alan Chomsky ve Herman, Lippmann'ın kavramı ortaya attığı halinden çok farklılaştırmıştır. Daha önce de belirtildiği gibiLippmann'ı da ciddi bir biçimde eleştirmişlerdir. Rıza Üretimi-Propaganda Modeline göre, kapitalist toplumlarda bütün iş alanları gibi iletişim, medya ve kültür alanı da diğer endüstri dalları gibi kapitalizm yasalarına göre örgütlenmiştir. Bu alanların hepsi kapitalistlerin elindedir çünkü bu alanlarda faaliyet göstermek çok ciddi sermaye gerektirir. Onun için kapitalist toplumda herkes bu alanlara giremez. Kapitalist toplumlarda bilinçle ilgili tüm etkinlik alanları birer endüstriye dönüşmüştür. Daha baştan kapitalist sınıfın tekeli olması bakımından bu alanlar ve bunların ürettiği ürünler anti-demokratik bir içeriğe sahiptir. Çünkü demokrasi rekabet ve çoğunluğun bu alanda faaliyet göstermesine bağlıdır. Oysa bugün tekelci aşamayı yani emperyalizmi ifade eden dönemde bütün faaliyet alanları sermayenin tekelindedir(Yaylagül, 2010,s.169).

Chomsky medyayı anlamak için önce medyanın toplumsal yapı içindeki yerine bakmayı önerir. Ona göre bu yapılırsa çok farklı medyalar olduğu görülecektir. Geniş kitleler için eğlenceye dönük gazeteler, dergiler olduğu gibi bir de elit medya vardır. Bu medya toplumun gündemini kurar. Çünkü bunlar büyük kaynaklara sahiptir ve insanların içinde hareket edecekleri entelektüel çerçeveyi çizerler. New York Times ve CBS bu tip medyalardır. Bunların izleyicileri çoğunlukla ayrıcalıklı insanlardır. New York Times'ı okuyanlar zengin ve politika alanında önemli roller oynayan insanlardır. Elit (seçkin) medyası New York Times ve CBS örneğinde olduğu gibi büyük ve çok karlı şirketlerdir. Bunlar ayrıca general elektrik ve Westinghouse gibi büyük holdinglerle sahiplik bağı içindedir. Bunlar özel mülkiyete sahip ve güç yapıları içerisinde en üstte yer alan kuruluşlardır. Chomsky'e göre bu şirketler bir tiranlıktır. Çünkü hiyerarşik yapıları vardırve üstten kontrol edilir. Büyük medyalar genel ekonomik ve politik sistemin birer parçasıdırlar. Bunlar aynı şekilde diğer

büyük güç merkezleriyle, diğer şirketlerle, hükümetle karşılıklı etkileşim içerisindedirler (Yaylagül, 2010, s.171).

Medya doktrinal bir sistemdir bundan dolayı üniversiteler ile karşılıklı etkileşim içerisindedir. Üniversiteler bağımsız kuruluşlar değildir. Dışarıdaki kaynağa ve desteğe muhtaçtır. Hem özel sektör hem de hükümetle bağımlılık ilişkisi içindedirler. Bu yapıların içerisinde yer alan insanlar bu değerleri içselleştiremezlerse veya bu yapılara inanmazlarsa bu yapılar içinde yer alamazlar. Eğitim sisteminin amacı da bu yapıya ve anlayışa uygun insanlar yetişmektetir. Yale, Harvard gibi üniversitelere egemen sınıfın üyeleri olan insanlar gidebilirler. Bu insanlara bu tip okullarda yüksek sınıfın bir üyesi olarak nasıl düşünüp davranacakları konusunda yöntem ve tarz öğretilir. Chomsky'e göre medyayı eleştirdiğinizde bazı gazeteciler çok sinirlenir. Onlar haklı olarak, "hiç kimse bana ne yazacağımı söylemez, ben ne istersem onu yazarım der" Chomsky'e göre onlar tamamen haklılardır. Ama zaten onlar kimse onlara neyin doğru olduğunu söylemeden yazabilecekleri için oradadırlar. Chomsky'e göre bütün toplumsal yapıya bakıldığında neye benzeyeceği anlaşılır. New York Times büyük bir korporasyondur ve bir ürün satar. Ürünü okuyucularıdır. Ürünü pazarda satmak zorundadır. Tabii ki pazarda reklamcılardır. Kitle iletişim şirketleri, izleyici/ okuyucuyu mal ve hizmet üreten diğer şirketlere satarlar. Üniversiteler büyük şirketler ve medya birbirini destekler (Yaylagül, 2010, s.171-172).

Robert Hackett "Basın ve Dış Politika Çekişmesi: Körfez Savaşı Örnek Olayı" adlı çalışmasında medya ile dış politika arasındaki üç geleneksel yaklaşıma yer vermiştir. İlki liberal- çoğulcu, ikincisi Otorite Karşıtı Sol-Liberal Gazeteciler yaklaşımıdır (bu iki yaklaşım İkinci Bölümde ele alınacaktır). Üçüncü yaklaşım isemedyayı dolaylı ama sistematik olarak sermaye ve devletle bağımlı bir halde tanıtan, medya teorisindeki radikal okuldur. Bu görüşe göre, muhalif ya da bağımsız olmak bir yana medya ideolojik olarak kurulu düzenleri ve sosyal ilişkileri meşrulaştırmaya (hatta oluşturmaya yardım etmeye) ve alternatif görüşleri marjinalleştirmeye meyillidir. Barış hareketlerinin kendisi dâhil, hiçbir medya çalışması radikal medya çalışmalarının bir versiyonu olan ve Herman ve Chomsky tarafından ortaya atılan "Rıza Üretimi-Propaganda Modeli" kadar etki yaratmamıştır. Onların görüşlerine göre haberler tamamen altta yer alan beş filtre tarafından şekillenir: Büyük, ticari, kar bazlı sahiplik yapısı; reklam gelirine bağımlılık; hükümet ve iş dünyası tarafından çalıştırılan, fonlamış ya da tasdik edilmiş enformasyon kaynaklarına olan bağımlılık; muhafazakâr kanadın baskı çabası ve son olarak, anti-komünizme dair ideolojik kontrol mekanizması. Bu filtreler ele

alındığında baskın medya hemen hemen devlet propagandasının bir uzantısı olarak davranır. Elit çıkarlarına göre olayları çerçeveler, büyütür ya da görmezden gelir. Bu modelde medya sadece elitler bir konuda bölünmüşse, o konuda devamlı bir tartışmaya haber kapsamında yer verebilir (Hackett, 1997,s.142-143).

1.2.2. Endeksleme Hipotezi

Robert Entman Gücün Yansımaları(2004) adlı kitabında, politik iletişim teorisyenleri hükümet-medya ilişkisini tanımlamada iki ana yaklaşım geliştirdiklerini, İkisinin de medyayı çok uşakvari gördüğünü ve dış ilişkilerde daha fazla demokrasiyi desteklediğini söyler.

Entman'ın hegemonyadan kastı bir önceki başlık olan Rıza Üretimi-Propaganda Modelidir. Entman hegemonya teorisyenlerinin hükümet yetkililerinin enformasyonu çok dar ideolojik kalıplarda tuttuklarını böylece müzakereci demokrasinin ortaya çıkması imkânsızlaştığını söylediklerini belirmiştir:

"*Bu düşünürler liderlerin zaman zaman anlaşmazlığa düşebileceğini kabul etseler de temel olarak elit birlikteliğini bağımsız enformasyonu engelleyen ve kaçınılmaz olmasa da sürekli olarak hükümet yanlısı propaganda üreten bir uyum olarak aktarır. Aksine endeksleme yaklaşımı elit anlaşmazlığını en önemli öğe olarak konumlandırır. Bu model medyanın elit anlaşmazlığını oldukça yakından yansıttığını ya da ona endekslendiğini iddia eder. Eğer dış ilişkilerde, elitlerden Beyaz Saray politikasına karşı yeteri derecede coşkulu eleştiriler koparsa, haberlerde eleştirel görüşler ortaya çıkar. Endekslemenin belki de en doğru açıklamalarından birinde Mermin, endekslemenin temel sonucunu şöyle özetler: " Hükümetin içindeki aktörler (daha çok kongredekiler)ilk eleştiriyiyapmadıkça basın eleştirel bir haber kapsamı ortaya koymaz. Bu medyanın çoğunlukla hükümet üyelerinin birbirlerini eleştirmek için kullandığı bir araç olarak hareket ettiği anlamına gelir. Böylece medya " dış politikadaki tartışmaya hiçbir bağımsız katkı yapamadğı (marjinal medya hariç olanları hariç) ortaya konur. Hegemonya teorisyenlerinden farklı olarak endeksleme teorisyenleri elitler dış politika hakkında anlaşmazlığa düştüklerinde medyanın bu uyumsuzluğu dış politikayı değiştirebilecek şekilde yansıttığına inanırlar. Bu medyanın rolünün hala kısıtlı olsa da propagandanın önüne geçtiği anlamına gelir*(Entman, 2004,s4)."

Bu noktada bir önceki yaklaşım olan Rıza Üretimi-Propagada Modeli ile Endeksleme Hipotezi arasındaki farklılıklar olsa da en temelde ikisinin de medya sadece elitler bir konuda bölünmüşse, o konuda devamlı bir tartışmaya haber kapsamında yer verebilir görüşünü savundukları ortaya konabilir.

Thune,“Beyond The CNN Effect,”(2009, s.44) adlı doktora çalışmasında, Endeksleme Hipotezini dış haberlerde medya-politika yaklaşımları arasında gazetecilik yaklaşımları arasına koyar. Yani, medyanın işlevi ya da medyanın politikayı etkileyip etkilemediği yerleşik ya da kurumsallaşmış normlar, profesyonel standartlar ve günlük haber kapsamındaki dış politikayı ya da dış politika konularının alanını tanımlayan bireysel gazetecilik standartları ile alakalı olmalıdır.

Yıllardır pek çok akademisyen tarafından oluşturulan politik-iletişim çalışmalarının ana direği dış haberlerdeki medya haber kapsamının aşırı şekilde resmi hükümet kaynaklarına dayandığıdır. Bu teori Cohen’in ve Hallin’in öncül çalışmalarına dayanır. Bu tezi 1980’lerde Amerika’nın Nigaraua’ya karşı politikalarının kapsamını içeren çalışmasında en iyi Bennent ifade etmiştir:

“Endeksleme Hipotezine göre, medya verili bir konuda yönetim tarafından ifade edilen görüşler kapsamına göre hem haber hem de yorum yazılarındaki görüş ve seslerin kapsamını endekslemeye meyillilerdir. Eleştirel haber kapsamı eğer hükümet içinde verili politikaya bir eleştiri varsa ortay çıkar ya da politika düzgün bir strateji ortaya konamamış ve belirsizlik varsa. Eğer, öte yandan hükümet politikasına iki partiden de destek varsa, eleştirel görüşler haber kapsamında marjinalleştirilecek ya da görmezden gelinecektir(Thune,2009, s.44).”

2.MEDYA-POLİTİKA İLİŞKİSİNİ MEDYA HEGEMONYASI ÜZERİNDEN ELE ALAN YAKLAŞIMLAR

Medya-politika ilişkisini medya hegemonyası üzerinden ele alan yaklaşımlar olarak liberal çoğulcu kuram ve liberal basın değerleri, Otorite Karşıtı Sol-Liberal Gazeteciler anlayışı ele alınacaktır. Bu öncül yaklaşımlar ele alındıktan sonra dış politikada hükümetlerin medyayı yönlendirdiğini iddia eden yaklaşım olarak CNN Etkisi değerlendirilecektir.

2.1.Medyanın Hükümeti Yönlendirdiğini İddia Eden Yaklaşımlar

Bu bölümde ilk olarak liberal çoğulcu kuram ve liberal basın değerler sonrasında Otorite Karşıtı Sol-Liberal Gazeteciler anlayışı ele alınacaktır.

2.1.1.Liberal Çoğulcu Yaklaşım ve Liberal Basın Değerleri

Liberal Çoğulcu yaklaşıma değinmeden önce ideolojinin ne olduğuna dair bir perspektif sunmakta fayda görülmektedir. İdeoloji her şeyden önce, bir dünya görüşüdür. İçinde yaşadığımız dünyanın nasıl bir dünya olduğunu bize anlatmaya çalışır. Toplumsal gerçeklik, insanlar için oldukça karmaşıktır. İdeoloji bu toplumsal gerçekliği açıklama noktasında, kılavuz görevi görür. Dolayısıyla, ideoloji bir inançlar, normlar, değerler bütünüdür ve aynı zamanda olması gerekeni, "ideal" sosyo-politik düzen modeli içerir. Levi-Strauss bu noktada Batı toplumunun yaptığı şeyin, mitosun yerine ideolojiyi getirmek olduğunu, ideolojinin bize toplumun haritasını verdiğini belirterek ideolojinin mitolojiden farkına değinip bir anlamda aydınlanma fikrine gönderme yapmaktadır (Örs, 2008, s.12).

Berktay Liberalizmin diğer tüm ideolojilerden daha uzun bir geçmişi olduğunu belirterek şunları söyler:

"Liberalizmi tanımlamak zordur; zorluklardan belki de en önemlisi, kendi içinde farklılıklar, hatta çelişkiler barındırmasıdır. Zorluklardan bir diğeri ise liberallere mi, yoksa liberalizme mi gönderme yaptığımız noktasında düğümlenir. Liberal sözcüğü, Latince Liber'den (özgür) türetilmiş ve 18. Yüzyılın sonuna dek "özgür insana yaraşan" anlamında kullanılmış. Böylece liberal, entelektüel açıdan bağımsız düşünceli, geniş görüşlü anlamını kazanmıştır. Liberalizm ise devletin merkeziyetçiliğine karşı bir eğilim ya da siyasal sistem anlamına gelir. Birçok siyaset bilimci, liberalizmin, erken modern Avrupa'da otoriter yönetime karşı politik tepkiden kaynaklandığına işaret eder. Bu akımın temel kaygısı devletin müdahalesine karşı bireylere sivil özgürlüklerini kazandırmak olmuştur. Farklı versiyonlarından önce genel bir tanım yaparsak: Aydınlanma geleneğine dayanan ve siyasal iktidarı sınırlandırarak bireysel hak ve özgürlükleri tanımlayıp savunmaya yönelen siyasal ve ekonomik felsefe. Jensen'a göre Batı dünyasının tarım ve el işçiliği toplumundan endüstriyel

bir topluma destansı geçişi güçlü sosyal bir mit olan bireysel liberal dünya görüşü ile olmuştur.(Örs, 2000, s.49-50)

Liberal çoğulcu kuram ve liberal basın değerlerinin içine doğduğu Liberalizm hem kendi içinden çıkan ve karşıt ideolojiler ile ele alınabilir: Modern dünyanın en önemli siyasi doktrini ve diğer doktrinlerin üreticisidir. Demokrasi ve milliyetçilik liberal düşüncenin uygulanması olarak görülebilir. Sosyalizm ve komünizm geniş anlamda, liberalizme karşı, fakat liberal düşünceden sapma yoluyla (yeniden) oluşan (heretical concentrations) doktrinlerdir (Berzeg, 2000s.2).

Liberalizm ile ilgili tartışılan bir konuda aydınlanma ile olan ilişkisidir. Liberalizmi, altın çağını geçmişte değil gelecekte arayan ilerlemeci bir ideoloji olarak tanımlayan Berktay, liberalizmin bu anlamda Aydınlanma'nın hem mirasçısı hem de sürdürücüsü olduğunu söyler (Örs, 2000, s.50).

Bu noktada, esasen Anglo-Sakson düşünce ekolünün ürünü olan liberalizmin düşünce temelleri ele alındığında, ilk büyük düşünürü, sosyal sözleşme geleneğinin (social contract) önde gelen filozofu Locke'u (1632-1704) anlayabilmek için bir diğer "toplum sözleşmeci" düşünür Thomas Hobbes'un (1588-1679) siyasal düşüncesine değinmek gerekir. Hobbes, "Leviathan" adlı eserinde, henüz devletin ortaya çıkmadığı bir doğa durumu tasviri vardır. Hayat şartlarının ilkel ve vahşi olduğu hayatta kalmak için devamlı bir rekabetin olduğu bu durumda güçlü bir siyasal otoritenin kurulması amacıyla sosyal bir sözleşme olmazsaolmaz (*sine qua non*) niteliktedir. John Locke da, "Second Treatise of Government" adlı eserine bir doğa durumu tasviri ile başlar. Hobbes'dan farklı olarak insanlar doğa durumunda Tanrı'nın kendilerine bahşettiği, devredilemez ve elden alınamaz nitelikteki hayat, özgürlük ve mülkiyet hakları gibi doğal haklara sahiptir. Locke, devletin henüz tesis edilmediği doğa durumunda, söz konusu hakların doğa yasaları ile korunduğunu ileri sürmektedir. Locke'a göre, sosyal sözleşme ile devletin kurulması, doğa yasalarının hakkaniyet ölçüleri esas alınarak uygulanmak istenmesinin bir sonucudur. Ancak Locke, Hobbes'un siyasal gücün tek bir monarkta toplanması görüşüne karşı çıkarak, bunun yerine kuvvetler ayrılığı modelini benimsemiştir. Locke'a göre siyasal iktidar gücünü ve meşruiyetini yönettiği insanların kendisine verdiği rızadan almaktadır. Bu bakımdan Locke, birey haklarının ve halk egemenliğinin koruma altına alındığı, kuvvetler ayrılığı prensibi

çerçevesinde işleyen bir anayasal monarşi ve temsili sisteme dayalı parlamenter hükümet fikrini savunmuştur (Özçelik, 2009, s.8).

Berzeg (2000,s.3) de John Locke ve Adam Smith'in her insanın tabii haklara ve özgürlüklere sahip olduğu ve insanların eşit olduğu düşüncelerini 17. Yüzyıldan itibaren ifade etmeye başladığını belirtir ve ayrıca şunları ekler

"Liberalizm, Amerikan bağımsızlığı ve Fransız İhtilali ile demokratik devletlerin yeniden oluşmasına imkân sağlamıştır ve bugün, klasik batı demokrasisi denilen model, özgürlükçülük, temel insan hakları, anayasacılık, hukuka bağlılık, kanun karşısında eşitlik ve ekonomide serbestlik ilkeleriyle, liberal felsefenin ürünü olarak doğmuştur."

Yunan kent devletlerinde ortaya çıktığı bilinen demokrasinin siyasal bir yönetim biçimi olarak Orta Çağ Avrupa'sında izine hiç rastlanmaz. Bu dönemde yönetimde yalnızca krallar, din adamları ve toprak sahiplerinin elinde olduğu mutlakiyet rejimleri geçerli olmuştur. Üstte de belirtildiği gibi Liberalizm akımı 17. Yüzyıldan itibaren ekonomiden siyasete, toplumsal yaşamın her alanında etkisini göstermiştir. Bu gelişmelerin akabinde ekonomide özgürlüğü savunan kapitalizm, siyasal alanda liberalizm, halk egemenliği kavramına ortam hazırlamıştır (Türkmen, 2011, s.15). Liberalizmin bu kadar etkin bir düşünce olarak ortaya çıkmasının temelinde demokrasinin tarihsel mesajına gönderme yapan meşruiyetin halk tarafından edinilmesi gerekliliği görüşü yatar. Ancak Liberalizmin tarihinin uzun bir dönemi boyunca halk egemenliğinin gerçekleştirilmesi yerine halkı yöneticilere karşı korumakla ilgilendiği bilinir (Örs, 2008 s.67).

Demokrasi kavramı günümüzde, azınlıkta olanların haklarına saygı gösterildiği ve onlara bir gün çoğunluğa dönüşebilme yollarının açık tutulduğu, özgürlükçü bir çoğunluk yönetimi olarak da tanımlanmaktadır. Aron'a göre demokrasi; bütün hakları ve güçleri halkın kullandığı bir yönetim sistemidir. Yeterli her yurttaş oy verme ve halkın çıkarlarına hizmet edecek bir hükümet kurma hakkına sahiptir ve herkesin medeni, siyasi ve ekonomik özgürlüğü güvenlik altında bulunmaktadır.

Demokrasi, temelinde eşitlik ilkesinin ve bireysel özgürlüklerin güvence altına alındığı, siyasal örgütlenme ve katılımın esas olduğu bir yönetim biçimidir. Dahl, gerçek demokrasiyidiğerlerinden ayırmak için "Poliarşi" terimini kullanmıştır ve Poliarşi'nin yedi

kurumunun bir ülkede demokrasinin en üst düzeyde gerçekleşebilmesi için gerekli olduğunu öne sürmüştür. Bir yönetimin poliarşi olarak nitelendirilebilmesi için aynı anda var olması gereken yedi öğe ise şunlardan oluşmaktadır: Seçilmiş Görevliler, Özgür ve Adil Seçimler, Kapsayıcı Seçme Hakkı, Mevki İçin Yarışma Hakkı, Örgütsel Özerklik. Dahl'ın sıraladığı yedi öğeden ikisi bu çalışmayla iştigal halindedir:

İfade Özgürlüğü: Vatandaşların geniş tanımlanmış siyasi meselelere ilgili ciddi ceza tehdidi altında olmadan kendilerini ifade edebilme imkânlarıolmasıdır.

Alternatif Bilgilenme: Vatandaşlar alternatif bilgi kaynaklarına ulaşma imkânlarına sahip olmalıdır. Bunlardan da öte, alternatif haber kaynakları mevcut olmalı ve kanunlar tarafından korunmalıdır (Yakışır,2009, s.19-20).

İletişim özgürlüğü demokratik bir devletteki temel bir haktır. Fakat tam olarak ne anlama gelmektedir? Niçin konuşma özgürlüğü ve basın özgürlüğüne "temel haklar" adını veriyoruz? Temel haklar insan onurundankaynaklanan evrensel insan haklarıdır. Temel haklar vatandaşların, devletin hiçbir zaman ellerinden alamayacağı haklarıdır. Temel haklar için önemli bir başlangıç noktası, herkesin devletle çatışmaya girmeden doğru olduğunu düşündüğü şeyi yapmakta özgür olacağı alanların olmasıdır. Vatandaşlar için devletten bağımsız bir alan bulunmalıdır.

Tarihin bize gösterdiğine göre insanlar temel hakları kazanabilmek için çoğu kez mücadele etmişlerdir. Uğruna mücadele verilen ilk temel hak İngiltere'de baronlar tarafından Kral John'a karşı olmuştur. Temel hakların tarihi 1215 yılında Magna Carta ile başlamaktadır (Cuilenburg, t.y, s. 105).

Liberalizmin temel ilkeleri üzerine kurulu Amerika Bağımsızlık Bildirgesi 1776'da ilan edilirken, "İnsanlar doğuştan eşit, özgür ve bağımsızdırlar" cümlesiyle, liberal düşüncenin siyasal yönetim biçimi olan liberal demokrasinin doğuşunu haber verilmiştir(Yakışır, s.21). 10 Aralık 1948'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından Evrensel Bildirgesi açık bir şekilde Fransız Devrimi'nin (1789-1794) üç temel ilkesiyle ilişkilidir: liberte (özgürlük), égalité (eşitlik), fraternite (kardeşlik). Bildirgenin Birinci Maddesi'nde şöyle yazmaktadır: Bütün insanlar özgür, onurlu ve haklar bakımından eşit doğar. Akıl ve vicdan sahibidir, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar.

Evrensel Bildirge tarihte ilk kez, nerede yaşarsa yaşasın her insanın bir dünya vatandaşı olarak kullanabileceği hakları olduğunu ilan etmiştir Temel haklar bir gecede ortaya çıkmamıştır. Yukarıda da bahsedildiği gibihakların krallardan, kiliseden ve iktidarda olan diğer kurum ve kişilerden alınması gerekmiştir. Bu durum basın özgürlüğü için de geçerlidir. Avrupa'da matbaacıların ve yazarların sansüre karşı mücadeleleri matbaanın Almanya'da 1450 yılında Johann Gutenberg tarafından icat edilmesiyle başlamıştır. Basın özgürlüğü iktidardakiler tarafından en tehditkâr özgürlük olarak kabul ediliyordu, çünkü matbaa insanların ilk defa geniş bir okur kitlesine ulaşmasını sağlamıştı. 15. yüzyılın ortasına kadar yaygın olan elle yazılmış enformasyon yalnızca küçük çapta bir dağıtıma, çoğunlukla manastırların ve üniversitelerin sınırları içinde olmak üzere, olanak tanıyordu. Bu sınırlı dağıtım yüzünden kitaplar esasen bilgiyi sonraki nesillere aktarmak amacıyla "yapay bellek" olarak kullanılıyor ve yeni fikirlerin dağıtılması amacına henüz hizmet edemiyordu (Cuilenburg, t.y, s. 105).

Meşruiyetin halka atfedilmesi genelde kamuoyu özelde ifade özgürlüğü kavramlarını ön plana çıkartır. En temelde bakıldığında, ifade özgürlüğü demokrasinin olmazsa olmaz şartıdır. Çünkü ifade özgürlüğü toplumda kanaat oluşumunun ve kamusal tartışmanın varlığını mümkün kılar, bu demokratik amaçların gerçekleşmesi açısından vazgeçilmezdir (Erdoğan, 2001, s.9).

Belirtildiği gibi liberal düşünce anlayışına dayanan özgürlüklerin bir parçası olan ifade özgürlüğü, medya bağlamında ele alındığında basın özgürlüğü olarak karşımıza çıkmaktadır. Liberal basın anlayışının savunduğu en temel dayanak noktası olan basın özgürlüğü kavramının temelleri, klasik liberalizmin kurucusu sayılan John Locke'un düşünceleriyle atılmıştır. Locke'un "herkesin mülkiyet edinme hakkı vardır" düşüncesinin Adam Smith'in görüşleri ile birleşmesi, basın özgürlüğü kavramının o dönemde yeniden tanımlanmasını beraberinde getirmiştir (İnal, 1996: 13).

Liberal basının ve basın özgürlüğünün liberal mantıkta gelişimi ile ilgili bireysel örneklere yer vermek gerekirse, özellikle İngiliz tarihi bu noktada önemli yer tutar. Jean Noel Jeanneney(2009, s.39) değindiği gibi İngilizlerin demokratik evriminin yapısı gazetecilik anlayışlarına da yansımıştır. Bu açıdan İngiltere'nin özellikli bir durumu vardır. Jeanneney Bu

özel durumun çıkış noktası Licensing Act (önceden alınan izinler) Stuart'ların[1] dönüşünden otuz yıl kadar sonra, 1695'de yürürlükten kaldırılmasıdır. Bu karar, tüm olası baskıları ortadan kaldırmamakla birlikte, yine de kesin bir ilerlemenin göstergesidir.

Jeanneney bu ilerlemeyi sorgularken 1702 yılında Büyük Britanya'nın Batı dünyasının ilk günlük gazetesine de sahip olduğunu belirtir. Bu gazete 1702'den 1735'e çıkacak olan Daily Courant'tır. Bu ilerleme ise Jeanneney tarafından üç önemli nedene bağlanır. Bu nedenler Fransa'da ve Germen ülkelerinde aynı biçimde yaşanmayan üç unsurdur. Öncelikle iki partiyi, Whig'ler ve Tory'leri[2] karşı karşıya getiren siyasi mücadelelerin sertliği; diğer yandan, ne boyutlarıyla, ne merakıyla, ne de kültürüyle, başka yerde eşi olmayan bir kitlenin varlığı ve son olarak, uzun zaman tüm Avrupa için başvuru kaynağı olacak üstün yeteneklerin gelişmesidir.

Gazetenin özgürleşme dönemindeki politik ortama tekrar bakacak olursak siyasi olarak, her ne kadar liberaller ve muhafazakârlar halk karşısında büyük bir güvensizlik ve sistemin olası demokratikleşmesi önünde belirgin bir kapalılık sergileme konusunda birleşiyorlarsa da, her biri muhalefetteyken (İngiltere o dönemde muhalefetin sırayla el değiştirdiği tek Avrupa ülkesiydi), ifade özgürlüğünü savunma ve yüceltme eğilimi gösteriyordu. Dolayısıyla gazeteler, bazen birini bazen de diğerinden destek alarak, dilediklerini basmak konusunda özgürlük alanlarını genişletmeyi başardılar (Jeanneney,2009,s.39).

Keane (2000, s.28-29) de Avrupa bağlamında, "basın özgürlüğü" için girişilen uzun ve çekişmeli kavganın ilk olarak ve en canlı biçimiyle İngiltere'de sahneye çıktığını öne sürmüştür.1792'deki yılının Aralık ayında Rights of Man (İnsan Hakları) adlı eserin yazarı Thomas Paine yargılanıyordu. Hakkındaki iddia ülkesine ihanet edip Amerikan ve Fransız

---

[1]*Stuartlar: 1371-1603 yılları arasında İskoçya' da, 1603-1714 yılları arasında da İngiltere'de hüküm süren krallık sülalesidir.*

[2]*Whig: İngiltere'de 1680'lerden itibaren kralın iktidarının sınırlandırılarak parlamentoya daha fazla güç verilmesini arzulayan siyasi grup. 1868'den beri "Liberaller" olarak adlandırılmaktadır.*

Tory: İngiltere'de, 1680'den sonra II. Charles'ın yerine Katolik bir kralın geçmesini savunan, ama sonraları Anglikan monarşiyi destekleyen siyasi grup. 1832'den bu yana kendilerini "Muhafazakarlar" olarak adlandırmaktadırlar.

devrimlerini desteklemek ve Parlamento, Kral ve 1688 Antlaşmasına karşı çıkmaktı. Onu savunan Thomas Erskine savunmasını Paine'nin suçlandığı fitneci iftira suçunun İngiliz Anayasa'sının en temel ilkesi olan basın özgürlüğüne aykırı olması nedeniyle geçersiz olduğu tezine dayandırdı.

Erskine bunu şöyle ifade etmiştir:

"Yayına ilişkin parlamentonun sahip olduğu erk, bireylerin özgürce konuşma fikirlerini yayımlama hakkıyla sınırlıdır. Basın özgürlüğü Tanrı tarafından ihsan olunmuş, değiştirilemez doğal bir haktır. Dünyasal hiçbir güç ona tecavüz edemez, hele kendi paçalarını kurtarma sevdasına düşmüş hükümetler asla edemez. Özgür basına sahip olmak bireylerin hükümetlere karşı kullanabilecekleri bir kozdur."

Erskine "herkes" diye vurgulayarak hükümetin oluşumuna ilişkin ilkeleri çözümleyip hata ve kusurları gösterebileceğini, yolsuzlukları inceleyip yayımlayabileceğini ve bu yolsuzlukların feci sonuçları hakkında yurttaşları uyarabileceklerini söyler. Erskine daha ileri giderek Paine'nin izinden gidip tüm bireylerin diğer yurttaşların özgür ifade hakkına saygı göstermekle yükümlü olduğunu ima ediyordu. Bu doğal hakkında basın tarafından kullanılmasının isyana ve anarşiye yol açacağını kabul etmiyordu. Ancak jüri kararını vermişti bile, sanık suçlu bulunmuştu. Ancak Erskine mahkemeden çıkarken binlerce destekçi lehine sloganlar atıyordu. Bunların arasında basın özgürlüğünü öven bağırışlara da rastlanıyordu. Whig ve Radikal parti gibi muhalif parti grupları arabasının atlarını çözüp evine kadar kendileri çekmeyi önerdiler. O kabul etmese de bu yapıldı ve inanılmaz kalabalığın arasında Erskine evine götürüldü. Bu anektod basın özgürlüğü çağrısının modern Avrupa ve Amerika uygarlıklarının en belirgin ilkelerinden biri olduğunu, iletişim medyası aracılığıyla görüşlerin kamusal düzeyde seslendirilmesinin teori ve pratiğinin başka hiçbir uygarlığın kendi bünyesinden filiz vermediğini anımsamamıza yardım etmektedir.

Basın özgürlüğü için verilen kavganın öncüleri arasında ayrıca Avam Kamarası'nda milletvekili olan polemikçi yazar John Wilkes vardır. Wilkes hükümete karşı çıkan yazılarını yayınlamak üzere 1762'de "North Briton"u kurmuş, kişiler hakkındaki yayınlardan dolayı sürdürülen duruşmalarda yargıç yerine jürinin tam yetkiyle karar vermesi tezini ortaya atmış ve parlamentodaki oturumların halka açıkça duyurulmasını savunmuştur. Bu ikinci konuda gazetelere kısmen bir hak tanınmışsa da ancak parlamentodaki açık oylamalara ait görüşmeler

gazetelerde yer almıştır. Fakat çok geçmeden "Büyük Britanya'nın Siyasi Durumu" adlı gazetede önemli parlamento müzakerelerine ait haberler yayınlanmıştır. Ayda bir defa çıkan bu gazetede yazılan konulara diğer gazeteler de örtülü bir biçimde değinmiştir (İnuğur, 2005, 76-77).

Bu döneme kadar olan gazetelere göre büyük bir farklılık yaratan ve 'Medya tarafından cezbedilen işadamları" diye adlandıracağımız kategorinin ilk örneğini bize veren bu gazete The Times'dır. Kurucusu John Walter'dır. İlk başta reklam yayınlamaya yönelik olan Daily Universal Register'ı yayınlar, 1788 yılında gazetenin adı The Times olur. Walter'ın programı o zamanki yaklaşımlardan çok farklıdır: "Gazete ne belirli bir sınıfın ne de tek bir partinin hizmetinde olacak." Times, aktüalitenin canlılığından ve mükemmel bir biçimde haber yaptığı Fransız Devrimi'nden faydalanır ve 1792'de tirajını 4.000 nüshaya kadar çıkartır. Her ne kadar bu dönemlerde belli bir yozlaşma varsa da The Times bu karanlık dönemini İkinci Dünya savaşından sonra derlediği resmi tarihçesinde kabul etmektedir (Jeanneney, 2009, s.79).

Kısa sürede Times ahlaklı bir yol hem de daha etkili bir yol seçmiştir. Bir "erdem döngüsü" yaratmıştır. Tanınmış yetenekli çalışanlara para yatırıp onlar sayesinde okuyucuları çekmiştir. Böylece ilanlardan daha çok para kazanıp kamu güçlerine karşı bağımsızlıklarını kazandı.1815-1840 arası Times otoritesini ve gücünü tam anlamıyla yerleştirmiştir. Lord Durham, 1839'da Kanada'dan dönüşünde, buradaki İngiliz Kolonisi hakkında oldukça eleştirel bir rapor hazırlar. Times'ın bu raporun tam metnini hükümet yasağına rağmen yayınlaması oldukça önemlidir. Böylece bir gazetenin dolambaçlı yollardan ele geçirdiği bir resmi belgeyi, yürütme gücünün iradesine karşı gelinse bile, yayımlamasının meşru olduğu düşüncesi ortaya çıkar (Jeanneney, 2009, s.79-81).

III. Napoloen Times'ın özgürlüğünü anlayamamıştı. İngiltere'yi iyi tanımıyordu. Gazetenin ne olduğunu tam anlayamamıştı. 1851'de gerçekleştirdiği darbeden sonra adamlarını Times'a hakkında iyi şeyler yazması için rüşvete vermeye gönderdi. Ama çuvalladı. Bu gazete hakkında Bulwer-Lytton şöyle der:

"Eğer gelecek çağlarda 19. Yüzyıl İngiliz Medeniyetinin bir kanıtını aramam gerekseydi, ne demiryollarımızı, ne resmi binalarımızı ne de içinde bulunduğumuz muhteşem

parlamentoyu seçerdim. Bunun için Times'ın bir tek sayısını göstermek yeterli olurdu(Jeanneney, 2009, s.82-83)."

Times gazetesinin kapitalizm içinde doğru haberi vererek ticari başarı yaklaması yani kapitalist düzen içinde ayakta kalması fikri yıllar sonra rekabetçi normatif ideal olarak tanımlanmıştır. Mcnair bunu gazeteciliğin normatif yanı, yani işlerin nasıl yapılması gerektiğini dayatan ve ideal gazeteciliği arayan bakış olarak "rekabet paradigması," olarak tanımlar. Mcnair rekabet paradigmasıyla kısaca liberal kapitalist bakış açısını anlatır. Medyanın liberal toplumlarda yurttaş adına "kamu gözcülüğü" yaptığını ileri süren bu görüş aynı zamanda gazeteciliğin bu fonksiyonuna ilişkin normları ve kısaca "gazetecilik etiği" olarak adlandırılan mesleki kodları gözeten bakış açısıdır.

Rekabetçi paradigma ile beraber onun karşıtı olarak durumu yine ekonomi-politik bağlamda değerlendiren "egemenlik paradigması" liberal çoğulcu bakışının, eşit, entelektüel rekabetinin kapitalist sistemde aslında mümkün olmayacağını belirtir. Adaletsiz bir sistem olarak kapitalizmde her zaman bir ezen ezilen çatışması vardır. Basının bu sistemdeki rolü ise ezenle ezilen arasındaki güç ilişkisini sabitlemek ve meşrulaştırmaktır. Bu nedenle egemenlik paradigması modelinde gazeteci topluma hizmet etmez (Arsan,2008, s.70).

Liberalizm bir siyasal sistem olarak ele alırsak onun öncülleri ve karşıtlarının medyaya bakış açısı değinildiğinde liberalizmin medyaya bakış açısı daha iyi anlaşılabilir. Siebert, Peterson ve Schramm belirledikleri dört medya kuramıyla siyasal sistemler tarafından medyaya verilen hakları ve medyanın bu sistemler içerisindeki görevlerini anlatmaktadırlar. Kuramcılar tarafından ortaya atılan ilk medya kuramı "yetkeci kuram"dır. 16. ve 17. Yüzyılda İngiltere'deki yetkeci uygulamalardan yola çıkılarak oluşturulan kuram, monarşi yönetimlerinin tümüyle güçlü olduğu felsefesinden hareketle doğmuştur. Medyanın amacını, hükümetleri ve devletin hizmetlerini ilerletmek olarak belirleyen yetkeci kuram, medyanın kullanım hakkını kral ya da kraliçenin inisiyatifine bağlamıştır. Yetkeci kuramının önermelerinin uygulandığı sistemlerde, toplumu yöneten azınlığın elinde önemli bir araç olan ve devlet politikalarınıhalka duyuran medyanın, devlete ve devlet politikalarına eleştiride bulunmasıyasaktır. Benzer bir şekilde sosyalist kurama göre medya hükümeti eleştiren yayınlarda bulunamaz. Medyanın işlevi, Komünist partinin bir yayın organı olarak partinin amaçlarına hizmetetmektir. Milton, Locke ve Mili gibi düşünürlerin basın özgürlüğü için verdikleri mücadelenin sonunda ortaya çıkan "liberal kuram", devleti değil bireyi öne çıkaran

bir düşünceye sahiptir. Toplumların hükümetleri denetim altında tuttuğu liberal sistemde medya, toplumun sözcülüğünüyapmakta, yönetilenleri gelişmelerden haberdar ederek, yönetilenlerin hükümetleri yönlendirmesine olanak sağlamaktaydı (Bektaş, 2000, s.1-2).

Kapitalist toplumlarda Brian McNair'in belirttiği gibi Liberal gazetecilik mantığını anlamak için iki kavramı iyi bilmek gerekir. Bunlar Liberal çoğulculuk ve objektifliktir. Liberal çoğulcu yaklaşımda medya yasama, yürütme ve yargıdan sonra 4. Güç olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla medyanın liberal demokrasilerde gözlemci rolünü yerine getirdiği ve düşünce pazarını oluşturduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla medya demokratik sistemin sürmesinin ve vatandaşların sürece katılımının garantörü olmaktadır (Özer, 2010; s.15).

Arcan ifade özgürlüğü ve liberalizm bağlantısı hakkında şunları yazar: "İfade özgürlüğü düşüncesi liberal siyasal yaklaşım ve onun insan haklarıanlayışıyla gelişmiş olup, kökleri özellikle İngiliz ve Amerikan düşünce tarihine dayanır. Çoğulcu liberal düşünce basını, yasama, yürütme ve yargının yanında dördüncü güç ve iktidarların bekçi köpeği (wacthdog) olarak tanımlamıştır. Hükümetlerin uygulamalarını denetlemek ve halkı olaylardan haberdar ederek hükümetleri demokratik sınırlar içinde tutmak basının temel görevi olarakdeğerlendirilmiştir. Temel politik haklardan biri olan örgütlenme hakkını özgürce kullanacak olan yurttaşların örgütlenerek oluşturduğu baskı guruplarının medyaaracılığı ile seslerini duyuracakları varsayılarak, medyanın çoğulcu demokrasinintemel kamusal forumu olabileceği düşünülmüştür. Bunun mümkün olabilmesi içinbasının bir ayna gibi, gerçeği aynen, olduğu gibi nesnel ve tarafsız bir şekilde yansıtması mesleki bir norm olarak benimsenmiş ve nesnellik ve tarafsızlıkgazeteciler için profesyonel ve etik bir kural olarak öne çıkmıştır (Arcan,2008, s.63).

Demokrasilerde medyanın misyonunu, kamuoyunu bilgilendirme, halk adına hükümeti denetleme, eleştirme ve hükümetin yürüttüğü politikalar hakkında toplumsal bilinç yaratarak kamuoyu oluşturma gibi görevler çerçevelemektedir. Dolayısıyla, işlevsel yükümlülük gereği medya demokratik rejimlerde yasama, yürütme ve yargı erklerinden sonra dördüncü kuvvet haline gelmiştir. Medyanın, yurttaşlık haklarının kullanılabilmesi için gerekli olan enformasyonun yurttaşlara aktarılmasında taşıdığı sorumluluk nedeniyle, medya–demokrasi ilişkisinin karşılıklı bağımlılığı kaçınılmazdır. Lundby ve Ronning'e göre, medya demokratik sürecin vazgeçilmez bir öğesidir, zira halkın yurttaşlık haklarını kullanabilmeleri için gereken enformasyonu sağlamasından dolayı yurttaşlar, medya aracılığıyla olayların

yorumlanmasına ve tartışmalara katılabilirler, toplumsal gelişimi ve siyasal tercihleri etkileyen tutumlar edinebilirler ve eylemlerde bulunabilirler. Bu durum ise, medyaya ve kamusal tartışmalara erişimi gerektirir.

Medya, kitlelere aktardığı enformasyonlarla toplumsal farkındalığın gerçekleşerek kamuoyu oluşumunun sağlanmasında ve bu yolla demokrasinin işlerliğinde son derece önemli bir yere sahiptir. Özgür bir kamuoyunun oluşumu özgür bir medyanın varlığına bağlıdır. Bu nedenle otoriter ve totaliter rejimlerde medyanın rolü yönetimlerin propaganda aracı olarak görev yapmaktan öteye gitmezken, özgür bir kamuoyunun esas olduğu demokratik yönetimlerde medya, kamu adına yönetimi denetleyen kamu gözcüsü rolüne sahiptir. İktidarı yurttaşlar adına denetleyen medya bu vasfıyla, iktidarın kötüye kullanılmasının önüne geçmelidir. Siyasal erki elinde bulunduranların, topluma olan sorumluluklarını hatırlamalarında medya bir baskı aracı rolünü üstlenmektedir. Bu durum medyaya, demokratik ideallerin gerçekleşmesinde ve demokrasinin işlerliğinde önemli bir rol yüklemektedir (Yakışır,2009, s.26).

Hackett liberal çoğulcu kuramın modern anlamda nasıl anlaşıldığını şöyle değerlendirmektedir:

"Liberal çoğulcu kuram, medyayı bağımsız bir kurum ve önemli politik fonksiyonlar yapan bir yapı olarak gören dominant görüştür. Ana medyanın kitlesel okuyucu/izleyici üzerinde oligopolistik erişim olarak nitelendirilen kaynakları ve bu okuyucu/izleyici kitlesi tarafından sağlanan kredi ve güvenilirliği vardır. Ayrıca kötü yayınlarla politikacılara zarar verme gücü ve liberal- demokratik yasalarla ve kültürde yerleşik özgür basın fikrinin bir güç olarak ortada durduğu söylenir. Bu açıdan medyanın devlet ve kendi seçmen grubu ve kaynakları olan diğer politik unsurlarla ilişkisi değişkendir(Hackett, 1997, s.142).

Demokratik teorinin perspektifinden bakıldığında vatandaşlar için, hükümetin haberleri yönlendirme çabasından bağımsız bir şekilde haber almanın önemi aşikârdır. Bu çoğu politik iletişim uzmanını, politik kriz dönemlerinde bile basının bekçi köpeği (watchdog) yönelimi sürdürmesi gerekliliği noktasında talepkar kılmıştır(Entman, 2003).

Ancak liberal çoğulcu yaklaşımı destekleyenler bile ulusal kriz dönemlerinde medyanın çok rahatça devletin kucağına düşebileceğini belirtirler ki bu onların hükümete

karşı bekçi köpeği görevini görmesi açısından büyük bir zarar ortaya koyar. Medyanın Körfez savaşındaki haber kapsamındaki profesyonel rolü geriye dönük olarak düşünüldüğünde bazı önemli Amerikan gazetecileri aynı sonuca ulaşmıştır: Haber medyası tarafsız, objektif gözlemcilerden çok milliyetçi amigolar gibi hareket etti ve böylece tüm hikâyeyi anlamakta başarısız oldu. Çoğu zaman bu tür eleştiriler harici kısıtlamalar üzerine odaklanır. Pentagon'un medya havuz sistemi ve onun sonucu olarak Körfez savaşındaki kontrol ve seçici enformasyon ve resim kullanımı buna örnek olarak gösterilebilir. Ancak medyanın halkın bu konudaki abartılı coşkusu ve militarist maçoluk konusundaki koalisyonu oldukça ilgi çekicidir. Ama bu çoğulcu gelenekte, basının amigoluk rolüne utanç verici bir sapmadan daha derin bir anlam verilmemiştir (Hackett, 1997,s.142).

Hargreaves (2005; s.9-10) politikanın ve demokrasinin bu yüksek hızlı, her an yayınlanan haberler dünyasında risk altında olduğunu belirtir ve ekler:

"Politika muhabirleri şöhret açısından gölgede bıraktıkları politikacılar hakkında anlık hükümler vermekte; bunun sonucunda da parlamentolar bu hiç bitmek bilmeyen büyük medya şovunda ikincil eğlence haline getirildiklerini hissetmektelerdir. 1828'de İngiliz tarihçi Macaulay, Parlamento'daki gazeteciler locasını ülkesinin "dördüncü kuvvet"i olarak isimlendirmiştir. Haber medyası, günümüzde, kralları tahtından edebilen ve parlamentoyu, gazeteciler sırtlarını dönerse, varlığını sürdüremeyecek olan bir muhabbet salonuna çeviren birinci kuvvet haline gelmiş gibi görünmektedir. Televizyoncular karşısındakiler okul müdürünün karşısında hesap veren öğrencilermişçesine, canlı yayında bakanlara bile parmak sallamaktalardır."

Hargreaves'in gazetecilere tarihsel bağlamda atfettiği bu etki ve güç uzun bir süredir literatürde Otorite Karşıtı Liberal-Sol Gazeteciler (Liberal Medyaya Muhafazakâr Eleştirisi) olarak kendine yer bulmaktadır.

2.1.2.Otorite Karşıtı Liberal-Sol Gazeteciler(Liberal Medyaya Muhafazakâr Eleştirisi)

Otorite Karşıtı Liberal-Sol Gazeteciler(Liberal Medyaya Muhafazakâr Eleştirisi) yaklaşımı hakkında Hackett şunları söyler:

"Geleneksel çoğulcu görüşün politik açıdan etkili muhafazakâr türünün ortaya koyduğu düşünce, haber medyasını sadece bağımsız olarak değil ayrıca iş dünyası ve otoriteye düşman olan ve sol-liberal gazeteciler tarafından oluşturulan bir güç arayışındaki kurum olarak gösterir. Aynı şekilde sağ-kanattaki televizyoncu Rush Limbough ve "Medyada Doğruluk Kuruluşu'ndan" Reed Irvine ile birlikte pek çok muhafazakâr politikacı, hatta sonradan Başkan Yardımcısı Dan Ouayle, Senatör Alan Simpson Körfez Savaşı'nda medyayı Irak propagandasının sanal iletim kanalı olmakla suçlamıştır. CNN adına Bağdat'tan bildiren Peter Arnett bu tür eleştiriler için paratoner görevi görüyordu (Hackett, 1997, s142-143)."

Liberal çoğulcu kuramda gazeteciliğe düşen görev watchdog eşdeyişle bekçi köpeğidir. Siyasetin medyayı yönlendirdiğini iddia eden yaklaşımlar medyayı bekçi köpeği yerine lapdog yani kucak köpeği olarak ele alırken Otorite Karşıtı Liberal-Sol Gazeteciler yaklaşımı ise medyayı attack dog yani saldırı köpeği olarak adlandırır.

Spiro Agnew'un 1969 yılında, yayın şirketlerini "olumsuzluğu dillerine vurmuş gevezeler" olarak adlandırması belki de bir Amerikalı politikacı tarafından haber medyasının ideolojik yanlılığına yönelik en iyi bilinen saldırıdır- burada eleştiri konusu olan medyanın radikal protestolara yönelik hoşgörülü tavrıdır. Bu noktadan sonra attack dog(saldırı köpeği) ya da liberal yanlılık kavramına verilen önem artmıştır(Hackett, 1997-1998).

McChesney, bu varlıklı muhafazakârlardan gelen eleştirinin gazetecileri liberaller ve Sol'un lehine olan amaçları fazlasıyla desteklemek ve iş dünyasının, ordunun, sosyal muhafazakârların ve dindarların endişelerine karşı önyargılı olmakla suçladığını belirtmektedir. Bu eleştiriye göre ortanın solundaki gazeteciler kendi siyasi görüşleri lehine haberleri çarptırarak ve meslek ilkelerini ihlal ederek güçlerini kötüye kullanırlar. Muhafazakâr Eleştiri dört öneriye dayanır:

-Haberler üzerindeki mutlak güç gazetecilere aittir- patronlar ve reklamcıların konuyla hiç ilgisi yoktur ya da nispeten güçsüzlerdir.

-Gazeteciler siyaseten liberallerdir.

-Gazeteciler liberal politikaları desteklemek için güçlerini kötüye kullanırlar- dolayısıyla mesleki ilkeleri ihlal ederler.

-Tarafsız gazeteciler dünyayı, neredeyse kesinlikle çağdaş ABD muhafazakârlarının gördüğü gibi gösterir (McChesney, 2006,s.122-123).

Muhafazakâr eleştirinin özellikle meşhur Vietnam belgelerini New York Times'ın yayınladıktan sonra oluşan kamuoyunun savaşın şeklini değiştirmesi ile başladığı söylenebilir. Henry Kissingermedyanın dış politikayı halkın eğlencesi haline getirdiğini söylemiştir. Dönemin Amerikan başkanı Nixon da Amerikan'ın savaşı kaybetmesinde medyayı suçlayanlara ses vermiştir (Thune, 2009, s.20).

McChesney(2006,s.122) önceden de yapılan bu tip suçlamalar sayesinde gazetecilerin zaten sağ kanat politikacılara daha az eleştirel bir tavır takınmaya zorlandığını belirtir ve bunun sonucunun medyada yerleşmiş olan muhafazakâr eğilimin pekişmesidir der.

2.2. Dış Haberlerde Medyanın Hükümetleri Yönlendirdiğini İddia Eden Yaklaşım Olarak CNN Etkisi

Miller'a (2007, s.1) göre medyanın hükümeti etkileyip etkilemediği Batı'da 300 yıldır tartışmalı bir konudur. Bu konu Avrupa'da liberal devletin doğumundan beri tartışılmaktadır. Dahası medyanın sosyal gücü ve bu gücün hükümeti baskılama araçları aynen kalmıştır. Farklı olan medya ve hükümet arasındaki iletişimin olma hızıdır.

Öte yandan gelişen teknoloji sayesinde uluslararası haberlerin haber kapsamlarının küresel olduğu ve bunlar sayesinde çoğunluğun tv ya da bilgisayar başında aşağı yukarı dünya hakkında eş zamanlı bilişsel izlenim edindiği iddia edilebilir (Thune, 2009).

CNN Etkisi'nin özetle açıklamak gerekirse, medyanın hükümeti sadece yerel olaylarda değil uluslararası olaylarda da kamuoyu etkisiyle baskılayabileceğini iddia eden yaklaşım olarak nitelendirmek mümkündür. Thune(2009) CNN Etkisi'ninçok fazla kafa karıştırıcı tanımlamaları olduğunu ileri sürer:

"Pek çok tanımlada bu etki sadece hükümetleri insani müdahaleler için harekete geçmeye sürükleyen bir etki gibi ele alınır. Bazı düşünürler de bu etkiyi dış ilişkiler süreci ve dünya politikası açısından tamamen yeni bir anlayış olduğunu olarak ortaya koyarlar."

CNN Etkisi ile ilgili genel yaklaşımlara yer vermek gerekirse; bazı gazeteci ve düşünürler son dönemdeki teknolojik değişimlerin ve 24 saat süren haber döngüsünün, temel olarak dış ilişkiler ve kamuoyu arasındaki ilişkiyi değiştirdiğini iddia etmektedir. Bu olgu genel olarak CNN Etkisi olarak adlandırılmaktadır. Bu perspektifi destekleyen erken dönem düşünürler vatandaşların, acı çeken ve zor durumdaki insanlara dair dramatik, gerçek zamanlı televizyon imajları tarafından şoka uğradıklarını, böylelikle insanların, problemi çözmeleri için kendi liderlerinden bir şey yapmaları noktasında talepte bulunabileceklerini ve böylece liderlerin normalde yapmayacakları durumlarda hareket etmeye zorlayabileceklerini ileri sürmektedir. Buna yakın bir diğer düşünce ise; 24- saatlik haber ortamının liderlerin topluma daha sorumlu ve durumu kontrol eder halde görünmek adına olaylara eskisinden daha hızlı bir şekilde müdahale etmeye zorlandıklarıdır (Baum ve Potter, 2008; s.51-52).

1990 yılında literatüre CNN Etkisi olarak yerleşen medya dışpolitika ilişkisi başlıca üç olay ile şekillenmiştir. Bunlar 1991 Kuzey Irak Savaşı, 1992-93 yıllarında Somali'de hükümetin düşmesi ile iç savaşın başlamasıve son olarak 1994 Saraybosna'nın bombalanmasıile esir kamplarında yaşamaya çalışan Boşnakların durumudur. CNN Etkisi bu olayların ardından öne çıkan ve çok sık tartışılmaya başlanan bir konu haline gelmiştir. Jakobsen'in şemasıile medya etkisi şu şekilde özetlenebilir:

-Medyada yer alan haberler (mezalim ve acıçeken insan görüntü ve haberleri-hem yazılıhem görsel).

-Gazeteciler ve kanaat önderleri Batı hükümetlerini hareket etmeye zorlar.

-Kamuoyu baskısı oluşur.

-Batı hükümetleri müdahale eder (Bekçi, 2013, s.17).

Yani, "CNN Etkisi" kavramı, medyanın, gündeme getirdiği konularla ve bu konuları gündeme getirdiği şekliyle halkın politika yapıcıları belirli konularda belirli şekillerde karar almaya ve uygulamaya zorlamasını mümkün kıldığına dikkat çekmektedir. Buna göre, medya objektiflikten sapmak bir yana objektif insanî değerleri esas alan yayınlarıyla özellikle tartışmalı karar ve uygulamaların gözden geçirilmesi anlamında kamu görevi görmektedir (sorumlu habercilik). Bu bir anlamda bekçi köpeği (watchdog) kavramının uluslararası alana yansımasıdır (Denk, 2009, s.3).

Teorik olarak, CNN Etkisinin, daha hızlı bir şekilde enformasyon sağlayarak böylece elit çerçevelerini çürüterek durumu halk lehine çevirebileceği beklenmektedir. Böylece, hız ve kapsam arttığında, medyanın öncelikle resmi çerçeveyi halka ilettiği zamanlarda bile, halkın enformasyonel dezavantajının süresi ve büyüklüğünün azalacağı beklenmektedir. Benzer şekilde yayın süresini farklı içeriklerle doldurma ihtiyacı medyayı hükümet-çerçevelerinden uzaklaşmaya itebilir(Baum ve Potter, 2008; s.52).

CNN Etkisi'ni araştıran çalışmalar özellikle uluslararası habercilik etkisiyle dış politikalarının biçimlendirilmesinde küreselleşme ve iletişim teknolojilerinin gelişimine bağlı yeni medya düzeninin etkisine vurgu yapmaktadırlar. Körfez Krizi esnasında görevde bulunan ABD Başkanı George H.W. Bush, CIAgibi resmi kanallara göre CNN'den daha fazla şey öğrendiğini açıklamıştır. EskiBM Genel Sekreterlerinden Butros Butros Gâli de "CNN, BM Güvenlik Konseyinin16. üyesidir" sözleriyle CNN etkisini özetlemiştir (Akdenizli, 2011 s.41).

Livingston (1997), "*CNN* Etkisi"ni açıklarken üç etkiden bahseder: Gündem belirleme, Engel olma, Hızlandırma

-Gündem Belirleme Etkisi: Livingston bu etkiyi, Amerikan dış politikası açısından en rahatsız edici olanı olarak tanımlar çünkü bazen Amerikan dış politikasının kendisi haber kapsamının bir yansıması haline dönüşür (Livingston, 1997, s.2).Amerika'nın Somali'ye asker göndermesine bakıldığındabu durumun CNN Etkisi çerçevesinde değerlendirilmesi

mümkündür. Bilindiği üzere Amerikan askerleri açlıktan ölen çocukların görüntülerinin televizyonlarda yayınlanmasının ardından Somali'ye gönderilmişti. Bu durum, ekranlarda yayınlanan savaş, açlık ve yoksulluk görüntülerinin kamuoyu üzerinde yarattığı etkinin siyasal iktidarlar üzerinde nasıl bir baskı oluşturarakadım attırdığının bir örneğidir.

-Engel Olma Etkisi: Haber kapsamının askeri stratejiler ve hareketeler üzerindeki etkisi ile alakalıdır. Ölü askerlerin haberleştirilmesi, savaş alanları ve sivil zayiatlar halkı verili savaş ya da kargaşa ile alakalı sorgulama yapmaya yöneltebilir. Bu etki askeri operasyonları savaşların halk üzerinde yarattığı etkiden dolayı engelleyebilir. Vietnam savaşı her ne kadar o dönemde CNN olmasa da bunun bir örneği olarak gösterilebilir. O dönemdeki savaş alanlarında, ölen Amerikan askerlerine dair eleştirel televizyon haber kapsamı halkı yönlendirerek bu etkinin oluşmasına neden olmuştur(Özekin, 2013; s.111). Bu etki, gündem belirleme etkisinde belirtildiği gibi aç çocuklar yüzünden asker gönderilen Somali'de, yerlerde sürüklenen askerler ortaya çıkınca tekrar ortaya çıkmıştır.

-Hızlandırma Etkisi: Medya karar vericilerin olaya tepki süresini kısaltır. Televizyon diplomasisi bariz bir şekilde görülür. Savaş zamanı küresel televizyon yayınları güvenlik ve istihbarat riskleri barındırır. Ayrıca medya kuvvet çarpanı etkisi olarak görülebilir. (Livingston, 1997, s.2)

Miller(2007, s.3) CNN Etkisi'yle ilgili oluşan demokratik beklentiyi şöyle açıklamaktadır:

"Dış politikada hükümet adına gündem oluşturmakla medya adına şüphelerin oluşmasına neden olan, uluslararası televizyon haber ağının oluşumundan sonra ortaya atılan CNN Etkisi'nin ortaya çıkışı, editoryal yazılarda şikâyet edilen bir unsurdu. Dış politika ve uluslararası ilişkilerdeki dikkatli gözlemciler öngördü ki eğer basın eskiden liberal devletlerde kitleleri eğiterek demokratik yönetime pozitif bir katkıda bulunduysa o zaman Amerika bir tür geri dönülemeyecek teknolojik virajı almış ve onun vasıtasıyla medyanın bilge gözü ve bitmek bilmeyen öykücülüğü demokratik olarak seçilmiş yetkililerin müzakereci karar verme sürecini zayıflatmakla tehdit edebilir. 1990'ların ortasına kadar, bu bir genel kabul *oldu ve böylece medya tarafından ilham alan dış politika girişimleri hakkında görüş belirtmek oldukça doğru görüldü. Tüm dış politikanın medya tarafından ortaya konduğu ileri sürülmedi, ancak bununla beraber birkaç düşünür olabileceğini dile getirdi. Eşit şekilde*

hükümet üzerinde medya etkisinin yeni ve devrimci olduğunu okumak oldukça rastlanan bir durumdu. Medyanın canlı yayın yapma ve aynı-zamanlı olması temel olarak kuralları değiştirdi."

Daha açık belirtmek gerekirseyazarlar; CNN Etkisini, karar vericilerin politik alandaki kontrollerini kaybederek habermedyasının kontrolü ele geçirmesi olarak tanımlamaktadır. Buna göre CNN Etkisi; -özellikle dünya çapında yayın yapan TV kanalları(CNN, Al JAZEERA, BBC…) haber medyasının özellikle kriz ve savaşdönemlerinde hükümetlerin karar verme süreçlerinde etkili olduğunu savunmaktadır. Teori, TV ve gazetelerdeki görsellerin hem halkın hem de elitlerin üzerinde belirli bir gücü olduğunu iddia eder. Bir anlamda medya; bireylerin duygularına hitap edip bunlarıyönlendirerek, karar vericilerin rasyonel politikalar uygulamasının önüne geçer(Bekçi, 2013,s.18).

3.DIŞ HABERLERDE MEDYA POLİTİKA İLİŞKİSİNE DAİR PARAMETRELER VE BU İLİŞKİYİ KOMPLEKS OLARAK DEĞERLENDİREN YAKLAŞIMLAR

Bu bölümünde dış haberlerde medya politika ilişkisi adına bahsedilmesi gereken parametler ve düşünürlerin onlar hakkındaki görüşlerine yer verilecektir. Dış haberlerdemedyanın etkili olup olmadığı, eğer etkiliyse bu etkiyi ne veya kim adına kullandığı tartışılacaktır. Aynı şekilde kamuoyunun dış politika kararlarını etkilemede noktasındaki gücü tartışılacaktır. Ayrıca dış haberlerde medya politika ilişkisini ilk iki bölümde yer verilen yaklaşımlardan farklı şekilde ele alan ve daha kompleks bir ilişki olarak değerlendiren düşünürlerin görüşlerine yer verilecektir

Dış politika kültürü, devlet, kendi ulusal ve uluslararası çıkarlarını korumak geliştirmek için diğer devletlerle mücadele ettiğinde, ideal formuna devlet tarafından adapte edilen ilkelerin uygulanması ve bu sürecin formülasyonunu oluşturan tarihsel, linguistik, sosyal ve psikolojik elementlerden oluşan bir kavram olarak değerlendiirlmiştir. Bir zamanlar haber değeri çok olan hava savunması, güvenlik ve bağımsızlık gibi konseptler öncelikle Sputnik'in Sovyetler tarafından 1957'de uzaya gönderilmesi, daha sonraki yıllarda dünyadaki iletişim ve ulaştırma teknolojisindeki inanılmaz büyüme ve yayılma sayesinde değişmiştir. İletişim ve medya stratejileri uluslararası ilişkilerin hayati önemdeki genel konuları

olmuşlardır. Bununla beraber uluslararası ilişkiler geniş çapta sermayenin özgür dolaşımı, çalışanların ulusal sınırlarından serbest geçici ve ürünlerin küreselleşmesi gibi ekonomik faktörler tarafından etkilenmektedir. Kısacası dış politika kültürü yakınçağ tarihinde tahmin edilmeyen yeni bir ekolojiye sahip olmuştur (Mowlana, 1997, s.30).

Batılı ülkelerde, dış politika Amerika örneğinde olduğu gibi önceden belirlenen ulusal çıkarlar üzerinden çizilir. Soğuk Savaş'ın bitimiyle beraber Amerika'nın ana ulusal çıkarı olan komünizmin yayılışını engellemek amacı ortadan kalkmıştır. Ancak Hoge'un belirttiği gibi Soğuk Savaş sonrası henüz resmi bir Amerikan Dış politikası çerçevesi oluşmamıştır. Hoge Soğuk Savaş'ın Amerikalılara tanımlı ideolojik işaretler sağladığını ve bunların medyada oluştuğunu ortaya koymuştur. Joseph Nye Sovyetler Birliği'nin çöküşünün Amerika'nın ulusal çıkarlarını idrak etme tarzını tehdit ettiğini çünkü ulusal çıkarların hem dış politikayı öngörmek hem de tanımlamak için kullanılan kaygan bir konsept olduğunu ileri sürmüştür. Huntington kesin bir ulusal kimlik olmadan, Amerikalıların kendi ulusal çıkarlarını tanımlamaktan aciz olacaklarını ve bunun sonucu olarak alt ulusal ticari çıkarların ve ülkeler arası ile ulusal olmayan etik çıkarların dış politikayı domine edeceğini söylemiştir (Pena, 2006, s.5).

Bir toplumsal olay karşısında çoğunluğa hakim olan yahut kendisini etkin olarak duyuran kanaat olarak açıklanabilecek kamuoyunun oluşumu ve niteliğiyle onun içinde oluştuğu siyasal sistem ve ortam arasında yakın bir ilişkinin bulunduğu ileri sürülebilir. Her siyasal sistemde kamuoyunun oluşturulmasından veya biçimlendirilmesinden söz edilebilmekle beraber genellikle demokratik rejimlerde serbestçe oluşan kamuoyu ile demokratik olmayan (otoriter ve totaliter) rejimlerde oluşturulan kamuoyu arasında bir ayrım yapmak gerekmektedir (Bektaş,2007, s.9).Bu noktada demokratik sistemlerde kamuoyunun çok daha önemli bir kavram olarak ön plana çıktığı öne sürülebilir.

Dış politika kültüründeki değişim ve liberal demokrasilerde kamuoyunun önemi açısından dış politika yapım sürecine bakmak gerekirse; dış politika yapım süreci pek çok kaynakta aktarıldığı üzere, kitlesel kamuoyu ve politik elitler (seçkinler) arasındaki iki temel konsepte göre gerçekleşen etkileşimin ürünü olarak kabul edilmektedir. Bunlardan katılımcı demokrasi teorisinin "bottom-up" (tabandan tavana) yaklaşımı genel kamunun dış politika yapım sürecinde ölçülebilir ve sınırlı bir etkisi olduğunu kabul etmektedir. Dış politika yapım

sürecinde kitlesel kamuoyu ve seçkinler arasındaki etkileşimin nasıl gerçekleştiğine dair ikinci yaklaşım geleneksel literatürde "top-down" (tavandan tabana) yaklaşımı olarak adlandırılmaktadır. Bu yaklaşıma göre seçkin konsensüsü ve seçkin ayırımı kitlesel kamuoyu üzerine damla damla damlayarak önemli bir işlev görmektedir. Bu yaklaşım kamunun politik liderler tarafından kolaylıkla manipüle edildiğini varsaymaktadır. Çünkü ilk olarak dış ve güvenlik politikalarına ilişkin konular ekonomik politikaya ilişkin konularla karşılaştırıldığında daha az belirgin ve önemli konular olarak öne çıkmaktadır. İkinci olarak bu konulara katılıma ilişkin bilgilerin derecesi düşük olmaktadır ve son olarak da kamuoyu geçici, çabuk sönen bir olgu olarak ele alınmıştır (Bayram, 2011, s.177).

Yukarıdaki paragraftan da anlaşılabileceği üzere liberal demokrasilerde dış politika kültürünün politik elitler, kamuoyu ve medya arasındaki ilişki üzerine oluştuğuna ve kamuoyunun politik elitler tarafından manipüle edildiğine dair görüşler ortaya çıkmıştır. Bu ilişkiyi açımlamak için Fransız düşünür Michel Foucault'nun güç kavramına bakışına yer vermekte fayda görülmektedir:

"Güç bir döngü şeklinde işler. Asla burada ya da orada bulunmaz, asla birinin elinde değildir. Ağ benzeri bir biçimde işlev gören güç, herhangi bir kuruma ya da kişiye ait değildir. Sahip olunan bir şey değil, belli bir zamanda içinde bulunulan bir durumdur."

Foucault tek bir güç kaynağının varlığını reddederek, gücün kurum ve bireylerden oluşan bir ağı çift yönlü olarak dolaştığını öne sürmektedir. Bu birey ve kurumlar, Foucault'ya göre, hem güce boyun eğmektedir, hem de güçlerini onlara karşı kullanmaktadırlar. Haber medyası, gücün dolaştığı ağ üzerinde bulunan noktalardan biri olarak ele alınmıştır. Ağdaki parçalar üzerinde (dış politika ve kamuoyu) güç uyguladığı kadar, onların gücüne boyun eğmektedir (Candan,2014; s.1).

Ortaya konduğu şekilde, Medya politika ilişkisinin önemi kamuoyu kavramından kaynaklanmaktadır. Hükümetin ya da baskı gruplarının amacı medya üzerinden kamuoyunu etkilemektir. Aynı şekilde medya içeriğiyle oluşan kamuoyunun hükümet ve baskı gruplarını etkisi altına alabileceği varsayılır. Özellikle halkın pek bilgisi olmadığı ve olmasının zor olduğu dış haberlerde medyanın önemi artmaktadır. Çünkü pek çok insan yabancı ülkeleri kitle medyasının sağladığı çerçevelerle algılamaktadır. Kitle medyası yabancı ülkeler için ana

bir enformasyon kaynağı olmaktadır. Bu yüzden, kitle medyasının yabancı ülkeler hakkında, insanların algılarını önemli ölçüde etkileyebildiği varsayılır (Park, 2009; s.1).

Yabancı ülke algısı konusunda etkin bir güç olan kitle iletişim araçlarıyla oluştuğu ileri sürülen kamuoyunun etkisi konusunda Yılmaz ve Erdoğan(2012, s.1) şu noktaları belirtmişlerdir:

"Avrupa Birliği-Türkiye Karma Parlamento Komisyonu eski başkanlarından Marc Galle "Sevilmeyen Ülke Türkiye," adlı kitabında, 'Türkiye'nin istekleri haklı olsa bile size veremeyiz; çünkü kamuoylarımızı ikna edemeyiz. İlk seçimde bunun bedelini ağır bir şekilde öderiz,' demiştir."

Brown ve Vincent halkın dış politikadan haber alabileceği diğer kaynaklara olan kısıtlı erişimden dolayı halkın özellikle medyaya bağımlı olduğunu belirtmişlerdir. Böylece medya yabancı ulusların ve uluslararası liderlerin imajlarını yaratma, sürdürme ve motife etmede bir enstrümantal rolünü oynamaktadır. Weiss, medyanın dış politika olaylarındaki enformasyon ve fikirler adına başta gelen bir kaynak olduğunu ve basının paha biçilemez ve büyük ihtimalle yeri doldurulamaz bir fonksiyon güttüğünü ileri sürmüştür. Cohen politik haritayı belirleyenin haritacılar değil medya olduğunu söylemiştir. Chang basının genel olarak halk adına vekil gözlemci olduğunu ve önemli bir görevi yerine getirdiğini söylemiştir ve bu göreviyle dış realiteyi izleyici için yaratmakta olduğunu ileri sürmüştür (Malek, Wiegand, 1997 s.18).

Dış politika yapım sürecini, haber medyasının nasıl kökten değiştirdiği göstermek amacıyla John F. Kennedy dönemindeki Sovyet füze krizi genellikle örnek olarak gösterilmektedir. Bu krizin ilk altı gününde, Kennedy ve danışmanları ne karar alacakları noktasında gizlice tartışma şansına sahip olmuşlardır. Ancak medya baskısı ile dış politika yapıcıları bu olayı gizli tutamamışlardır(Pena, 2006, s.1). Yani bahsedilen kamuoyu baskısının hükümetin dış olaylardaki karar alma sürecindeki etkisi o zamanlarda ortaya çıkmıştır.

Mowlana'ya(1997, s.39) dış politikada medyanın rolü hakkında şunları söyler:

"Dış politika olayları adına medyanın halkı harekete geçirmedeki rolü son yirmi yılda, elektronik medyanın devasa yayılımı ve enformasyonun ani değişimi daha da belirgin hale gelmiştir. Böylece modern medya hiç olmadığı kadar zor dış politika konularında bile halkın dikkatini çekmeye başlamıştır. Kısacası modern medya, dikkat süreleri kısa ve bu olaylarda pek çıkarları olmayan halkın bu olayları görmesini sağlamıştır. Medyanın dış politika sürecinde birkaç ana fonksiyon ortaya koyabileceği ileri sürülebilir. Medyanın durumu tanımlama ve bir olay ya da kişiye meşruiyet kazandırma gücü ortadadır ve bu durum gündem belirleme özelliği olarak bilinmektedir. Medya aynı zamanda katalizör olarak görev yapabilir ve gerçekten olayları aydınlatıp saptırabilir. Medyanın başka bir fonksiyonu hükümet politikalarını hızlandırmak ve geciktirmektir ancak bu fonksiyonun daha çok hızlandırmak için çalıştırılmaktadır."

Politika yapıcılar dış politika olayları hakkındaki kamuoyunu ölçebilmek için günlük bazda medyaya bel bağlamaktadırlar. Medya politika yapıcılarla halk arasındaki en güçlü halkayı temsil etmektedir. Böylece politika yapıcıların halk üzerinde etkili bir destek oluşturmaları için temelde medya içeriklerine erişmek dışında pek az çaresi olmaktadır. Buna ek olarak pek çok düşünürün eklediği gibi (örneğin, Cohen, Elder, Davison / Kegley ve Wittkopf), dış politika yapıcıları bir olayda, medyanın dış politika haber kapsamı ile halkın çıkarlarını ilişkilendirmeye meyilli gözükmektedirler. Benzer şekilde, Davision'a göre basın müzakere durumundaki olayları aydınlattığı ölçüde uluslararası anlaşmalara katkıda bulunmaktadır, hükümet içi koordinasyonun sağlanmasına yardım etmektedir, hükümeti ilgili kitle ile buluşturmaktadır ve diplomasi için tamamlayıcı iletişimsel kanalları sağlamaktadır. Davision medyanın hükümet için paylaşılan bir enformasyon havuzu sağladığını ileri sürmektedir ama ayrıca ona göre medya müzakereleri zorlaştıracak bir atmosfer yaratan bir pozisyon da sunmaktadır.

Genellikle kabul gören medya ve hükümetin birbirine muhalif olduğu düşüncesinin aksine, Guzzardi medya ve hükümetin birbirlerini sevemedikleri açıklamalarına rağmen gerçekte onların birbirlerine ihtiyaçları olduğunu söylemiştir. Guzzardi'ye göre medya hükümetin kurumlarını ve hür girişimleri meşrulaştırma açısından muazzam ve çoğu zaman takdir edilmeyen bir güçtür.

Arno, medyanın dış ilişkilerde dâhil olmak üzere çatışma durumlarında bir aktör olabileceğini ama herşeyden önce medyanın diğer sosyal aktörlerin olduğu gibi asla tam olarak özerk olmadığı, daha çok toplumdaki yapılar ve diğer gruplarla bağımlı bir ilişki içinde olduğunu vurgulamıştır. Bethell medya ve hükümetin hayatta kalmak ve yükselmek için birbirlerine ihtiyaçları olduğunu söyleyerek bu konuya katkı sağlamıştır (Malek, Wiegand, 1997, s.14-15).

Mccombs gibi düşünürler medyanın dış olaylarda kamuoyuna yaptığı etkinin kısıtlılığını ortaya çıkartmışlardır.Bu düşünürler medyanın kamuoyunu çoğu iç olayda gerçekten etkilerken neden dış politikada etkisiz olduğunu anlamaya çalışmışlardır. Onlara göredış politika ve Amerika'nın dışında olan şeyler genelde halkın ilgilenmediği kompleks olaylardır. Böylece medya alakalı ya da çok alakalı olmayan bir dış politika olayını halka gösterdiğinde, insanların bunlardan etkilenmek bir yana yazanlarla ilgileneceğine dair bir garanti olmamaktadır (Malek, Wiegand, 1997, s.18).

Mowlana'ya (1997, s.31) göre medya dış politikanın formüle edilmesinde, direkt bir rol oynamamaktadır:

"Amerikan dış politikasında, Amerikan medyasının etkisi halktan çok öncelikle kongre ve hükümet dışı menfaat gruplarının aracılığıyla kullanılmaktadır. Kongre, medya yükümlülüklerinden dolayı sıkça tahkikatlar başlatır ve komite eylemleri ve yetkileri aracılığıyla direkt olarak dış politikayı etkiler."

Allison dış ilişkilerde medyanın karar vericileri etkileyebileceğini ihtimal vermemiştir. Dış ilişkilerde karar vermeye dair klasik model açısından, kararın bütün resmi gören elit karar vericilerin oluşturduğu iç halka tarafından verildiğini tartışmıştır. Allison'a göre medya sınıflandırılmış ve kısıtlanmış enformasyona ulaşım açısında kısıtlı gücü olduğundan ve bu durum ona belirgin bir dezavantaj verdiğinden dış halkayı temsil etmektedir. Medya böylece bekçi köpeği rolünün ona dikte ettiği gibi bu rolü

oynayamamaktadır. Reston, bu konuda şunları söylemiştir: "Medyanın etkisinin devasa olduğu doğru olabilir. Ama dış politikadaki etkisine değinecek olursak bu güçlü etki görüşünün modası geçmiştir ve bu görüş geniş ölçüde yanlıştır." Chang günümüz literatürünün medyanın dış politikayı etkilemeyemediği görüşünü destekler halde olduğunu belirtmiştir. Allison sadece bir avuç politika yapıcının gerçekten dış politik arenada politikayı oluşturmaya erişimi ve gücü olduğunu ve medyanın rolünün oldukça sınırlı olduğunu öne sürmüştür (Malek, Wiegand, 1997, s.8).

Malek ve Wiegand'a (1997, s.4)göre pek çok akademisyen medyanın iç olaylardaki faaliyetlerine bakarak dış olaylarda hatalı varsayımlar ortaya koymuştur. Graber dış olaylarda, medyanın üzerindeki baskının iç olaylara göre daha fazla olduğunu ortaya öne sürmüştür. Berry dış politik olayları halkın iç politik olaylar kadar umursamadığını belirtmiştir.

Weaver ve Wilhoit'un araştırmasına göre Amerika Amerikan halkı, tabiatı gereği sansasyonel olmayan hiçbir haberle ilgilenmemektedir. Amerikan medyasında uluslararası haberlerin yetersizliğini Lent beş faktörle açıklar. Bu faktörlerden sonuncusu Amerikan halkının kozmopolitan, bilgili ve dünya olayları ile ilgili olduğunun söylenemeyeceğidir (Vazguez, 2003, s.6).

Amerikan halkı ya da başka bir halk haber medyasında yer alan mesajları değerlendirebilme yeteneğine sahip olduğu varsayımıyla ele alınsa bile, haber seçiminin gerçekleriyle karşı karşıya geldiğimizde bu durum anlamsız olarak değerlendirilebilir. Okuyucuların kimi kodları yorumlama şansı, istedikleri olayları "haber değeri yok" olarak damgalayan editör ve genel yayın yönetmenleri tarafından ellerinden alınmaktadır. Bu olayların kendilerinden haberdar dahi olmayan halkın ilgisi dışında olduğu (ya da olması gerektiği) varsayılmaktadır. Neyin haber, neyin olmadığına karar veren haber medyası endüstrisi halkın hangi haberlere ulaşabileceği konusunda büyük bir hakka sahip olmaktadır.

İngiliz medya sosyologu Brian McNair'e göre haber medyası, "asla ve kimse tarafından tamamen bilinemeyecek olan bir gerçekliğin seçilmiş, kısmi bir anlatımıdır." İletişim kanallarından geçen her şeyin haber olarak aktarılabilmesi mantıken imkânsızdır. Neyin haber olacağını seçme gerekliliği kaçınılmazdır. Ancak bu seçimin kendisi daha haber

üretimi başlamadan sürecin sonunda çıkacak olan habere belli bir "taraflılık" eklemektedir. Kültürel kuramcı Richard Hoggart'ın dediği gibi, "habercilerin 'objektif haber' dediği aslında olayların oldukça derlenmiş bir yorumudur (Candan, 2014 s.3)."

Dış haberlerde, haber medyasının neyin haber olup neyin olmadığına dair seçimleri kadar kamuoyunun bir dış haber konusunda sağlıklı oluşup oluşmadığı da tartışılmaktadır. Ancak herşeye rağmen ortada politika yapımını etkileyen bir güç olarak kamuoyu olduğu ileri sürülebilir. Bununla beraber Miller'ın da (2007, s. 6) belirttiği gibi kamuoyu medya ilişkisini konu eden çalışmaların birçoğu, kamuoyunun dış politikayı ''nasıl'' etkilediğini, açıklayamamaktadır. Başka bir deyişle; kamuoyunun politika yapımını nasıl etkilediğini açıklayamamak, böyle bir etkinin oluşup oluşmadığı konusunda nereye bakılması gerektiğini bulmanın zorlaşmasına neden olmaktadır.

Entman kamuoyu yoklaması yapmanın muğlak olduğunu, iki görüşü de destekleyen birçok verinin ortaya çıktığını söylemektedir ve bu argümanına örnek olarak Maryland Üniversitesi dış politika davranışları hakkında anketlerlerini göstermiştir:

"Irak savaşı ile ilgili olarak yapılan bu anketlerin insanlara neden savaşa gitmeyi destekleme ve desteklememe noktasında iyi argümanlar sunan yenilikçi ve oldukça iyi anketler olduğunu düşünüyorum. Bu noktadaki ilginç bulgu halkın büyük çoğunluğu argümanın iki yönüne de katılmasıdır. Yani bu halkın " hem evet biz hazırız, hadi bir şeyler yapalım derken hem de beklemeliyiz, kitle imha silahını araştırmalarına izin verelim demesidir (Entman, 2003)."

Burada ortaya çıkan soru Irak savaşı gibi iyi bilinen, bıktırılıncaya kadar haber kapsamında yer bulan ve aylarca tartışılmış bir olayda bile kamuoyunun tam olarak ne düşündüğünü söylemek zorken hala az gündemde yer bulmuş ve tartışılmış bir olay hakkında halkın gerçekten ne düşündüğünü söylemek ne kadar zor olduğudur. Bu noktada Amerika kamuoyunun savaş ortamında bile yekpare şekillenmediği göze alındığında daha sıradan konularda Amerikan hükümetini etkileyebilecek bir kamuoyunun oluşup oluşamayacağı bir tartışma konusu olarak ön plana çıkmaktadır.

Pek çok düşünür Amerikan medyası kamuoyu üzerinde yarattığı etki ile Amerikan hükümetinin politikasını değiştirebileceğini reddetmiştir. Ancak bu düşünürler bile medya dış haberlerdeki etkisini tamamen görmezen gelmemiştir. Bu etki bir ülkenin algılanması noktasında oluşmaktadır. Mcnelly ve Izcaray'a göre kitle medyası insanların diğer ülkeleri algılama hatta yanlış algılamasına katkıda bulunabilir. Çünkü gittikçe küreselleşen ekonomi ve modern teknolojiye rağmen insanların çoğu dünyayı dolaşma şansını yakalayamamaktadır. Lipmmann insanların kendi çevreleri dışındaki dünya hakkındaki enformasyonlarını kitle medyası sayesinde aldığını yetmiş beş yıldan bile önce gözlemlemiştir. Kitle medyası pek çok toplumun ve vatandaşlarının imajını üretmede çok önemli bir rol oynamaktadır. Navasky bu konuda şunları söyler: "Ulusların kimliğini ortaya çıkarmak büyük oranda gazeteciliğe bağlıdır." İnsanların aklındaki başka ülkelere dair düşünceler çok uzun süreden beri uluslararası ilişkilerin ilgi alanı olmuştur. Çünkü genelde bu düşüncelerin ülkeler arasındaki ilişkilerdeki önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülmüştür (Saleem, 2007; s.130).

Dünyada Soğuk Savaş bitişi, küreselleşme, yeni teknolojilerin yayılımı gibi etkilerle büyük bir konjontürel değişim yaşamaktadır. Özellikle bu süreçte sert güç olarak adlandırılan askeri müdahale, yaptırım gibi uygulamalarla beraber iknaya dayanan yumuşak güç kavramı gittikçe önem kazanmaktadır. Artık her şeyin bir imaj olarak değerlendirilip algıların yönetilmesi dış ilişkilerde etkin olmak isteyen ülkeler için zorunluluk halini almıştır. Artık askeri müdahalelerin bile imaj ile ilgili bir boyutu olmaktadır. Bu konuda şu örnek verilebilir. Kosova müdahalesi diğer müdahaleler farklı olarak Amerikan çıkarlarındanbaşka faktörlerin de ön plana çıktığı bir müdahale olarak değerlendirilmiştir. Kosova'da ABD Bosna-Hersek'de yaşananlar karşısında sergilediği kayıtsızlıkla bozulan imajını düzeltmeye çalışmıştır. ABD bir anlamda Kosova müdahalesi ile halkla ilişkiler çalışması yapmıştır. Asker kaybı olmayan, dozu düşük tepkilerle karşılanan bir operasyon olması yanı sıra Sırbistan'ın güçlü dini bağlarla destekleyen Rusya da saf dışı edilerek tek süper gücün ABD olduğunu vurgulaması da ABD için prestij kazanımı olarak görülmüştür (Batır, 2011, s.128).

Algılama yönetimi kavramını anlayabilmek için öncülü olarak adlandırılabilecek propaganda kavramına bakmak gerekir Haluk Gerger'in deyimiyle propaganda uluslararası iletişimin başlıca aracı olarak değerlendirilmektedir. Propaganda tipik ve sıkça başvurulan bir dış politika eylemi olarak çeşitli biçimler alabilmektedir. Devletin ideolojisini yaymak, belli konularda ülke görüşünü iletmek ve başkalarına benimsetmek, hasım ülkelerin belirli görüntülerini yansıtmak ya da yaratmak, politikalarını eleştirmek, küçük düşürmek,

tehditlerde bulunmak veya belirli değerleri benimsetmek, devletlerin başvurdukları propaganda amaçlarıdır. Bu tür propagandanın hedefleri iç ve dış kamuoyu olabilir ve her durumda temel araçlarının başlıcası medya olmaktadır (Bayram, 2011, s.157).

Uluslararası sistemin anarşik yapısından dolayı hiçbir devlet başarılı bir şekilde küresel hegemonik pozisyonunu sabit tutamadığı bir veri olarak ele alınabilir. Herhangi bir ülkenin limitli menzili açısından dünya çok büyüktür. Böylece güvenlik ve refah arayışında olan devletler uluslararası sistemdeki diğer aktörleri etkilemek için farklı araçlar kullanmalıdır. İkinci dünya savaşından sonra devletler sadece antlaşma ve paktlarla değil aynı zamanda bir kompleks bağımlılık sistemi oluşturarak da kendilerini korumayı denemişlerdir.

Devletlerin aşırı birbirine bağımlılıklarından dolayı devletler amaçları için uluslararası meşruluk arayışındadır. Bunu sadece kendi girişimleri için destek almak için değil aynı zamanda uluslararası toplulukta cezalandırılmamak için de istemektelerdir. Bu düşünce temelli olarak, medya tarafından yönetilen bir çevrede, dış politika yapımı icracı devletin saiklerinin sadece uluslararası hukuka değil aynı zamanda uluslararası sivil topluma da hitap etmesini gerekmektedir. Böylece amaçlanan eyleme dönük rıza elde edilebilir. Bunu başarmanın en iyi yolu ülkenin niyetlerinin retorik bir yansımasını ortaya koymaktır. Böylece niyetler için etik bir meşruluk elde edilmiş olabilir. İkinci Dünya savaşı ile değişen bu paradigma Soğuk Savaş'ın gizliliğinin ardından uluslararası sistemin değişen ihtiyaçlarından dolayı diplomasiyi yapma tarzı açısından da yeni bir açılım göstermiştir. Bu ihtiyaçlar hükümet yetkililerini daha saydam bir duruma itmiştir. Bu durum büyükelçilerin yaptığı görevlerde de görülebilir. Bu günlerde elçilerin görev listesinde kapalı kapı toplantılarından çok, sivil toplum ile etkileşim ve ülkenin imajını medya aracılığıyla yükseltmek gibi unsurlardan oluşmaktadır. Bu durumu siyaset bilimciler kamu diplomasisi olarak adlandırmaktadır (Frizis,2013).

Albritton ve Manheim tarafından gerçekleştiren araştırma yabancı ülkeler tarafından yapılan halkla ilişkiler çabalarının Amerikan gazetelerinin haber kapsamında bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Örneğin Arjantin, Endonezya, Güney Kore, Filipinler ve Türkiye

Amerikalı bir halkla ilişkiler firmasıyla anlaştıktan sonra, her bir ülkenin New York Times'daki pozitif haber kapsamının yükseldiğini ortaya çıkartmışlardır (Lee, 2007, s.159). Lee ve Hong (2012, s.491) "Medya Haber Kapsamında Uluslararası Halkla İlişkiler Etkisi ve Yabancı Ülkelere Dair Halkın Algısı" adlı çalışmalarında, diğer ülkelerin Amerika'daki halkla ilişkileri Amerikan halkının ne derecede bu ülkeleri algıladıkları noktasında, direkt bir etkiye sahip olduğunu ve daha belirgin ve olumlu şekilde yabancı ülkeler Amerikan haber medyasının haber kapsamında yer buldukça, daha belirgin ve olumlu bir biçimde Amerikan halkı bu ülkeleri algıladığını iddia etmişlerdir.

Pozitif ulusal bir imajı oluşturmak ve korumak bir ulusun küresel ekonomik ve politik yarışta daha avantajlı bir pozisyon elde etmesine olanak sağladığı ileri sürülebilir. Olumlu bir ulus imajı diğer ülkelerin dış politikalarında o ulusa olumlu bakmalarını, ticaretin artmasını ve o ülkenin turist ve yabancı yatırım çekmesini beraberinde getirmektedir.

Bu çıkarların farkında olan pek çok hükümet ülke imajlarını dünyada, yükseltmek için aktif bir biçimde çalışmaktadır. Yabancı haber medyası çoğunlukla hükümetlerin uluslararası olaylarda ve dış ilişkilerde (özellikle kendi ülkeleriyle ilgili olan) haber içeriğini değiştirme çabalarının hedefi olmaktadırlar. Hükümetler ayrıca yabancı halklara kendi ülkeleri hakkında bilgi yayarak direkt olarak ulaşmaktadır. Deniz ötesinde, etkili bir biçimde halkla ilişkileri gerçekleştirmek için pek çok ülke, hedef ülkede, halkla ilişkiler firmalarıyla anlaşmaktadır. Gilboa'ya göre hedef ülkede, halkla ilişkiler firmalarıyla anlaşma imzalamanın hem yabancı halklara hem medyaya etkili bir biçimde erişme yolu olarak görülmektedir. Çünkü bu durum halkla ilişkiler kampanyalarının meşruiyet ve doğruluğunu güçlendirmektedir. Başka bir avantaj olarak, halkla ilişkiler firmasının coğrafi yakınlığı nedeniyle kriz durumlarında çabuk reaksiyonlar vermesinin çok daha kolay oldığu ileri sürülebilir (Lee ve Hong, 2012, s.491).

Gazeteleri haber kapsamlarını ve içeriklerini etkileyebilen sadece aynı ülkede konumlu halkla ilişkiler şirketleri değildir. Hem bu gazetelerin bulunduğu ülkede faaliyet gösteren gizli servisler hem de başka ülkelerin gizli servislerinin gazetelerle olan ilişkilerinin gazetelerin haber kapsamlarını etkilediği öne sürülmektedir. Örneğin Oliver Boyd-Barrett " Judith Miller, *The New York Times* ve Propaganda Modeli," adlı çalışmasında, şunları söylemiştir: "CIA'in medya üzerinde, inanılmaz bir nüfuzu vardır. 1970'lerin ortasında

Senato'nun CIA'ye dair soruşturması onun medya üzerindeki yoğun nüfuzunu ortaya koymuştur. CIA dünya çapında, düzinelerce gazete ve dergiye sahiptir. Watergate skandalını ortaya çıkaran gazeteci olarak bilinen Carl Beinstein'ın ortaya çıkarttığı tablo 1977'de 400 Amerikan gazetecisinin 25 yılın bile üzerinde bir süreden beri CIA tarafından çalıştırıldığını göstermektedir (Boyd-Barrett, 2004, s.436).

Sadece hedef ülkenin kendi istihbarat servisleri değil başka ülkelerin istihbarat servisleri de başka ülkeler adına olumsuz algı çalışması yapabilmektedir. Kenar (2014) AIDS'in aslında CIA laboratuvarlarında bir biyolojik silah olarak geliştirildiği, NASA'nın aslında hiçbir zaman Ay'a adam göndermediği, Neil Armstrong'un 1969 yılında, "bu bir insan için küçük ama insanlık için büyük bir adım" dediği anların aslında bir Hollywood stüdyosunda çekildiği gibi örnekler üzerinden KGB propagandalarına örnek vermiştir ve Seymour Hersh'ün Suriye'deki kimyasal silah saldırısından Türkiye'nin sorumlu olduğunu iddia eden açıklamasını KGB propagandasına bağlamıştır:

"Hersh'ün makalesine cevap olarak Bloomberg'de çıkan "Kim Rus ajanlarına inanır?" başlıklı makale, sadece başlığı ile Hersh'ün iddilarına cevap veriyor. Buna ek olarak, New York Üniversitesi profesörlerinden Ryan Goodman, Hersh'e reddiye olarak yazdığı makalede, "Hersh kimyasal silah saldırısını Türkler'in yaptığını söylüyor, bense Ruslar'ın Hersh'ü kandırdığını düşünüyorum" demiştir. Rusların Batı medyası üzerindeki faaliyetlerini az biraz bilenler için bunlar akıl dışı iddialar değildir. Rus istihbaratının direkt veya dolaylı yollar üzerinden Batı medyasında faaliyet gösterdiği sır da değildir. Bunun içinde maaş bordrosu Rus istihbaratına kayıtlı gazeteciler de vardır, Kulağına sufle fısıldananlar da vardır. Bir not düşelim, Rus istihbaratına kadrolu olarak çalışan gazetecilerin arasında epey saygın isimler de olmuştur. Örneğin İngiliz Guardian gazetesinin editörlerinden Richard Gott'un, KBG'den ayrılan bir ajanın açıklamaları sonrasında KGB için çalıştığı ortaya çıkmış, kendisi de daha sonra KGB'den para aldığını itiraf etmiştir."

Gazetelerin dış haberlerini etkileyebilecek bir başka etken ise baskı ve çıkar grupları ya da Amerika'daki popüler tabiriyle lobiler ön plana çıkmıştır. Baskı grupları kamuoyu oluşumunu etkileyen kolektif araçlardan önemli bir tanesidir. Baskı gruplarının bir takım ortak özelliklerinden bahsetmek gerekirse; ilk özellik baskı grupları bir menfaat için örgütlenmeleri ile ilgilidir. Baskı grupları ortak menfaatler etrafında resmi ya da gayrı resmi

bir şekilde örgütlenmiş gruplardır. İkinci özellik baskı gruplarının üyelerinin grup bilincine sahip olmalarıyla ilgilidir. Baskı grupları siyasal kararlar üzerinde etkili olmak adına grup bilinci içinde hareket etmektedirler. Üçüncü ve son özellik ise baskı gruplarının üylerinin çıkarları doğrultusunda kanunlar çıkarmayı amaçlamalarıyla ilgili olmaktadır (Bayram, 2011, s.151).

Dış politika alanında önemli iletişimciler olan hükümet dışı çıkar grupları çeşitli etnik grupları, hemen hemen endüstrinin her kolunu, inanç ve eğitim bazlı kurumları temsil eden lobi teşekküllerini içermektedir. Bu gruplar sadece medyadan etkilenmez aynı zamanda kendi amaçları için medyayı kullanmaktadırlar. Böylece Amerikan kongresine enformasyon iletimi kanalı olarak hareket ederek birincil etkilerini yani menfaatleri doğrultusunda propaganda yapmayı başarmış olmaktadırlar. Bu bağlamda, Amerikan medyası, medya, televizyon, radyo ve basındaki varlıkları ve gerekli enformasyonu sağlayarak dış politika müzakerelerinde kayda değer etki ortaya koyan çıkar grupları ve lobi teşekküllerinden direkt olarak etkilenir. Örneğin televizyon şebekelerinin kriz zamanlarında yerel desteği olmayan bir yabancı hükümetin başkana televizyonda etkili bir şekilde meydan okumasına izin vermesinin mümkün olmadığını bulunmuştur. Diğer tüm işaretler güçlü başkan tanımlamasına işaret ederken güçlü yerel destek yani söz edilen baskı grupları kriz zamanında bile medyaya girmek için ön şart olarak görülmüştür (Mowlana,1997, s.32).

ABD'deki lobiler sadece iç politikada değil dış politikada da etkili olmaktadırlar. ABD'de sadece dış politikaya yönelik lobicilik yapan bine yakın şirket ve şahıs bulunmaktadır ve bu lobiciler yasal olarak faaliyet göstermektedirler. Bu ülkede Ermeni, Yahudi ve Rum lobilerinin güçlü faaliyetleri vardır. Türkiye söz konusu olduğunda Ermeni ve Rum lobilerinin ABD'li karar alıcılar üzerinde sonu Türkiye- ABD ilişkilerini bozamaya varacak kadar lobi faaliyetleri içerisinde bulundukları görülmüştür (Bayram,2011, s.153).

Politik süreçte bu kadar etkili olan lobilerin medya ve özellikle dış haberler üzerinde etkin olmaması beklenemez. Bu konuda Mowlana (1997, s.32) şunları söylemiştir:

"*Dış politikada, medya etkisinin en önemli kaynaklarından biri de kendi ülkeleri, hükümetleri ve hatta bireyler adına çıkar ve baskı grupları tarafından uygulanan lobicilik sürecidir. Medya ve dış politikanın en görünen boyutlarından olan lobicilik süreci Amerika'da özellikle geniş etnik gruplar tarafından uygulanır ve o ulusun amacına uygun*

hale getirilir. Lobiler uluslararası olayların algılarını şekillendirme amacında olduğundan, genelde kongre, çeşitli hükümet departmanları, medya ve akademi üzerine kafa yorarlar. İkinci Dünya Savaşı'ndan beri ve özellikle Sovyetler'in çöküşünden ve Soğuk Savaş'ın bitişinden sonra, yabancı ülkelerin adına iş gören özel çıkar grupları Amerika'nın dünyaya hükmedişi ile beraber ortaya çıktı. 1994'de, yabancı temsilcilerin tescil yasası altında kaydedilen 741 adet birey ve firma vardı."

Örneğin etnik gruplar arasında, David D. Newsom'a (eski elçi ve devlet müsteşarı, hali hazırda Virginia Üniversitesi'nde görevli) göre hiçbir grup Amerikan Yahudi Cemiyeti kadar dış politikayı etkilemede başarılı değildir. Diğer gruplar da örneğin Çin, Yunan ve Tayvan lobileri sadece kongreye mail yağdırmakla kalmaz aynı zamanda medyayı kullanmaya çalışmaktadırlar ve amaçları için televizyonla fikir gazetelerini hedef almaktadırlar. Newsom, lobiciliğin, baskı gruplarının ve onların medya ve kongre aracılığıyla ikna edici imaj yaratma çabalarının pek çok örneğini sunmuştur (Mowlana1997, s.32).

Dış haberlerde gazetelerin haber kapsamını etkileyen başka bir faktör ise gazetenin sahip olduğu ilkeleri bağlı olarak koruması gereken imajıdır. Friel ve Falk (2004) "The Record of the Paper: How the New York Times Misreports US Foreign Policy" adlı kitaplarında New York Times'ın ABD yönetiminin Irak savaşına girerken öne sürdüğü kitle imha silahı tezini desteklediğini belirtmişlerdir. New York Times gazetesi Amerikan hükümetine verdiği bu destek sonucu 2004 yılında özür dilemiştir. Bu olay sonrası ciddi şekilde prestiji sarsılan ve dış haberlerde hükümetle aynı çizgide görünen New York Times'ın imajını düzeltmek için dış habercilikte liberal değerlere dönüş yapması şaşırtıcı olmamıştır. Çünkü kötü imajın gazetenin yıllardır koruduğu saygın kimliğini zedelemesi ve en sonunda gazetenin tirajını düşürmesi bir olasılık olarak görülebilir.

Said Amerikan ve diğer Batılı medyanın hükümetlerine bağlılıktan çok kendi kültürel dokularından dolayı tonlarının İslam karşıtı olduğunu ve Batı medyasının İslam'ı hem kişiler hem medeniyetler açısından vahşi ve yıkıcı bir inanç olarak portrelediğini belirtmiştir. Bu durum bir Müslüman çoğunlukluülkelerin Batılı ülkeler tarafından nasıl algılandığını ortaya koymak isteyen araştırmacılar açısından önemlidir (Saleem, 2007, s.144).

Kocabay'a (2010, s.133) göre, Batı'nın dışında yer alan ülkeler uluslararası habere ancak başlarına gelen kötü olaylarla, karmaşayla, şiddetle konu olabilmektedirler. Oralarda sanki hiç iyi bir şey yaşanmamaktadır, tercih edilen sunuş şekli bu yönde gelişmektedir. Bunları gören Batılı izleyiciler/okurlar için oralar birer felaket yuvasıdır, oluşturulmak istenen imaj da hep bu olmuştur. Ötekine ilişkin haberlerde her zaman olumsuzluklar vurgulanmaktadır, olumlu olanlarsa ya söylenmemekte ya da üstü kapalı bir şekilde değinilmektedir.

Dış haberlerde medya politika ilişkisine dair uluslararası halkla ilişkiler etkisi, algılama yönetimi, ülkelerin birbirleri adına yaptığı olumsuz algı çalışmaları, oryantalizm vb. gibi farklı yaklaşımların yanında Entman gibi isimler direkt olarak ilk iki bölümde verilen Rıza Üretimi- Propaganda Modeli ve Endeksleme Hipotezinin eleştiren yeni yaklaşımlar ortaya koymuştur. Entman (2003) Rıza Üretimi- Propaganda Modeli ve Endeksleme Hipotezinin artık dış haberlerde medya siyaset ilişkisini yansıtmadığını yapısal ve konjonktürel değişimlerin olduğunu iddia etmiştir:

"Soğuk Savaş dönemine kıyasla çok daha karmaşık ve tahmin edilemez bir dünya sistemi var. Bu yeni ve hala evirilen uluslararası sistem işlerken medya güvenilebilir ve bir şekilde daha az riayetkâr."

Entman "Projections of Power: Framing News, Public Opinion and U.S Foreign Policy," adlı kitabında Beyaz Saray'ın pozisyonu, haber kapsamı ve kamuoyunun uyumun daha az olduğunu ve Soğuk Savaş periyoduna göre daha fazla değişkenlik gösterdiğini ileri sürmüştür. Entman bu durumu Soğuk Savaş çerçevesinin ortadan kalkmasına ve terörle savaş çerçevesine Soğuk Savaş çerçevesi kadar itibar edilmediğini şöyle açıklamıştır:

"Eğer terörle savaş zamanında, özellikle ilk yıllarında, Soğuk Savaş'ın olduğu kadar birleştirici bir çerçeve sağlamayı başarsaydı, Haber organizasyonları zamanında atalarının kızıl (komünist) korkusuyla 1940 ve 1950'lerde yaptığı gibi Beyaz Saray'ın çizgisine tutkulu bir biçimde atlasaydı, Amerika 2002'in sonbaharında tek başına Irak'a karşı savaşa girmesi ve savaş isteğine karşı inanılmaz bir halk desteği söz konusu olurdu. Bunun yerine, o zamana kadar Bush'un Usame Bin Ladin ile Saddam Hüseyin arasında bir bağ kurma çabaları eleştirilere maruz kaldı. Önemli cumhuriyetçilerinde bulunduğu demokrat, gazetecilerden

oluşan muhalifler belirdi. 2002'in yazındaki direnç Bush'un yönünü değiştirmesine yol açtı"(Entman, 2004, s.2-3).

Giffard aynı şekilde Amerika ve Sovyetler arasında düşmanlığı vurgulayan Soğuk Savaş çerçevesinin gerilemesinden sonra 1990'ların çerçevelerin değişimine şahit olduğunu ileri sürmüştür (Dell'Orto, Dong, Moore, Schneeweis, 2004, s.297).

Entman'a (2003) göre KAL (Kore Hava Yolları Kazası) kolay bir olaydı. Bu olay bir örnek olarak Sovyetlerle ilgili dominant Soğuk Savaş beklentilerine tam olarak uygun olarak değerlendirilebilir. Ama medya olaylar ve konular daha muğlakken daha fazla otonimiye sahip olmaktadır. Clinton yönetiminin şanssızlığı dünya meselelerinde büyük bir kültürel belirsizlik dönemine rast gelmesidir. Bu kültürel belirsizlik Clinton'ın medyayı yönlendirmesini çok daha zorlaştırmıştır ve sonuçta Clinton'ın politikaları Beyaz Saray'ın istediği gibi basında yer almamıştır. Bush hükümeti açık bir şekilde terörizme karşı olan savaşının gazetecilere ve son tahlilde halkın dış ilişkileri algısına rehberlik eden dominant bir paradigma olarak Soğuk Savaşın yerini almasını ummuştur. Tek bir paradigma halkın algısını şekillendirdiğinde, hemen hemen tüm dış krizler ve askeri kararlar dominant konsept tarafından asimile edilebilir.

Terörizmin komünizm korkusu kadar dominant bir konsept olmadığını öne süren Entman argümanını Soğuk Savaş'la gelişen sistemik değişim ile kısıtlamamıştır. Entman, haber medyası, uluslararası ilişkiler ve dış politikadaki durumu geniş bir eğilimin parçası olarak özgürce tanımlama yeteneğindeki artışı görmüştür (bu durum böylece hükümetin çerçeveleme üzerindeki politik kontrolünü sınırlar). Entman, sivil haklar, anti-Vietnam hareketleri ve Watergate skandalının baskısı altında yönetim süreci açılım gösterdiğini ve açıklığın olayların çerçevelenmesinde zorunlukların yerini itirazlara bırakmasına ve başkanların her dediğinin olduğu sistemin kalkmasına yol açtığını belirmiştir (Thune, 2009, s.50).

Entman'ın ortaya koyduğu yeni şartlarla beraber dış politika yapıcıların yaşadığı medya baskısı medyanın gücüne yönelik bir etki olarak uzun süredir dile getirilir. Haber medyası dış politik sorunlarda insanların birincil enformasyon kaynağını oluşturmaktadır. Örneğin İngiltere ve ABD'de dış ilişkilere kamunun verdiği öneminmedyanın o konuya

gösterdiği ilgiye göre düzenli olarak düştüğü ve yükseldiğine dairönemli kanıtlar ortaya konmuştur. Yapılan bir çalışmada İngiliz halkının 1990 ile 2000 yıllarıarasında dış politika sorunlarına verdikleri önem ile The Times gazetesinde dış ilişkilerüzerine yayınlanan makaleler arasında önemli bir ilişki bulunmuştur. BirleşikDevletlerde ise 1981 ile 2000 yılları arasında Amerikan halkının dış politika sorunlarınaverdikleri önem ile New York Times gazetesinde dış politika sorunlarına ilişkinyayınlanan bir dizi makale arasında önemli bir ilişki bulunmuştur (Bayram, 2011, s.282).

Farklı bir örnek olarak Thune (2009) Norveç Dış İşleri Bakanı Jonas Gahr Støre ile yaptığı ropörtajda, Norveç Dış İşleri Bakanı dış ilişkilerde karar verme sürecinde medyanın etkisini ciddi olduğunu ve haber medyasının politikayla iç içe girdiğini belirtmiştir. Store Medyanın mesajları iletmede medyanın politikacının aracı olduğunu da ortaya koyan bakan bu söylemiyle medyaya aşırı bir güç yüklemiştir.

Ancak siyasilerin medyanın güçlü olduğunu öne sürmeleri medyanın tamamen özgür ve dominant bir güç olduğu anlamına gelmemektedir. Medya liberal çoğulcu paradigma üzerinde var olduğundan yani haber medyası modernleşmeyi bir konsept olarak benimsediği için doğal olarak kendi ülkelerinin demokratik hükümetleriyle çoğu olayda aynı çizgide kalmaları normaldir**.**

Bu noktada modernleşme kuramını açmak gerekirse: Modernleşme diğer bir deyişle "gelişme" kuramı 1960'ların başında gelişmeci düşünceden ortaya çıkmıştır. David Lerner, Wilbur Schramm gibi isimlerin öncüleri olduğu bu kuramın anlayışına göre; az gelişmişliğin nedeni olan, geleneksel düşünce ve davranış kalıpları ile inanç ve değerler sisteminin terki halinde, kendiliğinden gelişme süreci gerçekleşecektir. Bu görüş taraftarlarına göre her toplumun kaçınılmaz bir biçimde aynı yapısal özellikleri içeren dönüşüm geçirmesi modernleşme için bir şart olarak tanımlanmıştır (Uluç, 2003, s.92).

ABD'nin başta tarafsız kaldığı 1. Dünya Savaşı'nın, bitimine yakın müdahil olması bu ülkenin geleneksel izolasyonist politikasını (Monroe Doktrini) terk ederek daha aktif bir dış politika izleyeceğinin sinyallerini vermiştir. Bu durumda dünyanın yeni yükselen gücü olan ABD'nin diğer ülkelerin kamuoylarını da dikkate alma sonucunu getirmiş, ABD'de kamuoyu araştırmalarına ilginin yoğunlaşmasına neden olmuştur. 1. Dünya Savaşı sonrası

arzulanan barış ortamı Doğu'da komünizm ideolojisinin Rus topraklarından yayılması ve Batı Avrupa'da faşizm tehdidinin belirmesi ile sağlanamamıştır. Söz konusu dönemde Birinci Dünya Savaşı'nda denemeleri yapılan radyo, önemli bir propaganda ve kamuoyu oluşturma aracı olarak kullanılmış, gazete baskı tekniklerindeki yeniliklere bağlı olarak haberler daha geniş kitlelere ulaşmış, ideolojilerin propaganda amaçlı destekledikleri sinema filmleri çekilmiştir (Bayram, 2011, s.123-124).

Nasıl komünizm ve faşizm kendi ideolojisini yaymak için kitle iletişim araçları üzerinden propaganda amacı güdüyorsa kapitalist liberalizm de aynı şekilde kitle iletişim araçları üzerinden dünyayı modernleştirmeye çalışmıştır. Her ne kadar Soğuk Savaş'ın bitmesiyle bir dönemin kapandığı ve medyanın eski pratiklerinden sıyrılmaya başladığı ileri sürülse de medyanın özellikle demokrasisini konsolide edememiş ülkelere bakış açısının kendisinin üzerinde yaşadığı kapitalist liberal bakış açısından etkilenmeyeceğini söylemek neredeyse imkansızdır. Örneğin Wall (2014) Batılı gazeteciler demokrasisini konsolideedememiş ülkelerdeki hemen hemen her gösteri, protesto veya ayaklanmaya aşırı demokratik bir paye yüklediğini belirtmiştir.

Malek ve Wiegand(s.8) çalışmalarında bu konuda Rusher'dan şu alıntıyı yaparlar:

"Bir eleştirmenin coşkulu bir biçimde belirttiği gibi: 'Maalesef, bizim medya elitlerimiz tarafından sunulan olayların versiyonları Amerikan liberalizminin politik amaçlarına hizmet etmek için dizayn edilen meyilli haber hikâyelerinin sistematik bir biçimde verilmesinden başka bir şey değildir."

Entman medyanın amacının demokrasiyi geliştirmek olduğunu ama bunu yapmadığını söylemiştir (Malek, Wiegand, 1997, s.16). Entman burada medyanın modernleşmeyi yaymadaki rolünü kabul etmekle beraber bunun gerçekleşmediğini belirtmiştir. Yani Entman'a göre dünyaya sunulmak istenen ve dünyadaki ülkelerin o paradigmal yaklaşımlarla eleştirildiği kapitalist liberalizmin getirdiği demokratik anlayış bile tam olarak savunulamamaktadır.

Dell'Orto, Dong, Moore, Schneeweis'a (2010, s.298) göre bu noktada modernleşme kavramının öne çıkmasının nedeni Amerika'nın demokrasi kavramı üzerinden attığı adımlardan girdiği savaşlara kadar pek çok politikasını meşrulaştırma çabasıdır. Amerikan

yönetiminin Suudi Arabistan gibi demokrasinin olmadığı ülkelerle iyi ilişkileri olmasına rağmen Amerikan hükümetinin çıkarlarına göre bir ülkenin anti-demokratikleşme söylemini dış ilişkilerde bir sopa olarak kullandığı iddia edilebilir. Örneğin uluslararası ilişkiler alanındaki bir akademisyen olan Talbott 20. yüzyıl boyunca Amerikan Hükümetinin dış ilişkilerdeki kararlarını haklı göstermek ve yabancı ülkeleri düşman ya da dost olarak sınıflandırmak için demokrasi konseptini kullandığını ve medyanın bu ayrımı uluslararası haberlerde yansıttığı bu yüzden yansıttığı söylemiştir. Bu durumun birinci bölümde yer verilen kültürel emperyalizm ile yakın bir ilişkisi olduğu, eşdeyişle kültürel emperyalizm ile modernleşme kuramlarının farklı açıdan bakan düşünürlerin birbirine yakın şeyleri aktarması olarak tanımlanabileceği ileri sürülebilir.

Bu noktaya farklı bir açıdan bakan Frizis (2013) şunları söylemiştir:

"Liberal düşünce okulu çağdaş dış politika yapıcıları için medyanın önemi adına bir açılım sunmuştur. Liberal devletler kendilerini demokrasi, serbest Pazar ve insan hakları gibi değerlerle tanımlamaya meyillidir, sivil topluma önem verirler ve liberal olmayan devletleri dünya barışı açısından tehdit olarak algılarlar. Bu liberal kolektif kimlik üyelerine sadece öz-referans sistemi sunmaz ayrıca liberal yükümlülükler çerçevesi altında hareket etmeyi onlara sağlar. Sonuç olarak heterojen, yarı-liberal bir dünya bağlamında medya dâhil olmak üzere, aktörler arasındaki etkileşim giderek kompleksleşir. Çünkü medyanın hükümetlere karşı olan baskısı giderek artmaktadır."

4.AMERİKAN MEDYASINDA NEW YORK TİMES ÖRNEKLEMİNDE MEDYA POLİTİKA İLİŞKİSİNİN ANLAMLANDIRILMASINA YÖNELİK İÇERİK ANALİZİ

3 Temmuz Mısır Askeri Müdahalesi örnek olayı Amerikan medyası evreninde örneklem olarak seçilen New York Times gazetesi üzerinden içerik analizi kriterlerine göre değerlendirilecektir. Çalışmanın problemi, amacı, önemi, hipotezleri, kapsam ve sınırlılıkları, örnek olay, evren ve örneklemi, yöntemi ve tanımları ayrı başlıklar halinde aktarılacaktır. İçerik analizinden elde edilen veriler "bulgular" başlığı altında 16 ayrı tablo ile sunulacaktır. İçerik analizine yönelik yapılan çalışmadan elde edilen nicel verilerin değerlendirilmesi yapılarak çalışma sonuç bölümüyle bitirilecektir.

4.1.Çalışmanın Problemi

Medya organizasyonlarının karar verme noktasında insanları ve siyasileri ne derecede etkilediği kitle iletişim çalışmalarının en önemli sorularından birini oluşturmaktadır. Hem Marksist hem Liberal terminolojiden düşünürler medya organizasyonarının etkisine önem vermiş ve kamuoyunun oluşmasında medyanın önemini vurgulamışlardır. Bununla beraber küreselleşme ve teknolojik gelişmeler medya etkisinin küresel alanda ne boyutta olduğunu tartışmaya açmıştır. Medyanın uluslararası boyutta da kamuoyu oluşturabildiği noktasındaki çalışmaların etkisiyle medyanın siyasi elitler için uluslararası alanda rıza üretimi gerçekleştirip gerçekleştirmediği ya da uluslararası bir bekçi köpeği (watchdog) rolü oynayıp oynamadığı tartışılmıştır.

Bu tartışmalar sonrası, dış haberlerde medya politika ilişkisini, hükümet hegemonyası üzerinden ele alan Rıza Üretimi-Propaganda Modeli ve Endeksleme Hipotezi yaklaşımları ve bu ilişkiyi medya hegemonyası üzerinden elen CNN Etkisi yaklaşımları ortaya çıkmıştır. Dış haberlerde medya politika ilişkisini hegemonya üzerinden algılayan alan Rıza Üretimi-Propaganda Modeli ve Endeksleme Hipotezi yaklaşımları medyanın ancak Amerikan elitleri arasında bir ihtilaf olması durumunda, eleştirel bir haber kapsamı ortaya koyabileceğini öne sürmüşlerdir. Dış haberlerde medya- politika ilişkisini ele alan bir başka

yaklaşım CNN Etkisi'dir. Bu yaklaşım dış haberlerde medyaya ciddi bir güç atfederek insani dram gibi durumlarda kamuoyu etkisi üzerinden medyanın hükümetin politikasını değiştirebileceğini ileri sürer.

3 Temmuz Mısır Askeri Müdahalesi söz edilen yaklaşımlardan ortaya çıkan hipotezlerin sınanmasına imkân verdiği düşüncesinden yola çıkılarak seçilmiştir. Mısır, Amerikan hükümetinin Orta Doğu'da en çok önem verdiği ülkeler arasında gösterilmektedir. Bu önemin nedeninin İsrail'in güvenliği olduğu konusunda bir çıkarımda bulunmak yanlış olmayacaktır. Amerikan hükümetinin kendi garantörlüğünde imzalanan 1979 Mısır İsrail barış antlaşmasına verdiği önem ve Mısır'ı kontrol edebilmek adına her yıl Mısır ordusuna verdiği 1,5 Milyar dolarlık hibe bu önemi ispatlar nitelikte unsurlar olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan, Rıza- Üretimi-Propaganda Modeli ele alındığında, Amerikan hükümetinin Amerika'nın en önemli gazetesi olarak ele alınan ve gündem belirleme gücü atfedilen bir gazete üzerinden rıza üretmesi oldukça normal karşılanabilir. Aynı şekilde CNN Etkisi yaklaşımına göre insanı kayıpların ve zulümlerin bu derece çok yaşandığı bir olayda New York Times gibi önemli bir gazetenin eleştirel haber kapsamının yarattığı kamuoyuyla Amerikan hükümetinin politikasını değiştirmesi tahmin edilebilir bir sonuç olarak ortaya çıkabilir. Bu yaklaşımların temel hipotezlerine cevap verebilmesi açısından 3 Temmuz Mısır Askeri Müdahalesi örnek olay seçilmiştir.

Sonuç olarak bu bakış açıları doğrultusunda, çalışmanın problemi dış haberlerde medya politika ilişkisini ele alan baskın yaklaşımların (Rıza Üretimi-Propaganda Modeli, Endeksleme Hipotezi ve CNN Etkisi) dış haberlerde medya politika ilişkisinin güncel durumunu açıklayıp açıklayamadığının belirlenmesidir.

4.2.Çalışmanın Amacı

Küreselleşme etkisi ve yeni teknolojik gelişmeler ile medya, sadece iç politikada değil artık dış politikada da etkin bir güce sahip olmuştur. Bu etki göze alındığında, çalışmanın problem kısmında yer verilen yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Çalışmanın öncelikli amacı, adı geçen yaklaşımların dış haberlerde medya-politika ilişkisini güncel durumunu açıklayamadığını ortaya koymaktır. New York Times gazetesinin internet sitesinde 3 Temmuz 2013 Mısır Askeri Müdahalesine dair yapılan içerik analizi ile bu yaklaşımların dış haberlerde

medya siyaset ilişkisini açıklamakta yetersiz olduğu ortaya konmuştur. Bu doğrultuda sonuç bölümünde, dış haberlerde medya politika ilişkisi adına yeni bir kavramsal çerçeve adına neler söylenebileceğini belirtilecek ve dış haberleri etkileyen diğer parametreler ortaya konulmaya çalışılacaktır.

4.3.Çalışmanın Önemi

Medyanın siyaset ve kamuoyu arasında bir köprü olma işlevi yeterince önemli olarak adlandırılabilecek olsa da medyanın artık sadece toplumsal olayları gözlemleyip halka aktaran bir aracı olmadığı, bu toplumsal olaylardaki herhangi bir aktör kadar önemli olduğu bir varsayım olarak ele alınabilir. Gezi Parkı olaylarında, hükümet yanlısı olmakla itham edilen pek çok Türk televizyon kanalı ve gazete protestocuların birebir hedefi haline dönüşmüştür. Aynı zamanda Türk hükümeti yabancı medya kuruluşlarını olayları büyütmekle suçlamıştır. Spesifik bir örnek vermek gerekirse Hükümet kanadından Başbakan Baş Danışmanı Ertan Aydın "Orientalism Strikes Back," (Oryantalizm'in Geri Dönüşü) adlı makalesiyle yabancı basında Türkiye adına çıkan olumsuz haberleri, "Oryantalizmin Geri Dönüşü" olarak nitelenmiştir. Bu açıdan bakıldığında, medyanın liberal değerler üzerinden oluşturulan yapısı ciddi bir biçimde sorgulanmakta ve medyanın belli amaçlar doğrultusunda belli güç odakları için propaganda yaptığı ileri sürülmektedir.

2013 yılında Amerikan medyasının eleştirildiği bir başka olay 3 Temmuz Mısır Askeri Müdahalesi olmuştur. Amerikan medyası, Amerikan hükümeti gibi askeri müdahaleyi darbe olarak tanımlayamamak ve ölümleri görmezden gelmekle suçlanmıştır. Bu eleştiriler ele alındığında, Amerika'nın en önemli gazetelerinden New York Times'ın dış haberlerde Amerikan hükümeti çıkarları adına hareket edip etmediğinin 3 Temmuz Mısır Askeri Müdahalesi örnek olayı üzerinden ortaya çıkartılması dış haberlerde medya kuruluşlarının hükümetleri adına uluslararası rıza üretip üretmedikleri noktasında ciddi bir değer taşımaktadır.

4.4.Çalışmanın Hipotezleri

Çalışmanın hipotezleri kuramsal bölümde yer verilen yaklaşımlar temelli alınarak belirlenmiştir. Kuramsal temelli hipotezlerin hangi kuramsal temelden beslendiği parantez

içinde belirtilmiştir. Diğer hipotezler (7 ve 8'inci hipotezler) çalışmadan elde edilen verilere göre oluşturulmuştur. Bu çerçevede, çalışmanın hipotezlerini şöyle sıralamak mümkündür:

1: Amerikan elit medyası farklı alanlardaki iş ortaklıklarına sahiptir ve kapitalist mülkiyet yapısı nedeniyle bu medya şirketleri güçlü elitlerin elindedir(Rıza Üretimi-Propaganda Modeli).

2: Amerikan elit medyası ticari yapılanması nedeniyle Amerikan hükümetine bağlılığından dolayı onun adına uluslararası rıza üretir (Rıza Üretimi- Propaganda Modeli).

3:Amerikan elit medyası Amerikan siyasi elitleri arasında bir ihtilaf olmadan eleştirel haber kapsamı ortaya koyamaz (Rıza Üretimi- Propaganda Modeli ve Endeksleme Hipotezi).

4: İnsani dramların medya haber kapsamında yer almasının yarattığı kamuoyu Amerikan hükümetinin politikasını değiştirmesine yol açar (CNN Etkisi).

5: Amerikan elit medyası insani dramlara karşı hassastır (CNN Etkisi).

6: Amerikan elit medyası uluslararası alanda bekçi köpeği rolü oynar.

7:Amerikan elit medyası ordu tipi anti-demokratik yapıların demokrasiye müdahilliğini eleştirir.

8:Amerikan elit medyası İslami kökenli siyasi hareketler demokratik yollarla iktidara geldiğinde onları meşru olarak değerlendirebilir.

4.5.Çalışmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Çalışmanın örneklemini, bir evren olarak Amerikan medyasından New York Times gazetesi temsil etmektedir. Bu gazetenin örneklem olarak seçilme gerekçelerine evren ve örneklem bölümünde değinilecektir.

İçerik analizi adına tarih sınırlandırması, Mısır Askeri Müdahalesinin gazete haber kapsamlarında yer almaya başladığı 03.07.2013 tarihinden 15.07.2013 tarihine kadar geçen süredeki 16 haber ve ordunun halka karşı şiddet olaylarında artış gösterdiği 14.08.2013 tarihinden 17.08.2013 tarihine kadar geçen süredeki 4 haber olmak üzere toplamda 20 haber içermektedir. Gazetenin hem askeri müdahaleye hem de şiddet olaylarına karşı bakış açısını tam olarak gözlemleyebilmek amacıyla bu tarih aralıkları seçilmiştir.

Verili tarihlerdeki haberler "rastgele seçim yöntemine" göre seçilmiştir. Gazetede op-ed (genelde gazeteyi temsil eden başyazıdaki görüşün tersini savunan yazı) olarak belirtilen makaleler ve okuyucu mektupları, gazetenin editöryal görüşünü temsil etmemesi nedeniyle analize dâhil edilmemiştir.

Yapılan analiz ile ilgili sınırlılıkların dışında genel olarak çalışmanın sınırlılıkları şöyledir:

Çalışmada dış haberlerde medya politika ilişkisine dair baskın yaklaşımlar olan Rız Üretimi-Propaganda Modeli, Endeskleme Hipotezi ve CNN Etkisi'nin dış haberlerde günümüz medya politika ilişkisini açıklama noktasında yetersiz kaldıkları ileri sürülmüştür ve bu yaklaşımların dış haberlerde medya politika ilişkisini tek boyutlu olarak açıkladıkları ortaya konmuştur. Bu sonuçlara New York Times gazetesinin 3 Temmuz 2013 Mısır Askeri müdahalesinden ulaşılmıştır. Öncelikle bu çalışmanın tüm Amerikan medyasını kapsamaktan çok Amerikan elit medyasını kapsadığı belirtilmelidir. Çalışmada, dış haberlerde medya politika ilişkisine dair yaklaşımların temel hipotezleri sınanmıştır ve bu baskın yaklaşımların bu ilişkiyi çok basit bir hegemonya ilişkisi olarak gördükleri ya da medyaya aşırı bir güç atfettikleri görülmüştür. Ortaya çıkarılan bulgular Üçüncü Bölümde bu konuda çalışma yapan araştırmacıların söyledikleri gibi bu ilişkinin çok daha karmaşık bir ilişki olduğunu doğrular niteliktedir. Ancak bu çalışmanın bir yüksek lisans tezi olduğu düşünüldüğünde, bu karmaşık ilişkiye, yeni bir kavramsal çerçeve önerilmesinin bu çalışma adına bir sınırlılık olduğu kabul edilebilir.

4.6.Çalışmanın Örnek Olayı Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın örnek olayı 3 Temmuz Mısır Askeri Müdahalesidir. 29 yıl 120 gün süren Mübarek rejimine karşı ayaklanan halkın gerçekleştirdiği devrimden sonra işbaşına gelen ilk cumhurbaşkanı olan Muhammed Mursi, 2013'ün Nisan ayında başlayan eski rejim yanlılarının, gençlik hareketlerinin ve diğer seküler kesimlerin başını çektiği muhalefetin yoğun protestoları sonucunda 3 Temmuz'da Genelkurmay Başkanı Abdül Fettah El-Sisi'nin müdahalesi ile görevinden uzaklaştırılmıştır. Ülkede meşru yollarla işbaşına gelen hükümete karşı yapılan bu harekâtın ardından başta Müslüman Kardeşler olmak üzere diğer birçok İslamcı hareket darbe karşıtı protestolara başlamışlardır. Ramazan ayında dahil olmak üzere Rabiatül Adeviye ve Nahda meydanlarında toplanan binlerce darbe karşıtı gösterici Mursi'nin görevinin iade edilmesini talep etmiştir. Askeri yönetimin protestoculara karşı müdahalesi ise sert olmuştur ve sivil kalabalıklara zaman zaman silahlı müdahalelerde bulunan ordu birliklerinin açtığı ateş onlarca kişinin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. 14 Ağustos'ta ise Rabiatül Adeviye ve Nahda meydanlarına yapılan kanlı baskınlar sırasında yüzlerce darbe karşıtı sivil güvenlik güçleri tarafından öldürülmüştür (Telci, 2014, s.13).

Dış haberlerde medya politika ilişkisini ele alan Rıza Üretimi- Propaganda Modeli, Endeksleme Hipotezi ve CNN Etkisi, Amerikan medyası üzerinde yapılan çalışmalar ve araştırmalar sonucu ortaya çıkartılmış yaklaşımlardır. Bu yaklaşımların günümüz dış haberlerinde medya politika ilişkisini açıklamada yetersiz kaldığı problemini ele alan bu çalışmada, bu bilgiler göz önünde bulundurularak Amerikan medyası evren olarak seçilmiştir.

Amerikan medyasından örneklem olarak alınan New York Times'ın Orta Doğu ile ilgili haberlere sıklıkla yer vermesi ve köklü gazeteler arasında en çok rağbet gören internet haber sitesine sahip olması, bu gazetenin tercih edilme gerekçelerini oluşturmuştur. Ayrıca New York Times, Yüksel'in de (2000, s.9) aktardığı şekilde: "New York Times Beyaz Saray ve ateşlici olaylar bir konuyu Amerikan medyası gündemine yerleştirmekte rol oynamaktadır." Eş deyişle New York Times Beyaz Saray ve ateşli olaylar gibi medya gündemini oluşturmakta etkin bir güç olarak kabul edilmektedir. Entman (2004; s.10) New York Times'ı tüm medyayı etkileyen bir gazete olarak tanımlamıştır.

New York Times'ın yakın bir tarihte tamamen dijital yayıncılığa geçiş yapma kararı ve CNN Etkisi kuramına göre anlık haberciliğin önemli olması gazetenin internet sitesinin analiz için seçilmesini sağlamıştır.

4.7.Çalışmanın Yöntemi

Çalışmamızda New York Times gazetesinin 3 Temmuz Mısır Askeri müdahalesi haber kapsamına uygulanacak İçerik analizinin yöntemi, araştırmacının çok geniş miktarda da olsa metinsel bilgiyi incelemesine ve özelliklerini sistematik olarak tanımlamasına; iletişim içeriğinde bulunan, örneğin çokça kullanılan anahtar sözcüklerin sıklığı gibi daha önemli yapıları bulmasına olanak sağlamaktadır (Uyanık, 2012, s.148).

Toplanan verilerin hem nicel ve hem de nitel değerlendirmeye tabi tutulmasını öngöreniçerik analizini özetle tanımlamak gerekirse: İçerik analizi, metinden çıkarılan geçerli yorumların bir dizi işlem sonucu ortaya konulduğu ve metnin içeriğine dair tekrarlanabilir ve geçerli sonuçların çıkartıldığı sistematik ve tarafsız bir araştırma tekniğidir (Koçak ve Arun, 2006; s.22).

İçerik analizi yöntemi, çalışma sorununun ve araştırma amacının ortaya konulması, araştırma nesnelerinin seçilmesi, araştırma zamanının belirlenmesi, hipotezlerin oluşturulması, değişkenlerin somutlaştırılması, sınıflandırmaların yapılması, örneklemin tanımlanması, ön kodlama, kodlama ve sonuçların yorumlanması aşamalarını kapsamaktadır (Alver, 2013, s.300). İçerik analizi yapılan metinlere yönelik kodlamalar, kuramsal bölümde yer alan teorilere göre oluşturulan hipotezleri cevaplama amacıyla oluşturulmuştur. Konunun nicel ve nitel olarak değerlendirilmesini sağlayacak kodlar ve bunların yer aldığı tablolar "bulgular" başlığı altında yer verilmiştir.

Rıza Üretimi-Propaganda Modeli medyanın dış haberlerde hükümet adına rıza ürettiğini öne sürmektedir. New York Times'ın Mısır askeri Müdahalesinin olduğu 3 Temmuz ile etkisinin haber kapsamında sürdüğü 15 Temmuz tarihlerindeki haberlerine içerik analizi uygulanarak gazetenin bu konuda Amerikan hükümeti için rıza üretip üretmediği gözlemlenmiştir. Mısır Askeri Müdahalesi sonrası3 Temmuz 15 Temmuz aralığında şiddet olayları görülmüştür. Ancak, Mısır'da şiddet olaylarının doruğa çıktığı 14 Ağustos 18

Ağustos arasındaki haberler analiz kapsamına alınarak gazetenin tutumunu daha açık bir şekilde gözlemleme gereksinimi duyulmuştur. Bu noktada amaç kuramsal bölümde yer verilen, medyanın acı çeken insanlara haber kapsamında yer vermesi ile oluşan kamuoyunun Amerikan hükümetini politika değiştirmeye zorlayacağını ileri süren CNN Etkisi yaklaşımını gözlemlemektir.

a.Verilerin Toplanması ve İşleme

Çalışmanın sınırlılığı bölümünde yer verilen tarih aralığında rastlantısal seçim yöntemine göre 20 haber ele alınmıştır. Amerikan hükümeti, Mısır ordusu, Müslüman Kardeşler ve Müslüman Kardeşler muhalefeti 3 Temmuz Mısır Askeri Müdahalesi aktörleri olarak belirlenmiştir. Bu aktörlere yönelik anahtar kelimeler ve yargılar Rıza Üretimi-Propaganda Modeli ve CNN Etkisi yaklaşımlarını temel alarak oluşturulan hipotezler göz önüne alınarak kodlanmıştır. Elde edilen bulgular tablolar aracılığıyla ortaya konmuştur.

b.Amerikan Hükümetinin Mısır Askeri Müdahalesine Dair Açıklamalarına Yer Verilmesi

Kuramsal bölümde incelenen CNN Etkisi yaklaşımı medyanın acı çeken insanlara haber kapsamında yer vermesi ile oluşan kamuoyunun Amerikan hükümetini politika değiştirmeye zorlayacağını ileri sürmektedir. CNN Etkisi yaklaşımı temelli hipotezleri sınamak için birinci kısım, yapılacak içerik analizi ile New York Times gazetesinin acı çeken insanlara haber kapsamında yer verip vermediğini tespit etmektir. İkinci kısım ise Amerikan hükümetinin Mısır konusunda politika değiştirip değiştirmediğinin ortaya çıkartılmasıdır. Bu durum Amerikan hükümetinin açıklamaları üzerinden "Amerikan Hükümeti ve Diğer Siyasi Elitlerin Mısır Değerlendirmeleri," başlığı altında açıklanmıştır.

c. Mısır Askeri Müdahalesi Konusunda Amerikan Hükümeti ve Diğer Siyasi Elitlerin Değerlendirmeleri

Kuramsal bölümde incelenen Rıza Üretimi-Propaganda Modeli ve Endeksleme Hipotezi ciddi bir elit ihtilafı olmadan Amerikan medyasının eleştirel haber kapsamı ortaya koyamayacağını ileri sürer. Rıza Üretimi-Propaganda Modeli ve Endeksleme Hipotezi temelli hipotezleri sınamak için birinci kısım, yapılacak içerik analizi ile New York Times

gazetesinin eleştirel bir haber kapsamına yer verip vermediğini tespit etmektir. İkinci kısım ise Amerikan hükümeti(demokratlar) ve diğer elitlerin (Kongre üyeleri, Cumhuriyetçiler) açıklamalarını ele almaktır. Bu açıklamalar "Amerikan Hükümeti ve Diğer Siyasi Elitlerin Mısır Değerlendirmeleri," başlığı altında ele alınmıştır.

4.8.Çalışmanın Tanımları ve Aktörleri

Bu çalışmada adı geçen aktörler ve bu çalışmada tanımlanması gereken kavramların kısa bir açıklamasını yapmakta fayda vardır.

Amerikan Elit Medyası: İçinde çalışmanın örneklemini oluşturan New York Times gazetesinin de bulunduğu sıradan halkdan çok siyasi, ekonomik ve toplumsal etkisi bulunan okuyuculara hitap eden medya organizasyonları.

Nesnellik: Öznel etki ve öğelerden bağımsız olabilme durumunu ifade etmek icin kullanılan bir terimdir. Haberde nesnellik bir ideal olarak var olmuştur ve Amerikan gazeteciliğinde önemli bir yer tutmaktadır. Nesnellik ideali ise olguların gazetecilerin yorum ve değer yargılarından ayrılabileceği ve gazetecilerin gerçek dünyaya ilişkin olaylara mesafeli durabileceği varsayımına dayanmaktadır

Oryantalist: En basit bir şekilde oryantalizm yanlısı anlamında kullanılan bir sıfattır. Oryantalizm ise dünyanın Doğu ve Batı olarak iki yöne, dünya halklarının da esas olarak Doğulular ve Batılılar olarak birbirine karşıt ve indirgenemez bütünlüklere bölündüğünü iddia eden ideolojik bir kategoridir. Diğer bir deyişle Batılıların Doğuluları entrosentrik bir şekilde algılamalarıdır.

Ortadoğu: Ortadoğu, "Batı" sözcüğü gibi siyasal ve kültürel öğeleri kapsayan ve Batılılar tarafından kavramsallaştırılan bir bölgedir.Asya, Avrupa ve Afrika'nın birbirlerine en çok yaklaştıkları yerleri kapsayan ve birbirine komşu ülkelerin oluşturduğu bölge. Akdeniz'den Pakistan'a kadar uzanır ve Arap Yarımadası'nı kapsar. Bu kavram Batı çıkışlı olduğundan Asya ile Afrika kıtalarından bakıldığı takdirde hiçbir anlam ifade etmemektedir. Bölgenin Batı için önemi zengin yer altı kaynakları ve İsrail'in bu bölgede yer alması olarak sınıflandırılabilir.

1979 Mısır- İsrail Barış Antlaşması: Antlaşma imzalanmadan önceki30 yılda dört kez savaşan iki ülke bu antlaşmayı 26 Mart 1979 tarihinde, Amerikan garantörlüğünde Washington'da imzalanmıştır. Bu antlaşma İsrail'in bir Arap ülkesi ile imzaladığı ilk barış antlaşmasıdır. Müslüman Kardeşlerin iktidara gelmesinden sonra bu antlaşmanın tehlikeye girmesi, İsrail'in Mısır ordusu ile iyi ilişkileri İsrail'in askeri müdahaleyi desteklediğinin iddia edilmesine neden olmuştur.

Müslüman Kardeşler: Mısır'da 1928'de Hasan El-Banna tarafından kurulan Müslüman Kardeşler, başlangıçta inançlı Müslümanlar yetiştirmeyi amaçlayan, Şeriat'ı savunan bir toplum hareketi faaliyet göstermiştir. Arap dünyasının en eski, en etkili ve en büyük İslami hareketi olmakla birlikte birçok Arap ülkesindeki en geniş siyasi muhalif örgütüdür. Çalışmada Müslüman Kardeşler olarak adlandırılan yapı Mısır'da 24 Mayıs'da iktidar olan 3 Temmuz'da ordu tarafından devrilen Özgürlük ve Adalet adlı siyasi partisinin toplumsal tabanı ve uzantılarıdır. Bu partinin genel başkanı ve ordu tarafından devrilen cumhurbaşkanı Muhammet Mursi'dir.

Geçici Hükümet: Müslüman Kardeşler ordu tarafından devrildikten sonra Genelkurmay Başkanı Abdülfettah El Sisi, başbakan yardımcısı ve savunma bakanı olarak yer aldığı geçiş hükümetidir.

4.9.Bulgular

Tablo 1: New York Times Şirketi'nin Diğer Alanlardaki İş Ortaklıkları

Medya Sektörü Dışında	**New York Times**
Kâğıt Üretim Şirketi	Var
Halkla İlişkiler Şirketi	Var
Yazılım Şirketi	Var
Web Tasarım Şirketi	Var
Araştırma Şirketi	Var

New York Times gazetesinin bağlı olduğu şirketin hangi alanlarda iş faaliyetleri yürüttüğü Tablo 1 ile belirtilmiştir. New York Times şirketinin basın yayıncılık dışındaki diğer iş ortaklıkları, yaptığı yatırımlar ana başlıklar oluşturularak tabloda ortaya konmuş ve bu bağlamda şirketin kar yönelimini anlamlandırmamıza olanak sağlamıştır. Tablo 1'den görüldüğü üzere şirketin basın yayıncılık dışında iş ortaklıkları da temel iş alanı olan haberciliğe bir bağlılık içerir. Bu iş ortaklıkları habercilik alanında olmasa da haberciliğe kaynak sağlayan ve basın yayın şirketlerinin iş ilişkisi içinde olması gereken diğer iş alanlarındandır. Habercilik şirketlerinin temelde başka iş alanlarında faaliyet göstermesi, eşdeyişle hükümetle mecburi organik bağlarının olması Birinci Bölümde yer verilen Rıza Üretimi-Propaganda Modeli açısından uyumluluk gösterdiği iddia edilebilir. Ortaya çıkarılan bulgular araştırmaya dair ele alınabilecek bilgiler sunmaktadır.

Tablo 2: New York Times Şirketinin Mülkiyet Yapısı

ANA HİSSEDARLAR			
KURUMLAR	**HİSSE**	**FONLAR**	**HİSSE**
Fairpointe Capital LLC	8.52	ASTON/Fairpointe Mid Cap N	6.53
T. Rowe Price Associates, Inc	6.88	T. Rowe Price Equity Income	4.45
Contrarius Investment Management Ltd	6.82	Lord Abbett Value Opportunities A	1.75
JHL Capital Group LLC	6.76	Vanguard Explorer Inv	1.58
Vanguard Group LLC	4.97	Buffalo Small Cap	1.57
Blackrock Fund Advisor	3.71	Vanguard Small Cap Index	1.55
Boston Co Asset Management LLC	3.43	Vanguard Total Stock Mkt Idx	1.40
Kahn Brothers & CO Inc /DE/	3.17	American Beacon Small Cp Val Inst	0.86
State Street Corp	2.97	SPDR S&P MidCap 400	0.82
Lord, Abbett % Co LLC	2.73	Vanguard Small Cap Value Index Inv	0.79
Wellington Management Company, LLP	2.63	Vanguard Extended Market Idx Inv	0.77
Kornitzer Capital Management Inc	1.70	DFA US Small Cap I	0.66
Dimensional Fund Advisor, Inc.	1.66	Dreyfus Opportunistic Small Cap	0.58
Northern Trust Investmens, N.A	1.63	Fidelity Select Multimedia Portfolio	0.57
BNP Paribas Investment Partners UK Ltd.	1.55	iShares Russell 2000 Value	0.61

Günümüz kapitalist yapısında büyük şirketlerin şirket içi mülkiyet yapısına baktığımızda tek bir sahipten oluşan şahıs şirketlerinden çok farklı hissedarların belirli oranda pay koyup şirketin belirli bir yüzdesi için ortak oldukları hissedarlara dayalı bir mülkiyet yapısı içinde oldukları bilinmektedir. New York Times gazetesinin mülkiyet yapısı Tablo 2 ile belirtilmiştir. Tabloda şirketin hissedarı olan kurum ve fonların adları ve sahip oldukları hisse

oranları belirtilmiştir. Tablonun belirttiği gibi New York Times şirketinin hisseleri pek çok farklı kurum ve fonun elindedir. Bu durum şirketin kapitalist yapı ile uyumunu gösterirken aynı zamanda şirkette bir tekelleşme olmadığını ortaya koyar. Birinci Bölümde, hükümetin medya üzerinde hegemonik bir ilişkisi olduğunu ileri süren Rıza Üretimi-Propaganda Modeli ve Endeksleme hipotezi yaklaşımlarına göre medya kuruluşlarının mülkiyet yapıları ve diğer alanlardaki iş faaliyetleri, hükümet ile mecburi ilişkilerinden dolayı bu hegemonik ilişkide ciddi bir öneme sahiptir. Tablo 1'de belirttiğimiz gibi New York Times'ın diğer iş alanlarındaki faaliyetleri habercilik alanında olmasa da haberciliğe kaynak sağlayan ve basın yayın şirketlerinin iş ilişkisi içinde olması gereken diğer iş alanlarındandır. Eş deyişle New York Times şirketi enerji, finans, inşaat gibi hükümete bağımlılığın çok olduğu iş alanlarında faaliyet göstermez. Ancak New York Times'ın hissedarlarının bu alanlarda faaliyet göstermesi hükümetle medya arasında iş bağlantıları nedeniyle hegemonik bir ilişki kurulduğu ileri süren yaklaşımlar açısından önemli bir veri olarak ele alınabilir.

Tablo 3: New York Times İnternet Sitesinde Yayınlanmış Haberlerin Nesnellik Durumu

NESNELLİK	NEW YORK TİMES	ORAN
Yorum İçeren	16	%80
Yorumsuz	4	%20
TOPLAM	20	% 100

Habercilikte nesnellik veya nesnelliğin olup olmaması uzun süredir tartışılan bir konudur. Bununla beraber nesnel olup olmama durumu gazetenin kendini olaylarda herhangi bir tarafa yakın hissedip hissetmediğini gösterdiğinden bilimsel bir veri olarak önem taşır. Tablo 3'teiçerik analizi yapılan internet sitesinin Mısır haberlerindeki nesnellik durumu belirtilmştir. Kullanılan haber başlıkları ve haber metinlerinde adı geçen aktörlere yönelik kullanılmış sıfatlar tespit edilerek haberler yorum içeren ve yorumsuz kategorilerine yerleştirilmiştir. Tabloya bakıldığında incelemeye aldığımız 20 haber içerinsinden yalnızca dördünün yorumsuz kategorisine dâhil edilebilidiğini ve nesnellik taşıdığı görülebilir. Yorumun dâhil olduğu haber sayısı yorumsuz haberlerden çok daha fazladır. Yorum içeren 16 haber bulunduğu ortaya konmuştur. Bu noktada, genel toplama bakıldığında yorum içeren haberlerin sayısıı % 80 oranındayken yorumsuz haberlerin oranı % 20'de kalmıştır. Bu durum New York Times gazetesinin çalışmada ele alınan tarih sınırlılığında 3 Temmuz 2013 Mısır Askeri Müdahalesine yönelik haberlerine genel olarak taraflı bir yaklaşım sergilediğini ortaya koyar.

Tablo 4: Haber İçeriğine Göre Metinde Sıkça Adı Geçen Siyasi Aktörler

SİYASİ AKTÖRLER	SAYI	ORAN
Müslüman Kardeşler	255	% 56.66
Askeri MüdahaleYanlıları	125	% 27.77
Amerikan Hükümeti	70	% 15.55
TOPLAM	450	% 100

Tablo 4'de New York Times gazetesinin verili tarihlerdeki haberlerinde adı geçen aktörlerin kaç kere geçtiği tespit edilmiştir. Müslüman Kardeşler toplam oranda 56.66 ile en çok ismi geçen siyasi aktör olmuştur. Askeri müdahale yanlılarına % 27.77'lik bir oranla haberlerde yer verilmiştir. Amerikan Hükümeti % 15.55 ile haberlerde en az adı geçen siyasi aktör olmuştur.

Tablo 5: Haberin Oluşturulma Sebebi

HABERİN OLUŞTURULMA SEBEBİ	SAYI	ORAN
Makale	7	%35
Miting	7	% 35
Bildiri/ Açıklama	5	% 25
Basın Toplantısı	1	% 5
TOPLAM	20	% 100

Tablo 5'te haberin oluşturulma sebepleri 4 başlık altında sıralandırılmıştır. Tabloda makale kategorizasyonu 20 haber içinde 7 kez yer almıştır ve genel oranın %35'ini oluşturur. Miting kategorizasyonu makale kategorizasyonuyla aynı sayı ve orana sahiptir. Bu iki kategorizasyon diğer sınıflandırmalara göre toplam oranın % 70'ini oluşturmaktadır. New York Times'ın internet sitesinde, verili tarih aralığında ele alınan 20 haberde 7 makaleye yer verilerek Mısır'da gelişen olaylar tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu kadar çok makalenin yayınlanmasının nedeni New York Times yazarları ve editöryal ekibinin bu konuyla yakından ilgilendiğini gösterir. Bu bağlamda, yazarların öznel görüşlerini de haber kapsamı içinde yer vermek istediklerini ve bu konuda kamuoyu yaratma amacı taşıdıklarını söyleyebiliriz. Bu makalelerde askeri müdahalenin nasıl geliştiği, Müslüman Kardeşlerin durumu ve Amerikan hükümetinin Mısır'daki olaylara bakış açısına yer verilmiştir. Yer verilen 7 miting haberinde Müslüman kardeşlerin askeri müdahale karşısındaki protestoları ve bu protestolara karşı Mısır ordusunun tutumuna yer verilmiştir. Ayrıca Amerikan hükümeti, Mısır Ordusu ve Müslüman kardeşlerin bildiri ve açıklamaları üzerine inşa edilen 5 habere yer verilmiştir. Bu kategorizasyon toplam oranın %25'ine sahiptir. Bir haberde Mısır ordusunun basın toplantısı üzerinden inşa edilmiştir ve bu kategorizasyon toplam oranda %5'e tekabül etmektedir.

Tablo 6: Oluşturulan Haber İçerikleri Kapsamında Haberin Niteliği

HABERİN NİTELİĞİ	SAYI	ORAN
İddia	**4**	**% 20**
Endişe	**2**	**% 10**
Eleştiri	**7**	**% 35**
Açıklama/ Bilgilendirme	**5**	**% 25**
Destek	**2**	**% 10**
TOPLAM	**20**	**% 100**

New York Times gazetesinin haber sitesinde yer alan haber metinlerini niteliği 5 farklı kategorizasyon üzerinden değerlendirilmiştir. Metnin içeriğinde en fazla ön plana çıkan, sıklıkla yer alan konu ve paradigmalar dikkate alınarak sınıflandırma bu bağlamda yapılmış ve adı geçen 5 başlık üzerinden tablo oluşturulmuştur. Ele alınan haberlerde 4 kez bir konu hakkında iddiada bulunulmuştur ve iddianın oranı genel oran içinde % 20'ye tekabül etmektedir. Yüzde 35'e tekabül eden 7 haberde çeşitli unsurlara eleştirel yaklaşılmış ve bu unsurların uyguladıkları politikaları değiştirmesi istenmiştir. Bu unsurlar arasında Müslüman Kardeşler hiç yer almazken Mısır ordusu ve Amerikan Hükümeti eleştirilmiştir. Toplam oranda % 10'a tekabül eden iki habere durumdan duyulan endişe yansırken bu endişeler sadece Mısırlılara yönelik olmamış bir haberde Mısır'da yaşayan Amerikan vatandaşlarına yönelik endişeler dile getirilmiş ve çözümlenmesi noktasında neler yapıldığı gerektiği dile getirilmiştir. Yine toplamda %10'a karşılık gelen 2 haberde destek vurgusu yoğundur. Bu haberlerde gazetenin desteklediği tarafın Müslüman Kardeşler olduğunu belirtmekte fayda görmekteyiz. Ayrıca %25'lık bir dilimi kapsayan 5 haber açıklama/ bilgilendirme niteliği taşımaktadır. Salt bilgilendirme yapılan ve yoruma yer verilmeyen bu haberlerde yaşanan durumun kamuoyuna direkt olarak yansıtılmak istendiği düşünülebilir.

Tablo 7: Haberin Görselle Desteklenip Desteklenmediği

GÖRSEL KULLANIMI	SAYI	ORAN
Sadece Metin	8	% 40
Metin ve Fotoğraf	12	% 60
TOPLAM	20	% 100

Habercilikte fotoğraf kullanımı gerçeklik unsurunu arttırdığı için önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır ve okuyucu üzerindeki etkiyi arttırmak adına gerçekleştirilen bir davranış olarak görülmektedir. Verili tarihte ele alınan 20 haberden 8'sinde fotoğraf kullanımı yoktur. Bu noktadaki önem bu haberlerin formatının açıklayıcı makaleler ya da editöryal makaleler olmasıdır. Yüzde 60'e tekabül eden 12 haberde fotoğraf kullanılmış, bu fotoğraflarda özellikle acı çeken, öldürülen insanları gösteren tercihler yapılmıştır. Bu verinin önemi CNN Etkisi yaklaşımının medyanın acı çeken insanları göstermesi üzerine o konuda oluşan kamuoyu Amerikan hükümetini politika değiştirmeye zorlar hipotezini sınama imkânı vermesinde yatmaktadır.

Tablo 8: Haberlerde Kullanılan Fotoğrafların İçerik Özelliği

FOTOĞRAFLARIN İÇERİK ÖZELLİĞİ	SAYI	ORAN
Ordu Şiddetinin Temsili	12	% 35
Orduya Yönelik Protesto	20	% 59
Mısırlı Darbe Aktörü	1	%3
Mısırlı Mursi Muhalifi	1	%3
TOPLAM	34	%100

Bir önceki tabloda fotoğraf kullanımının önemine değinilmiştir(bknz. Tablo 7). Aynı şekilde fotoğrafın haberin hafızada kalmasını sağladığı, hatırlanma sıklığı yarattığı ve kamuoyu üzerinde duygusal bağlamlar ya da psikolojik boyutlar yarattığı öne sürülebilir.Bu tabloda haberlerde yer alan fotoğrafların % 59'una tekabül eden 20 fotoğraf Mısır Askeri Müdahalesini protesto eden Müslüman Kardeşler destekçileri hakkında olduğu belirlenmiştir. Toplam 34 fotoğraf içinden oransal olarak %35'e karşılık gelen 12 adet fotoğraf Mısır ordusunun Müslüman Kardeşler üyelerine şiddet uyguladığı ya da ölümlerine sebep olduğu anların sahnelendiği kareleri içermektedir. CNN Etkisi yaklaşımını destekleyen kuramcılara göre de özellikle acı çeken insanların gösterildiği fotoğraflar ikna etme gücü olan ve empati imkanı sağlayan unsurlardır. CNN Etkisi yaklaşımını destekleyen düşünürler medyanın bu tür unsurlara yer verdiğinde bu konuda bir kamuoyu oluşacağını ve bu kamuoyunun hükümeti baskı altına alıp onun politikalarını değiştirmesine yol açacağını ileri sürerler. Tüm fotoğrafların içinde %59'a karşılık gelen protesto gösterilerinin ele alındığı fotoğraflar ve &35'e karşılık gelen şiddet uygulandığını gösteren fotoğraflara bakıldığında, CNN Etkisi oluşturmaya uygun bir ortamın vuku bulduğu iddia edilebilir. Toplamda 34 fotoğraf içinden oransal olarak %3'e tekabül edenbir fotoğrafta Mısırlı darbe aktörü yer almıştır ve yine oransal olarak %3'e tekabül eden bir fotoğrafta Mısırlı Mursi muhalifine yer verilmiştir.

Tablo 9: Haber İçeriğine Göre Askeri Müdahaleye Neden Olarak Gösterilen Durumlar

ASKERİ MÜDAHALENİN NEDENLERİ	SAYI	ORAN
İsrail Etkisi	4	% 40
Ordunun Ekonomik Çıkarları	6	% 60
TOPLAM	10	% 100

Tablo 9'da New York Times gazetesinin internet sitesinde Mısır Askeri Müdahalesine dair belirtilen tarih aralığındaki haberlerde, bu müdahalenin nedeni olarak görülen bulgulara yer verilmiştir. Gazete askeri müdahalenin nedeni olarak iki farklı görüşü ortaya koymuştur ve bu görüşler toplamda 10 kez haber kapsamında yer bulmuştur. Birinci görüş askeri müdahalenin arkasında İsrail'in olduğu ve İsrail'in çıkarları için gerçekleştirildiği üzerinedir. Bu iddia haber kapsamında 4 kere yer verilmiş ve genel toplamda % 40'lık bir orana tekabül ettiği belirlenmiştir. Gazetenin ordunun ekonomik çıkarları adına bu müdahaleyi gerçekleştirdiği söylemi 6 kez gözlemlenmiştir. Bu söylem toplam nedenler arasında oransal olarak % 60'lık bir değerle ifade edilmektedir. Nedenleri sıraladığımız her iki bulgu da gazetenin askeri müdahalenin yapılması noktasında olumlu bir görüşe sahip olmadığına dair irdelenebilecek veriler sunmaktadır.

Tablo 10: Amerikan Hükümeti ve Amerikan Hükümetinin Mısır Politikalarına Dair Kullanılan Anahtar Sözcükler ve Yargılar

ANAHTAR SÖZCÜKLER VE YARGILAR	SAYI	ORAN
Temkinli	1	% 3.5
Kararsız	2	% 7
İlgisiz	7	% 23
Oryantalist	1	% 3.5
Darbeyi Umursamama	3	%10
İsrail’e Yönelik Dış Politika	7	%23
Hukuksuzluk	6	%20
Darbeyi Destekleme	3	%10
TOPLAM	30	% 100

New York Times gazetesinin internet sitesinde, Mısır Askeri Müdahalesine dair verili tarihlerdeki Amerikan hükümeti ve Amerikan hükümetinin Mısır politikalarına dair kullanılan anahtar sözcükler ve yargılara Tablo 10’da, yer verilmiştir. Amerikan hükümetine dair haber kapsamında yer alan tek olumlu yargı genel toplamda % 3’luk bir orana sahip olan temkinli sözcüğüdür. Haber metinlerinde, Amerikan hükümetini tanımlamak için seçilen sıfatlar veya yargılar arasında en çok yer bulan 7 kez dile getirilen ve genel toplamda % 23’lük bir orana sahip olduğunu belirlediğimiz ilgisiz sözcüğü ve yine aynı kullanım çokluğu ve orandaki İsrail’e yönelik dış politika yargısıdır. Haber metinlerinde 6 kez yer bulan ve % 20’lik bir orana sahip olan hukuksuzluk yargısı ile gazetenin Amerikan hükümetinin kendi kanunlarını çiğnediğini iddia ettiği gözlemlenmiştir. Gazetenin genel toplamda % 10’a tekabül eden 3 yargıyla Amerikan hükümetini, darbeyi desteklemekle ve yine %10’a karşılık gelen 3 yargıyla darbeyi umursamamakla itham ettiğine ulaşılmıştır. Amerikan hükümeti toplamda %7’ye karşılık gelen 2 yargıyla kararsız bulunmuştur ve toplamda % 3.5’a tekabül eden 1 yargı ile gazetenin Amerikan hükümetini oryantalizmle itham ettiği ortaya konulmuştur. Tabloya genel olarak bakıldığında gazetenin Mısır Askeri Müdahalesi haber kapsamında Amerikan hükümetine dair olumlu olarak nitelenen temkinli yargısının yalnızca 1 kez yer bulduğu ve gazetenin geri kalan tüm yargılarının Amerikan hükümetinekarşı olumsuz bir tutum içinde olduğu belirtilmelidir.

Tablo 11: Mısır Ordusu ve Geçici Yönetime Dair Kullanılan Anahtar Sözcükler ve Yargılar

ANAHTAR SÖZCÜKLER VE YARGILAR	SAYI	ORAN
Darbeci	35	%20
Anti-demokratik	25	%14.5
Şiddet	42	%24
Katliam	52	%30
Kapalı Sosyal Grup	2	%1
Tehdit	2	%1
Yalan İtham	12	%7
Hukuksuz	4	%2.5
TOPLAM	174	%100

New York Times gazetesinin haber sitesinde verili tarihlerdeki haber kapsamında, Askeri müdahaleyi gerçekleştiren Mısır ordusu ve geçiş dönemi için kurulan geçici hükümet için kullanılan anahtar sözcükler ve yargılar 8 kategori halinde oluşturulmuştur ve 8 kategori Tablo 11'de belirtilmiştir. Yüzde 24'lük bir orana tekabül eden ordunun şiddet kullandığı ve % 30'luk orana karşılık gelen ordunun katliam yaptığı yargıları gözlemlenmiştir. Mısır ordusunu tanımlamak için ortaya konan yargıların %54'ünün şiddet ve katliam sözcüklerinden haberleştirilmesi bulgusu, gazetenin Mısır'da yaşanan şiddet olgusuna okuyucunun ilgisini çekmeye çalışması ve bu açıdan bir kamuoyu yaratmaya çabası olarak değerlendirilebilir. Bu durum,medyanın acı çeken insanları haberleştirmesinin kamuoyu üzerinde etki yaratıp dolaylı olarak Amerikan hükümetini etkileyip, onu dış politikasını değiştirmeye zorlayacağını öne süren CNN Etkisi yaklaşımı adına önem arz etmektedir. Ordunun darbe yaptığı yargısı genel yargılar içinde %20'lik bir orana tekabül eder. Mısır ordusunun anti-demokratik bir yapıda olduğu yargısına %14.5'lik bir oranda haber kapsamında yer verilmiştir. Mısır Ordusunun hukuksuz yargısı %2.5'luk bir oranda yer almıştır. Mısır Ordusunun yalan ithamda bulunduğu yargısı %7'lik bir oranda yer almıştır. Yüzde 1'lik orana sahip olan tehdit yargısı ve aynı oranda olan kapalı sosyal grup yargısı ordu için kullanılmıştır. Tablo 11 genel olarak değerlendirildiğinde gazetenin Mısır ordusuna karşı eleştirel bir tutum takındığı gözlemlenebilir.

Tablo 12: Müslüman Kardeşlere Dair Kullanılan Anahtar Sözcükler ve Yargılar

ANAHTAR SÖZCÜKLER VE YARGILAR	SAYI	ORAN
Özgürlük Savaşçısı	1	%2.22
Uzlaşmacı	1	%2.22
Kusurlu	3	%6.66
İlk demokratik lider (Mursi)	13	%28.88
İslamcı	16	%35.55
Demokratik	1	%2.22
Sivil Gösteri	3	%6.66
Yalan İtham	1	%2.22
Şiddet	4	%8.88
Şiddet Karşıtlığı	2	%4.44
TOPLAM	45	%100

New York Times gazetesinin haber sitesinde verili tarihlerdeki haber kapsamında, Müslüman Kardeşleri nitelemek için kullanılan anahtar sözcükler ve yargılar Tablo 12'de gösterilmiştir. Müslüman Kardeşlere 3 farklı yargıda eleştirel yaklaşılmıştır. Müslüman Kardeşler toplamda %6.66'lık bir oranda yönetimlerinden dolayı kusurlu bulunmuştur. Yüzde 8.88'lik bir oranda Müslüman Kardeşler üyelerinin şiddet kullandığı öne sürülmüştür. Yüzde 2.22'lik bir oranda Müslüman kardeşler adına yalan itham iddiasında bulunulmuştur. Müslüman Kardeşlere dair gazetede yer alan bu olumsuz yargılar onların hükümetini görevden alan Mısır ordusuna dair bulgularla(Tablo 11) karşılaştırıldığında Müslüman Kardeşler adına hem nitelik hem de nicelik olarak bu olumsuz yargıların çok daha sınırlı olduğu görülebilir. Müslüman Kardeşler adına İslamcı yargısı haber metinlerinde yer bulmuş ancak İslamcılığa her hangi bir olumluluk ya da olumsuzluk yüklenmemiştir. Haber kapsamında, 7 farklı yargı Müslüman Kardeşler adına olumlu olarak kullanılmıştır. Her üçü de %2.22'lik oranla Müslüman Kardeşlerin özgürlük savaşçısı, uzlaşmacı ve demokratik olduğu haber kapsamında yer bulmuştur. Yüzde 4.44'lük oranla Müslüman Kardeşlerin şiddet karşıtı olduğu iddiası yapılan analizde gözlemlenmiştir. Yüzde 28.88'lik oranla Mursi'nin Mısır tarihini ilk demokratik olarak seçilen lideri olduğu belirtilmiştir. Yüzde 6.66'lık oranla Müslüman Kardeşler destekçilerinin yaptığı eylemler siivl gösteri olarak tanımlanmıştır.

Yüzde 4.44'lük oranla Müslüman kardeşlerin şiddet karşıtı olduğu belirtilmiştir. Tablo 12'ye genel olarak bakıldığında New York Times'ın Müslüman Kardeşlere olumlu bir şekilde haber kapsamında konumlandırdığı gözlemlenebilir.

Tablo 13: Müslüman Kardeşler Muhalefetine Dair Kullanılan Anahtar Sözcükler ve Yargılar

ANAHTAR SÖZCÜKLER VE YARGILAR	SAYI	ORAN
Militarist	7	%58.33
Anti-demokratik	4	%33.33
Şiddet	1	%8.33
TOPLAM	12	%100

New York Times gazetesinin haber sitesinde verili tarihlerdeki haber kapsamında, Müslüman Kardeşler muhalefetini nitelemek için kullanılan anahtar sözcükler ve yargılar Tablo 12'de gösterilmiştir. Üç olumsuz yargıda yer bulan Müslüman Kardeşler muhalefeti %58.33 oranında asker yanlısı eş deyişle militarist bulunmuştur. Yüzde 33.33 oranında anti-demokratik olarak değerlendirilen bu toplumsal grup %8.33 oranında şiddetle iştigal halinde olarak ele alınmıştır. Tablo 13'ü genel bir bakışla değerlendirmek gerekirse New York Times'ın Müslüman Kardeşler muhalefetine dair oldukça olumsuz bir algısı olduğu iddia edilebilir.

Tablo 14: Amerikan Hükümeti ve Politikalarına Yönelik Yaklaşımlar

YAKLAŞIMLAR	SAYI	ORAN
Olumlu	1	% 10
Olumsuz	9	% 90
Nötr	-	-
TOPLAM	10	% 100

New York Times gazetesinin haber sitesinde verili tarihlerde ele alınan haberler, gazetenin haber içindeki aktörlere(Amerikan hükümeti, Mısır Ordusu, Müslüman Kardeşler ve Müslüman Kardeşler Muhalefeti) olan yaklaşımlarına göre olumlu, olumsuz ve nötr olarak sınıflandırılmıştır. Bu noktada olumlu, olumsuz ya da nötr olma durumunu sağlayan unsur haberdeki genel yaklaşımdır. New York Times gazetesinin internet sitesindeki Mısır'daki askeri müdahaleye ilişkin yayınlanmış olan haberlere uyguladığımız içerik analizi sonucunda, Amerikan hükümeti ve politikalarına yönelik gazetenin yaklaşımları olumlu, olumsuz ve nötr olmak üzere 3 başlık altında çalışmamızda değerlendirilmiştir. Verili tarilerde ele alınan 20 haberin 10 tanesinde Amerikan hükümetine dair bir yaklaşım bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu haberler içinde %10'a tekabül eden 1 haberde gazete Amerikan hükümetine dair olumlu bir yaklaşım barındırmıştır. Amerikan hükümetine dair bir yaklaşım bulunan 10 haberden 9'unda eş deyişle % 90'lık bir oranla gazete Amerikan hükümetine karşı olumsuz bir yaklaşımda bulunmuştur. Gazetedeki haberler incelendiğinde Amerikan hükümetine dair nötr bir yaklaşım sergilenmediğine ulaşılmıştır. Olumsuz haberlerin olumlu haberlere göre %80 oranında daha fazla olması gazetenin Mısır Askeri Müdahalesi haber kapsamında Amerikan hükümetine dair tutumu noktasında irdelenebilecek önemli veriler sunmuştur.

Tablo 15: Mısır’daki Ordu ve Geçici Hükümete Yönelik Yaklaşımlar

YAKLAŞIMLAR	**SAYI**	**ORAN**
Olumlu	-	-
Olumsuz	17	%94.44
Nötr	1	%5.56
TOPLAM	18	%100

New York Times gazetesinin internet sitesindeki haberlere uyguladığımız içerik analizi sonucunda gazetenin Mısır’daki askeri müdahaleye yönelik haberlerinde, “Mısır’daki Ordu ve Geçici Hükümete” yönelik yaklaşımları olumlu, olumsuz ve nötr olmak üzere 3 başlık altında çalışmamızda değerlendirilmiştir. Verili tarihlerde incelenen 20 haberden 18’inde, gazetenin Mısır’daki ordu ve geçici hükümete yönelik olumsuz ya da nötr yaklaşımda bulunduğu tespit edilmiştir. Tablo 15 incelendiğinde karşımıza çıkan en önemli sonuçlardan biri ise bu 20 haberin değerlendirilmesi sonucunda, hiçbir olumlu yaklaşımın tespit edilmemiş olmasıdır. Buna karşıt olarak haberlerin 94.44’lük bir oranında, Mısır’daki ordu ve geçici hükümete karşı olumsuz bir yaklaşım gözlemlenmiştir. Nötr yaklaşımın haber kapsamındaki yaklaşımlar arasında % 5.56’lık bir orana tekabül ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 16: Müslüman Kardeşlere Yönelik Yaklaşımlar

YAKLAŞIMLAR	SAYI	ORAN
Olumlu	15	%83.33
Olumsuz	-	-
Nötr	3	%16.67
TOPLAM	18	%100

New York Times gazetesinin internet sitesindeki Mısır'daki askeri müdahaleye ilişkin yayınlanmış olan haberlere uyguladığımız içerik analizi sonucunda, Müslüman Kardeşlere yönelik gazetenin yaklaşımları olumlu, olumsuz ve nötr olmak üzere 3 başlık altında çalışmamızda değerlendirilmiştir. Verili tarihlerde incelenen 20 haberden 18'inde, gazetenin Müslüman Kardeşlere yönelik olumsuz ya da nötr yaklaşımda bulunduğu tespit edilmiştir. Tablo 16 incelendiğinde öne çıkan en önemli bulgu Amerikan Hükümeti ve Mısır ordusunun aksine Müslüman Kardeşler adına hiçbir olumsuz yaklaşımın olmamasıdır. Müslüman kardeşlere dair bir yaklaşımın olduğu 18 haberden 15'inde olumlu bir yaklaşım gözlemlenmiştir ve bu oran olarak 83.33'e tekabül eder. Gazetenin 3 haberde Müslüman Kardeşlere dair nötr bir yaklaşım sergilediği yapılan içerik analiziyle tespit edilmiştir.

Tablo 17: Müslüman Kardeşler Muhalafetine Yönelik Yaklaşımlar

YAKLAŞIMLAR	SAYI	ORAN
Olumlu	-	-
Olumsuz	1	% 50
Nötr	1	% 50
TOPLAM	2	% 100

New York Times gazetesinin internet sitesindeki haberlere uyguladığımız içerik analizi sonucunda gazetenin Mısır'daki askeri müdahaleye yönelik haberlerinde, "Müslüman Kardeşler Muhalefetine" yönelik yaklaşımları olumlu, olumsuz ve nötr olmak üzere 3 başlık altında çalışmamızda değerlendirilmiştir. Verili tarihlerde incelenen 20 haberden 2'sinde, gazetenin Müslüman Kardeşler Muhalefetine yönelik olumsuz ya da nötr yaklaşımda bulunduğu tespit edilmiştir. Bu toplumsal gruba karşı hiç olumlu yaklaşım içeren haber tespit edilmemiştir. Gazetenin bir haberde olumsuz ve bir haberde nötr yaklaşım sergilerdiği gözlemlenmiştir.

4.10.Amerikan Hükümeti ve Diğer Siyasi Elitlerin Mısır Değerlendirmeleri

4.10.1Mısır Askeri Müdahalesi konusunda Amerikan Hükümetinin Tutumunun Belirlenmesi

Başkan Obama Mısır Askeri müdahalesi ile ilgili 3 Temmuz 2013'de yaptığı ilk açıklamada, darbe kelimesini kullanmamıştır. New York Times bu durumu Obama'nın dikkatli bir biçimde "d" ile başlayan kelimeyi kullanmaktan kaçındı olarak tanımlamıştır. Mısır'da 54 kişinin öldürüldüğü gün olan 8 Temmuz'da(Amerika saatine göre) Mısır'a verilen yardımla ilgili olarak Obama'nın sözcüsü 1.5 milyar dolarlık yardımı kesmenin Amerika'nın çıkarları açısından en iyi durum olmayacağını açıklamıştır. Mısır'da katliamların yoğunlaştığı dönemde bile Ağustos ayının 14'ünde Obama'nın başka bir sözcüsü 1.5 milyar dolarlık yardımı gözden geçirmeye devam ettiklerini belirtmiştir.

4.10.2.Mısır Askeri Müdahalesi Konusunda Amerikan Hükümeti ve Diğer Siyasi Elitlerin Görüşleri

New York Times gazetesi 05.07.2013 tarihli "Egypt Crisis Finds Washington Largely Ambivalent and Aloof," adlı haberinde hiçbir büyük Amerikan politik figürünün açık bir şekilde askerin yönetime el koymasını kabul etmediğini yani darbe demediği ve Beyaz Saray'la kongrenin Mursi'yi giderek otokrat ve beceriksiz görmeye başladığını haberleştirmiştir.3 Temmuz 2013 Mısır Askeri Müdahalesi sürecinde Amerikan hükümetini Demokratlar yönetmiştir ve Amerikan hükümetini yöneten demokratların genel görüşlerine bir önceki başlıkta yer verilmiştir. Diğer siyasi elitler olarak geriye cumhuriyetçiler kalmıştır. Cumhuriyetçi başkan George W. Bush'un güvenlik danışmanlarından Elliott Abrams Mısır Askeri Müdahalesi konusundaNew York Times'a şunları söylemiştir."Eğer siz Washington'dakilere sihirli değnekle yaşananlar geri alınsın ve Mursi'yi yeniden göreve gelsin bunu istermisiniz diye sorsanız çok fazla insanın bu değneği kullanacağına ihtimal vermem. Çünkü Müslüman Kardeşler Amerika Birleşik Devlerine düşmandı." New York Times gazetesi pek çok cumhuriyetçinin Mısır'da olanların harika olduğunu düşündüğünü haberleştirmiştir. New York Times 4 Temmuz'daki haberinde, Beyaz Saray'ın Mısır'a yapılan yardım ile ilgili kongreden çok baskı görmeyeceğini çünkü Müslüman Kardeşlerin

Washington'da çok da sevilmediğini belirmiştir ve dış ilişkiler komitesinden Cumhuriyetçi Tennessee senatörü Bob Corker'dan alıntı yapılmıştır: " Bölgede bir stabilasyon unsuru olan Mısır'la uzun süreli olan ortaklığımız bir öncelik olarak kalmalıdır."

4.11.Bulguların Değerlendirilmesi

Önceki bölümde yer verilen hipotezlere dayanarak ve her bir hipotez üzerinden sırasıyla tartışmak gerekirse;

Hipotez 1: Amerikan elit medyası farklı alanlardaki iş ortaklıklarına sahiptir ve kapitalist mülkiyet yapısı nedeniyle bu medya şirketleri güçlü elitlerin elindedir. Bu hipotez, Rıza Üretimi-Propaganda Modeli temel alınarak oluşturulmuştur. Bulgular bölümündeki Tablo 1'e bakıldığında New York Times şirketinin pek çok farklı alanda iş ortaklıklarına sahip olduğu görülebilir. Ancak New York Times'ın iş ortaklıkları (kağıt üretim şirketi, web tasarım şirketi) temel iş alanı olan haberciliğe bir bağlılık içermekte olduğu gözlemlenmiştir. Tablo 2'ye göz atıldığında New York Times şirketinin mülkiyet yapısının hipotezde belirtildiği gibi güçlü elitlerin elinde olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular göz önünde bulundurularak bu hipotezin doğrulandığını söylemek mümkündür.

Hipotez 2: Amerikan elit medyası ticari yapılanması nedeniyle Amerikan hükümetine bağlılığından dolayı onun adına uluslararası rıza üretir. Bu hipotez, birinci hipotez gibi Rıza Üretimi- Propaganda Modeli temel alınarak oluşturulmuştur. İkinci hipotezde de geçen "Amerikan elit medyası ticari yapılanması," kavramsallaştırması, doğrulanan birinci hipotezdeki "medya şirketleri güçlü elitlerin elindedir" yargısına gönderme yapmaktadır. İkinci hipotezin temel iddiası Amerikan elit medyasının ticari yapılanmasından dolayı Amerikan hükümetine ulusal ve uluslararası alanda rıza ürettiğidir. Bu noktada Amerikan hükümeti için çok önemli olduğu çalışmada ortaya konan 3 Temmuz 2013 Mısır Askeri Müdahalesi sürecindeki haber kapsamında New York Times'ın Amerikan hükümeti ile aynı çizgide olması ve onun için rıza üretmesi beklenmektedir. Bu noktada içerik analizi ile gazetenin duruşunun belirlenmesinin dışında "Amerikan Hükümeti ve Diğer Siyasi Elitlerin

Mısır Değerlendirmeleri," bölümünde Amerikan hükümetinin de Mısır konusundaki tutumlarına yer verilmiştir. Bir medya organının herhangi bir yapı adına rıza üretebilmesi için öncelikle o yapıya ve politikalarına karşı olumlu bir tutum içinde olması beklenmektedir. "Amerikan Hükümeti ve Amerikan Hükümetinin Mısır Politikalarına Dair Kullanılan Anahtar Sözcükler ve Yargılar," adlı Tablo 10'da görülebileceği gibi Amerikan hükümetine dair 8 farklı kategoride çeşitli yargılar kullanılmıştır. Bu yargılardan %3.5 orana tekabül eden "temkinli," olarak kodlanan yargı olumlu olarak kaydedilmiştir. Geriye kalan 7 yargının hepsi olumsuzdur ve bazıları oryantalizm, darbeyi destekleme ve hukuksuzluk gibi çok eleştirel yargılardır. Bu olumsuz yargılar toplam oranın %96'5'i gibi büyük bir oranı temsil etmektedir. Verili tarihlerde incelenen 20 haberde Amerikan Hükümeti ve politikalarına Yönelik 10 Yaklaşım tespit edilmiştir(bknz Tablo 14). Bu yaklaşımlardan %10'a karşılık gelen 1 yaklaşım eş deyişle 1 haber olumludur. Yüzde 90'a tekabül eden 9 yaklaşımda eş deyişle 9 haberde gazete Amerikan hükümeti ve politikalarına karşı olumsuz yaklaşımlarda bulunmuştur. Amerikan hükümeti Mısır Askeri Müdahalesini darbe olarak adlandırmamıştır. H2'ye göre New York Times'ın da bu çizgide olması beklenmektedir. Tablo 11'de görülebileceği gibi gazete Mısır Ordusunu 35 kez darbeci olarak adlandırmıştır. Tablo 12'de Müslüman Kardeşler'in lideri Mursi'nin 13 kere ilk demokratik lider olarak gösterildiğinin ortaya konulması da bir başka önemli bulgu olarak görülebilir. Ayrıca Amerikan hükümeti 3 kez darbeyi umursamama yine 3 kez destekleme ile eleştirilmiştir (Bknz Tablo 10). Tüm bu bulgular göz önüne alındığında bu hipotezin çürütüldüğünü söylemek mümkündür.

Hipotez 3: Amerikan elit medyası Amerikan siyasi elitleri arasında bir ihtilaf olmadan eleştirel haber kapsamı ortaya koyamaz. Bu hipotez Rıza Üretimi- Propaganda Modeli ve Endeksleme Hipotezi temelli bir hipotezdir. Bu hipotezin sınanabilmesi için 3 Temmuz Mısır Askeri Müdahalesine dair Amerikan elitleri arasında ciddi bir ihtilaf olup olmadığı belirlenmelidir. "Amerikan Hükümeti ve Diğer Siyasi Elitlerin Mısır Değerlendirmeleri," bölümünde, Amerikan elitleri arasında 3 Temmuz Mısır Askeri Müdahalesine dair bir ihtilaf olmadığı ortaya konmuştur. Bu noktadan sonra New York Times Amerikan hükümetinin genel politikasına yönelik eleştirel bir haber kapsamı ortaya koyup koyamadığı içerik analiziyle belirlenebilir. "Amerikan hükümeti ve AmerikanHükümetinin Mısır Politikalarına Dair Kullanılan Anahtar Sözcükler ve Yargılar," adlı Tablo 10'da görülebileceği gibi Amerikan hükümetine dair 8 farklı kategoride çeşitli yargılar kullanılmıştır. Bu 8 yargıdan 7'si olumsuzdur ve bazıları "oryantalizm,""İsrail'e yönelik dış politika,""darbeyi destekleme" ve "hukuksuzluk" gibi çok eleştirel yargılardır. Bu olumsuz

yargılar %96.5 gibi toplam oranın büyük bir oranı temsil etmektedir. Verili tarihlerde incelenen 20 haberde Amerikan Hükümeti ve Politikalarına Yönelik 10 Yaklaşım tespit edilmiştir(bknz Tablo 14). Bu yaklaşımlardan %10'a karşılık gelen 1 yaklaşım eş deyişle 1 haber olumludur. Yüzde 90'a tekabül eden 9 yaklaşımda eş deyişle 9 haberde gazete Amerikan hükümeti ve politikalarına karşı olumsuz yaklaşımlarda bulunmuştur. Bu durumla beraber Amerikan elitleri meşruiyeti sorgulanan Müslüman Kardeşler'in lideri Mursi New York Times'ın haber kapsamında 13 kez "ilk demokratik lider," olarak geçmiştir(bknz Tablo12) ve Amerikan hükümetinin 1.5 milyar dolarlık hibe parasını kesmeyerek dolaylı olarak destek olduğu Mısır ordusu New York Times'ın haber kapsamında toplamda 174 yargının hepsinde olumsuz olarak ele alınmıştır. Bununla beraber Amerikan hükümetinin Askeri Müdahaleye darbe dememesinin nedeni İsrail olarak gösterilmiştir(bknz Tablo 10) ve Amerikan hükümeti darbe yapılan ülkelere hibe yapılamayacağını belirten kendi yasasına rağmen bu hibeye devam ettiğinden dolayı hukuksuzlukla suçlanmıştır (bknz Tablo 10). Bu bulgular ele alındığında bu hipotez de çürütülmüştür.

Hipotez 4: İnsani dramların medya haber kapsamında yer almasının yarattığı kamuoyu baskısı Amerikan hükümetinin politikasını değiştirmesine yol açar. Bu hipotez CNN Etkisi temel alınarak oluşturulmuştur. Bu hipotezin sınanabilmesi için 3 Temmuz Mısır Askeri Müdahalesine ve bu müdahale sürecinde oluşan insani dramlardan sonra Amerikan hükümetinin Mısır'a yönelik politikasının değişip değişmediğinin ortaya çıkartılması gerekmektedir. "Amerikan Hükümeti ve Diğer Siyasi Elitlerin Mısır Değerlendirmeleri," bölümünde, Amerikan hükümetinin insani dramlar ve ölümler karşısında politikasını değiştirmediği, CNN Etkisi'nin ileri sürdüğü gibi askeri müdahale, ekonomik yaptırım bir yana katliamların arkasındaki güç olarak tanımlanan Mısır ordusuna yapılan 1.5 milyar dolarlık hibenin bile kesilmediği ortaya konmuştur. Bu noktada içerik analiziyle yapılması gereken New York Times'ın CNN Etkisi yaklaşımında ileri sürüldüğü gibi insani dramlara haber kapsamında yer verip vermediğini ortaya çıkartmaktır. CNN Etkisi yaklaşımına göre acı çeken, öldürülen insanların görselleri kamuoyu üzerinde ciddi bir etki yaratmaktadır. Bu nedenle gazetenin internet sitesinde kullandığı haberlerdeki fotoğraflar analize dâhil edilmiştir. Ele alınan 20 haberden 8'i sadece metinden oluşmaktadır, 12 haber hem metin hemde görselden oluşmaktadır (bknz Tablo 7). Ele alınan 20 haberde toplam olarak 34 fotoğraf kullanılmıştır. Bu fotoğrafların %3'e tekabül eden biri Mısır'daki Askeri Müdahaleyi gerçekleştiren Genelkurmay başkanı Sisi'ye aittir, yine aynı oran ve sayıda Mısırlı Mursi

muhalifine yer verilmiştir (bknz Tablo 8). Toplam oranın %59'unu oluşturan fotoğraflarda Müslüman Kardeşler'in orduyu protestolarına yer verilmiştir. Toplam oranın %35'ini oluşturan fotoğraflarda ise acı çeken, öldürülen Müslüman Kardeşler destekçilerine yer verilmiştir(bknz Tablo8). Şiddetin arkasındaki güç olan Mısır ordusunun, "Mısır Ordusu ve Geçici Yönetime Dair Kullanılan Anahtar Sözcükler ve Yargılar," adlı Tablo 11'de belirtilen yargılara göre 42 kez "şiddet," uyguladığı ve 52 kez ise "katliam," yaptığı haber kapsamında yer bulmuştur. Bu iki yargı toplam oranda %54'lük bir orana tekabül etmektedir. Bununla beraber Müslüman Kardeşler üyelerine dair iki yargıda bu topluluğun "sivil gösteri," yaptığı 3, şiddet karşıtı olduğu 4 kez belirtilmiştir(bknz Tablo 12). Tüm bu veriler ışığında, New York Times'ın acı çeken, öldürülen insanların dramına haber kapsamında ciddi bir şekilde yer verdiği ve bu konuda bir kamuoyu oluşturmaya çalıştığı gözlemlenmiştir. Çalışmada Amerikan kamuoyuna dair bir araştırma yapılmamıştır. Ancak CNN Etkisi yaklaşımın temel hipotezi bu tür bir haber kapsamı oluştuğunda oluşan kamuoyunun Amerikan hükümetini zorlayıp politika değiştirmesine neden olacağına dayandığından bu hipotez de çürütülmüştür.

H5: Amerikan elit medyası insani dramlara karşı hassastır (CNN Etkisi).

Bu hipotez CNN Etkisi temel alınarak oluşturulmuştur. Bu hipotez H4'de ortaya konan veriler göz önüne alınarak doğrulanmıştır.

H6: Amerikan elit medyası uluslararası alanda bekçi köpeği (watchdog) rolü oynar.

Çalışmanın sınırlılıkları göz önüne alındığında bu hipotezin bu çalışma üzerinden sınanmasının zorluğu göz önüne alınabilir. Çalışmada New York Times gazetesinin Amerikan hükümetine karşı eleştirel olduğu, insanı dramlara karşı hassasiyeti ve demokratik meşruluğu olan yapıları desteklediği ortaya konmuştur. Ancak Liberal Çoğulcu yaklaşımdan beslenen bekçi köpeği kavramının tarihsel derinliği ve basına yüklediği roller göz önüne alındığında, bu sınırlılıktaki bir çalışmanın bu hipotezi sınamasının yeterli olmayacağını söylemek gerekmektedir.

H7: Amerikan elit medyası ordu tipi anti-demokratik yapıların demokrasiye müdahilliğini eleştirir.

Amerikan elit medyasını en önemli gazetesi olarak gösterilen New York Times gazetesi üzerinden yapılan bu çalışma bu hipotez adına açıklayıcı olacaktır. **“**Mısır Ordusu ve Geçici Yönetime Dair Kullanılan Anahtar Sözcükler ve Yargılar” adlı Tablo 11’de Mısır ordusu için “darbeci,” yargısı 35 kez kullanılmıştır ve Mısır ordusunun 25 kez “anti-demokratik,” olduğuna haber kapsamında yer verilmiştir. Müslüman Kardeşler’in lideri Mursi adına “ilk demokratik lider,” yargısının(bknz Tablo 12) 13 kez kullanıldığı göz önüne alındığında bu hipotez doğrulanmıştır.

H8:Amerikan elit medyası İslami kökenli siyasi hareketler demokratik yollarla iktidara geldiğinde onları meşru olarak değerlendirebilir.

“Müslüman Kardeşlere Dair Kullanılan Anahtar Sözcükler ve Yargılar,” adlı Tablo 12’de Müslüman Kardeşler’in lideri Mursi 13 kez “ilk demokratik lider,” olarak tanımlanmıştır. Mısır ordusuna dair yargılarda 35 kez “darbeci,” yargısı kullanılmıştır(bknz Tablo11). Bu veriler ışığında bu hipotez de doğrulanmıştır.

SONUÇ

Bu çalışma Amerikan medyası evreninde, New York Times gazetesi örneklemini, baskın dış haberlerde medya politika ilişkisi yaklaşımlarının temel hipotezleri aracılığıyla incelemiştir. Bu yaklaşımların hipotezlerinin sınanması için Amerikan hükümeti adına İsrail'in güvenliği açısından çok önemli bir ülke olan Mısır'daki Askeri darbe olayı örnek olarak seçilmiştir ve New York Times gazetesinin bu örnek olaya dair verili tarihlerdeki haber kapsamı içerik analizi ile incelenmiştir. Çalışmanın problemi, dış haberlerde medya politika ilişkisini ele alan baskın yaklaşımların (Rıza Üretimi-Propaganda Modeli, Endeksleme Hipotezi ve CNN Etkisi) dış haberlerde güncel medya politika ilişkisini açıklayıp açıklayamadığının belirlenmesidir. Bu noktada çalışmanın öneminin, bu ilişkiyi dar bir kapsam içinde ele alan yaklaşımların, sürekli güncellenen bu ilişkiyi yeteri kadar açık bir şekilde aktaramadığı noktasında bilimsel veriler sunmasından kaynaklandığını düşünmek mümkündür.

Bu baskın yaklaşımların dış haberlerde medya politika ilişkisinin güncel durumunu yeteri kadar açıklayamadığını öne süren yaklaşımlara, Üçüncü Bölümde yer verilmiştir. Bu yaklaşımları ileri süren düşünürler küreselleşme etkisi, teknolojik gelişmeler, Soğuk Savaş'ın bitişi gibi nedenlerle dış politika ve dış haberlerin kültürünün daha önceden tahmin edilemeyecek bir ekolojiye sahip olduğunu savunmaktadır Ancak bu yaklaşımlardan, yeni bir kavramsal çerçeve oluşturulduğu ya da bu yaklaşımlardan sınanabilecek hipotezler oluşturulduğu tespit edilememiştir. Bu bağlamda, dış haberlerde medya politika ilişkisine dair farklı düşünen isimler ve yaklaşımlarına yer verilmekle beraber Üçüncü Bölümden sınanabilecek herhangi hipotez çıkartılamamıştır. Bir yüksek lisans tezi olan bu çalışmanın yeni bir kavramsal çerçeve adına yeni şeyler söylemesi doğal bir sınırlılık olarak görülmüştür.

Bu sınırlılık göz önünde bulundurularak, Üçüncü Bölümde bu konuda farklı bakış açıları olan isimlere yer vermekle beraber kısıtlı bir katkı olarak bu ilişkiyi etkileyebileceğini düşündüğümüz bazı parametrelerden bahsedilmiştir. Düşünürler küreselleşme etkisi, teknolojik gelişmeler, Soğuk Savaş'ın bitişi gibi nedenlerle dış politika kültürünün daha önceden tahmin edilemeyecek bir ekolojiye sahip olduğunu ileri sürmüşlerdir. Pek çok düşünüre göre bu değişen ekolojide kamuoyu önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne alınmamasının nedenini, Avrupa kamuoyu tarafından sevilmemesine

bağlayan isimler de olmuştur. Kamuoyu medya ilişkisini ele alan düşünürler, dış politikanın yapılışını etkilediği varsayılan kamuoyunun, dış politikadan haber alabileceği diğer kaynaklara olan kısıtlı erişimden dolayı özellikle medyaya bağımlı olduğunu belirtmişlerdir. Dış haberlerde medya politika ilişkisinde medya ve kamuoyuna güç atfeden bu yaklaşımların CNN Etkisi yaklaşımından temel farkı sadece insani dramlar üzerinden değil, bir ülke algısı yaratılması ve sürdürülmesi açısından medyaya güç atfetmeleridir.

Bu düşünürlerin görüşlerini destekleyebilecek kavramlar olarak algılama yönetimi, uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi gibi kavramların ülke algısı yaratılması ve sürdürülmesi açısından günümüz toplumunda ciddi bir rol oynadığı ileri sürülebilir. Çalışmada Türkiye'nin bir uluslararası halkla ilişkiler şirketiyle anlaşmasının ardından, örneklem olarak seçilen New York Times gazetesinde, pozitif haber kapsamının yükseldiğinin ortaya çıkartılması önemli bir veri olarak değerlendirilebilir. Bununla beraber özellikle Amerika'da çok etkili olan baskı gruplarının bir ülke hakkındaki haber kapsamını etkileyebileceği öne sürülebilir.

Dış haberlerde medya politika ilişkisinin daha karmaşık olduğunu düşünen yaklaşımlardan belirli hipotezler çıkartılamamasının nedeni bu konuda baskın yaklaşımlardan farklı görüş bildiren düşünürlerin medya ve kamuoyu etkisi konusunda ortak bir zeminde buluşmamış olmalarıdır. Bu düşünürlerden bazıları medyanın dış ilişkilerde dâhil olmak üzere çatışma durumlarında bir aktör olabileceğini ama herşeyden önce medyanın diğer sosyal aktörlerin olduğu gibi asla tam olarak özerk olmadığı belirtmişler ve medya ve hükümetin hayatta kalmak ve yükselmek için birbirlerine ihtiyaçları olduğunu söyleyememişlerdir. Bu düşünürlerin Rıza Üretimi- Propaganda Modeli'ni benimseyen düşünürlerden temel farkı medyanın her durumda, tam olarak hükümet ve elitler adına rıza üretmediğini ancak tam bir özerkliğinin de olmadığını vurgulamalarıdır. Bazı düşünürler medyanın sınıflandırılmış ve kısıtlanmış enformasyona ulaşım açısından kısıtlı gücüne vurgu yapmıştır ve bu durum medyaya belirgin bir dezavantaj verdiğinden dış ilişkilerde medyanın karar vericileri etkileyebileceğine ihtimal vermemişlerdir.

Medyanın etkisini tartışan düşünürlerin yanında kamuoyu etkisini tartışanlar da olmuştur. Irak savaşı gibi iyi bilinen, bıktırılıncaya kadar haber kapsamında yer bulan ve aylarca tartışılmış bir olayda bile kamuoyunun tam olarak ne düşündüğünün ortaya çıkartılamaması kamuoyu etkisini tartışılır kılmıştır.

New York Times gazetesi Amerika'nın savaş halinde olduğu Vietnam'a ilişkin hazırlamış olduğu 7000 sayfalık yüksek derecede gizli bir rapordan alıntılanmış bazı bilgileri 1971 yılında yayınlamıştır. Bu olay üzerine bu sürecin Amerikan hükümetini, savaşı kaybettiren noktaya getiren bir kamuoyu yarattığı pek çok düşünür tarafından ileri sürülmüştür. Bu nokta medyanın kamuoyu gücü ile Amerikan hükümetinin dış politikasını değiştirdiği noktasında bir örnek olarak ele alınabilir.

Bu noktada, bu çalışmada ortaya çıkan bir sonucu şu soru üzerinden incelemek faydalı olacaktır.*"Yıl 1971 olmasına karşın Vietnam Savaşı'nda bu kadar etkin bir kamuoyu oluşurken neden 2013 yılında Mısır'da ölen insanlara karşı Amerika'da ciddi bir kamuoyu oluşmamıştır?"* Bu sorunun cevabı olarak Vietnam Savaşı'nın Amerika'nın direkt kendi iç ilişkileriyle alakalı olması ve bu durumda etkili bir kamuoyu oluşmasının anormal olmadığı söylenebilir. Çünkü her ne kadar Amerikan medyası Mısır Askeri müdahalesi sonrası yapılan katliamlara yönelik insanı bir haber kapsamı ortaya koysa da Amerikan vatandaşlarının yıllardır Müslümanlar ve Doğulular ile ilgili kafalarına yerleştirilmiş imajlar ve ön yargılar nedeniyle bu konuda hükümeti zor durumda bırakacak bir kamuoyunun parçası olmaları oldukça zor olarak değerlendirilebilir.

Bu durum Amerikan hükümetinin medya üzerindeki hegemonyasından çok Batı toplumlarındaki oryantalist bakış açısıyla açıklanmaya daha müsait olarak değerlendirilebilir. Oryantalist bakış açısını destekleyen bir başka yaklaşım modernleşme kuramıdır. Bu durum özellikle geri kalmış ülkeler açısından Batılı bakış açısının ön yargılı olma ihtimalini içinde barındırmaktadır.

Çalışmamızın problemi olan dış haberlerde medya politika ilişkisini ele alan baskın yaklaşımların (Rıza Üretimi-Propaganda Modeli, Endeksleme Hipotezi ve CNN Etkisi) dış haberlerde güncel medya politika ilişkisini açıklayıp açıklayamadığının belirlenmesi açısından bu baskın yaklaşımların yetersiz olduğu ortaya çıkartılmıştır. Bu noktada bu ilişkiyi daha karmaşık olarak ele alan yaklaşımlara yer verilmiştir. Ancak bu yaklaşımların bu ilişkiyi baskın yaklaşımlardan farklı değerlendirmekle beraber kendi aralarında pek çok farklılığa sahip oldukları görülmüştür. "Amerikan elit medyası uluslararası alanda bekçi köpeği rolü oynar," hipotezi bu çalışmanın sınırlılığından dolayı sınanamamıştır. Bu hipotezi

sınayabilecek yeni çalışmalara ihtiyaç olduğu gibidış haberlerde medya politika ilişkisinde yeni bir kavramsal çerçeve adına yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla beraber çalışmada dış haberlerde medya politika ilişkisini ve genel olarak dış haberleri etkileyebilecek baskı gruplarının etkisi, kamuoyu, oryantalizm, algılama yönetimi, uluslararası halkla ilişkiler, kamu diplomasisi gibi parametrelere de yer verilmiştir. Eş deyişle dış haberlerde medyayı etkileyen tek güç olarak o medya organizasyonun bulunduğu ülkenin hükümetinin ele alınması dış haberlerin değerlendirilmesi açısından eksik bir durum olarak değerlendirilebilir. Bu noktada dış haberlerin şekillenişini etkileyen pek çok parametrenin bulunduğu ve bu fenomenin anlaşılması açısından bu parametlerin göz önünde bulundurulması gerekliliği önem kazanır.

KAYNAKÇA

Akbaba, E: SHOW TV, KANAL D, KANAL 7, ATV Örnekleri Bağlamında Kültürel Emperyalizm Görünümleri Üzerine Bir Çalışma. T.C. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2005

Akdenizli, B: İran'da Seçim: 2009 İran Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin Türk Yazılı Basınında Sunumu. **Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi**, 2011

Alver. F: Basında Siyasal Liderlerin ve Köşe Yazarlarının Sosyal Haklara İlişkin İletilerininAnalizi.http://www.sosyalhaklar.net/2011/bildiri/alver.pdf, 2013

Arcan, H. E: İnsan Hakları ve Medya: "ABD Elit Medyasında Türkiye'ye İlişkin İnsan Hakları Haberlerinde Söylem İnşası; The New York Times Gazetesi Örneği," İstanbul, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul, 2010

Arık, B. M: Popüler Kültüre Temel Yaklaşımlar. **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, s. 19, 2004

Arsan, E: **Avrupa Birliği ve Gazetecilik**. Ankara, Ütopya Yayınevi, 2008

Aygün, E: Yazılı Basın Haber Söylemlerinde Cumhuriyet Mitinglerinin Sunumu. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2011

Bağce, E: **Frankfurt Okulu**, Ankara, Doğu Batı Yayınları,2006

Batır, K: The American Interventionism In The Post Cold War Era And Internatıonal Law. **Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt 9, Sayı 1,Volume 9, Number 1, 2011

Baum, M. A. / Potter, P. B.K The Relationships Between Mass Media, Public Opinion, and Foreign Policy: Toward a Theoretical Synthesis," **The Annual Review of Science**, 2008

Bayram, Y: Türk Dış Politikasına Yönelik Karar Alma Sürecinde Medyanın Etkinliği: Körfez Savaşı Krizlerinde Medya-Kamuoyu ve Karar Alıcı İlişkisi. T.C Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, İzmir, 2011

Bekçi, E: Medya, Dış Politika İlişkisi ve Kamuoyu İlişkisi Üzerine bir Vaka Çalışması: Türkiye-İsrail Örneği. Türkiye Cumhuriyeti Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2013

Bektaş, A: **Kamuoyu İletişim ve Demokrasi**, İstanbul, Bağlam Yayıncılık

Bektaş, N. T: Medya Demokrasi İlişkisi ve Türk Medyasında Refah Partisi İmajı. T.C Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2000

Berzeg, K: **Liberalizm Demokrasi Kapıkulu Geleneği**, Ankara, Liberte Yayınları

Bottomore, T: **Frankfurt Okulu.** Ahmet Çiğdem(çev), Vadi Yayınları, Ankara

Boyd-Barrett, O: Judith Miller, The New York Times and The Propaganda Model. **Journalism Studies**, Volume 5, Number 4, 2004

Candan, İ: Haber Medyası ve Güç İlişkisi.(Çevrimiçi-05.05.2014)http://dagarcikturkiye.com/makale_detay.asp?id=474&HaberMedyas%C4%B1-ve-G%C3%BC%C3%A7%C4%B0li%C5%9Fkisi, 2014

Ceren, K: İnanılmayacak Yalan Yoktur, Az Propaganda Vardır (Çevrimiçi-15.05.2014)http://www.turkiyegazetesi.com.tr/ceren-kenar/579145.aspx, 2014

Chomsky, N. / Herman, E: **Manufacturing Consent: The Political Economy of Mass Media**, New York America, Pantheon Books, 1998

Chomsky, Noam: **Medya Denetimi**, İstanbul, Akyüz Kitapevi, 1993

Cuilenburg, J. V: **Medya ve demokrasi Televizyon Haberciliğinde Etik** (Der) Bülent Çaplı/ Hakan Tuncel, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, Ankara, t.y

Çağan, K: **Popüler Kültür ve Sanat**. Ankara, Altınküre Yayınları,2003

Dell'Orto, G. / Dong, D. / Schneeweis, A. / Moore, J: The İmpact Of Framing On Perception Of Foreign Countries, Ecquid Novi: **African Journalism Studies**, 2010

Demir, İ: İktidar Teorilerinden Popüler Kültüre Bakmak. **Sosyoloji Notları,** Ankara, 2010

Denk, E. Türk Basınında Dış Politika. **Akademik Orta Doğu**, Cilt 4, Sayı 1

Entman, R. M: Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. **Journal of Communication**, 43 (4) s.51-58, 1993

Entman, R. M: Framing U.S Coverage of International News: Contrasts in Narratives of The KAL and Iran Air Incidents. International Politics and Press/ Narratives of the KAL and Iran Incidents(Symposiom), 1991

Entman, R. M: Presentation given at the American Media and Wartime Challenges Conference. North California America, 2003

Entman. R. M: **Projections of Power: Framing News, Public Opinion and U.S Foreign Policy**, University of Chicago Press, Chicago, 2004

Ercins, G: Türkiye'de Popüler Kültür Görünümleri ve Gençliğe Yansımaları. VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi, "Toplumsal Dönüşümler ve Sosyolojik Yaklaşımlar", 2009

Erdem, T: Noam Chomsky ve Amerikan Tarzı Demokrasi. Ankara, Gazi Üniversitesi iktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Dergisi 201-212, 2006

Erdoğan, İ: Gündem Koyma ve Saptama Yaklaşımında bir Araştırma Geleneği ve Tasarımı Olarak Çerçeveleme, **Erciyes İletişim Dergisi "Akademia"** Cilt (Volume): 2, Sayı (Number): 1, (48-62)

Erdoğan, İ. / Alemdar, K: **Öteki Kuram**, Ankara, Erk Yayınevi, 2010

Erdoğan, İ: **Dünyanın Çarpık Düzeni Uluslararası İletişim**, İstanbul Kaynak Yayınları, 1995

Erdoğan, M: Demokratik Toplumlarda İfade Özgürlüğü: Özgürlükçü Bir Perspektif. Ankara, **Liberal Düşünce**,2011

Friel, H./ Falk, R: **Record of the Paper: How the New York Times Misreports US Foreign Policy**, America, Verso, 2007

Frizis, L: The Impact of Media on Foreign Policy. (Çevrimiçi- 05.05.2014) http://www.e-ir.info/2013/05/10/the-impact-of-media-on-foreign-policy/, 2013

Güneş, S: **Medya ve Kültür**, Vadi Yayınları, Ankara,2011

Jensen, J: **Liberalism, Democracy and The Mass Media**, University Of Illinois At Urbana-Champaign Institute of Communications Research,1976

Güngör, N: **İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar**, Ankara, Siyasal Kitapevi, 2011

Hackett, R: Bir Paradigmanın Önemini Yitirişi. (Çev) Ayşe İnal, **Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, 1997,1998

Hackett, R: The Press and Foreign Policy Dissent: The Case of Gulf War. **News Media and Foreign Relations** (edi: Abbas Malek), 1997

Hardt, H: Eleştirelin Geri Dönüşü ve Radikal Muhalefetin Meydan Okuyuşu: Eleştirel Teori, Kültürel Çalışmalar ve Amerikan Kitle İletişimi Araştırması" **Medya, İktidar, İdeoloji**, (der) Mehmet Küçük, Bilim ve Sanat Yayınları,2005

Hargreaves, I: **Gazetecilik**, Ankara, Dost Kitapevi Yayınları,2005

İnal, A: **Haberi Okumak**, İstanbul, Temuçin Yayınları,1996

İnceoğlu, Metin: **Tutum Algı İletişim**, İstanbul, Beykent Üniversitesi Yayınevi, 2010

İnuğur, Nuri M: **Basın ve Yayın Tarihi**, İstanbul, Der Yayınları, 2005

İrvan, S: Metin Çözümlemelerinde Yöntem Sorunu. **Medya ve Kültür**, (der) Süleyman İrvan. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını, 2000

Jeanneney, J: **Başlangıcından Günümüze Medya Tarihi**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2009

Keane, J: **Medya ve Demokrasi**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2005

Lee, S. / Hong, H: International Public Relations' Influence on Media Coverage and Public Perceptions of Foreign Countries. **Science Direct**, 2012

Lee, S: International Public Relations As A Predictor Of Prominence Of US News Coverage. **Science Direct Public Relations Review** 33, 158–165, 2007

Kılıç, S: Tekel Eylemi Haberlerinde Çerçeveleme: Türk Yazılı Basını Örneği", ***İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi,*** Sayı. 32, Bahar, s.1-36, 2011

Kocabay, N: Batı Medyasında Doğu Toplumlarının Yansıması. T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul,2010

Koçak, A. / Arun, Ö: İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu. **Selçuk İletişim Dergisi**, Konya, 2006

Lang, K: İletişim Araştırmaları Kökenleri ve Gelişmesi. **Kitle İletişim Kuramları,** (der) Erol Mutlu, Ankara, Ütopya Yayınevi, 2010

Livingston, S: Clarifying The CNN Effect An Examination of Media Effects According to Type of Military Intervention. Amerika, President and Fellows of Harvard College, 1997

Malek, A. / Wiegand, K. E: News Media and Foreign Policy: An Integrated Review. **News Media and Foreign Relations** (Edi) Abbas Malek, 1997

McChesney, R. W: **Medyanın Sorunu**, İstanbul, Kalkedon Yayıncılık, 2006

Mora, N: **Medya Çalışmaları Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim**, Alt Kitap, 2008

Mowlana, H: The Media and Foreign Policy: A Framework of Analysis. **News Media and Foreign Relations**, (Edi) Abbas Malek, 1997

Onay, D: Louis Althusser'de İdeoloji ve Bilinç İlişkisi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe (Sistematik Felsefe ve Mantık) Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006

Öngen, T: Marx ve Sınıf. **Praksis Dergisi**, 2002

Örs, B: **19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern İdeolojiler**, İstanbul, Bilgi Yayınevi, 2008

Özarslan, H: Çerçeveleme Yaklaşımı Açısından Haber Çerçevelerinin İzler Kitle Üzerindeki Etkisi. Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2007

Özçelik, T. O: Liberal Demokratik Kuram Bağlamında Türkiye'de Sivil Asker İlişkileri, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi,2009

Özekin, M. K: Rethinking the Role of Media in the Outcome of 21. Century Conflicts: A Media-Policy Interaction Approach. **Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi** - Sayı 37 / Güz, 2013

Özer, Ö: **Liberal Basın**, İstanbul, Literatürk Yayınevi, 2010

Özkul, O: **Kültür ve Küreselleşme**. İstanbul, Açılım Kitap, 2013

Park, J: How Us Television Networks Cover Korea And Japan: Contrasts İn The Coverage. **Asian Journal of Communication**, 2009

Pena, P. M: News media and the foreign policy decision-making process, CNN or Washington. (Çevrimiçi- 04.05.2014) http://www.razonypalabra.org.mx/anteriores/n32/mpena.htm, 2006

Rahman, B: Theories of Communication, Pakistan, Virtual University of Pakistan, t.y

Reta, M. C: US Media Coverage of the 1994 Elections in South Africa. **International Communication Gazette,** 2000

Saleem, N: U.S. Media Framing of Foreign Countries Image: An Analytical Perspective. **Canadian Journal of Media Studies**, Vol. 2(1) 2007

Sarı, Ü: Kitle Kültürü ve Popüler Kültür Bağlamında, Kitle İletişim Araçlarının Kitle Kültürüne Etkileri: Örnek Olarak Popstar Türkiye Yarışması. T.C İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon Sinema Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006

Sevim, B. A: Walter Benjamin'in Kavramlarıyla Kültür Endüstirisi "Aura," "Öykü Anlatıcısı," ve "Flaneur. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2010

Schudson, M: The "Lippmann-Dewey Debate" and the Invention of Walter Lippmann as an Anti-Democrat 1986-1996. **International Journal of Communication 2**, p.1031-1042, 2008

Schugurensky, D: Walter Lippmann and John Dewey Debate the Role of Citizins in Democracy. (Çevrimiçi-01.05.2014)http://schugurensky.faculty.asu.edu/moments/1922lippdew.html, 2005

Sholle, D. J: Eleştirel Çalışmalar: İdeoloji Teorisinden İktidar/Bilgiye. **Medya, İktidar, İdeoloji**, (der) Mehmet Küçük, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 2005

Sigal, L. V: **Reporters and officials: The organization and politics of newsmaking,** America, 1973

Storey, J: **Cultural Theory and Popular Culture**, Pearson Publising, Harlow, t.y

Şan, M. K. / Hira, İ: Frankfurt Okulu Ve Kültür Endüstrisi Eleştirisi,(Çevrimiçi-02.02.2014) http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/kutuphane/frankfurt_okulu_ve_kultur_endustrisi_elestirisi.pdf, 2014

Tekinalp. Ş / Uzun. R: **İletişim Araştırmaları ve Kuramları**. İstanbul. Beta Basın, 2009

Telci İ. N: Mısır'da Askeri Darbe Sonrası Süreç ve Yeni Anayasa. Seta Analiz. Ankara, 2014

Thune, H: Beyond The CNN Effect Towards A Constitutive Understanding Of Media Power in İnternational Politics. Oslo Üniversitesi Doktora Tezi, 2009

Tomlinson, J: Kültürel Emperyalizm Eleştirel Bir Giriş, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1999

Türkmen, T: Demokratik Toplumun Oluşumunda Medyanın Rolü. Erzurum Atatürk Üniversitesi Radyo, Tv ve Sinema Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2011

Uluç, G: **Küreselleşen Medya: İktidar ve Mücadele Alanı**, İstanbul, Anahtar Kitap,2003

Uyanık, F: Kamusal Yayıncılıkta Tarafsızlık Tartışmaları: BBC Örneğinde Gazze Haberleri. T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı Genel Gazetecilik Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul, 2012

Vazquez, V. M. O: International News Coverage in The United States Media. The University Of Wisconsin-Whitewater, 2003

Yakışır, Y: Medya ve Demokrasi İlişkisi: Medyanın Demokratik Rolünü Yeniden Düşünmek, Kocaeli. T.C. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2009

Yaylagül, L: **Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar**, Ankara, Dipnot Yayınları, 2010

Yılmaz H. / Erdoğan E: **Bizi Yanlış Tanıyorlar, Avrupalıların Türkiye ve Türkler Hakkındaki Algıları**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012

Yüksel, E: **İletişim Kuramları**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Matbaası, 2013

Yüksel, E: **Medyanın Gündem Belirleme Gücü**, Konya, Çizgi Yayıncılık, 2001

Yüksel, E: **Basın ve Siyaset Gündeminde Özelleştirme: Özelleştirme Konusu Üzerine Bir Gündem Belirleme Araştırması,** Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2000